

Totalforeningen

Et casestudie af etniske minoritetsforeninger

Birka Dam Heskjær Christensen (20220500), Cecilie Matilde Kvist Whyte (20220195),
Clara Ketill Skibild (20220196) & Mathilde Kulmsee Hagmann (20220494)

Aalborg Universitet, Kandidat i Socialt Arbejde
4. semester, Speciale

Vejleder: Lars Skov Henriksen

Dato: 31.05.2024

Anslag: 233.754

Abstract

This thesis, "Association for All Seasons – A Case Study of Ethnic Minority Associations," aims to examine how ethnic minority associations can be characterized based on their practices and the significance they hold for their members. This study employs an in-depth case design consisting of three ethnic minority associations, where we conducted both semi-structured interviews and participant observations. Through this case design, we have achieved a comprehensive understanding of this type of association. In this thesis, we adopt a hermeneutic framework and approach our analysis in an inductive manner. To understand our phenomenon, we use Nina Eliasoph and Paul Lichterman's theory of group style, which we believe illuminates the culture as it unfolds within the associations and thereby contributes to an overall characterization of ethnic minority associations. To fully understand these associations, we have chosen to expand the theory of group styles with an additional dimension. This additional dimension examines the norms of association life and contributes to describing the way roles and tasks are distributed and performed in these ethnic minority associations.

We conclude that existing typologies for associations and ethnic minority associations are insufficient in describing ethnic minority associations comprehensively. On this basis, we present ethnic minority associations as "Association for All Seasons" (Totalforeningen). This type of association is characterized by being informal, flexible, and reciprocal in its practice of activities and work within the associations. The ethnic minority association fulfills a variety of needs related to guidance, culture, and relational aspects within the group of members. It is member-oriented, with activities that follow the members' needs. The members of the association are connected through shared experiences, and these connections extend beyond the formal framework of the association. The boundaries between member and volunteer are not clearly defined but are instead characterized by a network of people and reciprocal actions. Thus, the ethnic minority associations become important actors for the welfare and well-being of their members.

This thesis opens up a broader discussion about how these associations can contribute to the welfare and integration of ethnic minorities through voluntary social work.

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT	1
TAK TIL FORENINGERNE	4
PROBLEMFELT	5
PROBLEMFORMULERING.....	8
EN BESKRIVELSE AF ETNISKE MINORITETSFORENINGER	9
DEFINITION	9
HISTORISK UDVIKLING	11
ETNISKE MINORITETSFORENINGER SOM AKTØR FOR FRIVILLIG SOCIALT ARBEJDE.....	12
LITTERATURGENNEMGANG	13
SYSTEMATISK LITTERATURSØGNING	13
ETNISKE MINORITETSFORENINGERS FUNKTION	15
<i>Positive integrerende effekter og dyrkelse af kulturelt tilhørsforhold.....</i>	<i>16</i>
<i>Fællesskab og emotionel støtte.....</i>	<i>17</i>
FRIVILLIGT ARBEJDE I ETNISKE MINORITETSFORENINGER	17
SPECIALETS BIDRAG TIL FORSKNINGEN	19
VIDENSKABSTEORI.....	20
SPECIALETS VIDENSKABSTEORETISKE UDGANGSPUNKT	20
CASEDESIGN	23
KRITERIER FOR VALG AF CASE	23
ADGANG TIL FELTET.....	25
PRÆSENTATION AF FORENINGERNE	25
<i>Forening 1</i>	<i>26</i>
<i>Forening 2</i>	<i>26</i>
<i>Forening 3</i>	<i>27</i>
METODISKE OVERVEJELSER.....	27
KVALITATIV METODE	28
<i>Semistrukturerede interviews</i>	<i>28</i>
<i>Deltagerobservation</i>	<i>30</i>
<i>Metodernes sammenspil</i>	<i>33</i>
UDFORDRINGER I VORES FELTARBEJDE	34
SPROGLIGE UDFORDRINGER	34
ETISKE OVERVEJELSER.....	35
<i>Et udfordret samtykke.....</i>	<i>35</i>
<i>Ændring af sprog i interviewcitater</i>	<i>36</i>
<i>At være majoritet, som studerer minoriteter</i>	<i>36</i>

TEORI.....	37
KODNINGS- OG ANALYSESTRATEGI	39
BEARBEJDNING AF DATAMATERIALE.....	39
INDUKTIV TILGANG TIL ANALYSEN.....	41
ANALYSENS OPBYGNING	42
ANALYSEDEL 1: FORDELE VED AT VÆRE ORGANISERET SOM FORENING.43	
AT VÆRE ORGANISERET SOM FORENING	43
DELKONKLUSION	45
ANALYSEDEL 2: FRIVILLIGHED OG FLEKSIBILITET I ETNISKE MINORITETSFORENINGER	45
FRIVILLIGHED I FORENINGERNE	45
<i>Forståelse af frivillighed</i>	<i>46</i>
<i>Uformel og gensidig hjælp</i>	<i>51</i>
FLEKSIBILITET I AKTIVITETERNE	55
DELKONKLUSION	59
ANALYSEDEL 3: FORENINGERNES BETYDNINGER FOR MEDLEMMERNE ...60	
STØTTE TIL AT NAVIGERE I DET DANSKE SAMFUND	61
SPROGET OG KULTURENS BETYDNING	63
<i>Foreningernes rolle i lokalsamfundet.....</i>	<i>63</i>
<i>Sprogets betydning for foreningernes medlemmer</i>	<i>65</i>
<i>Dyrke sprog og kultur og give det videre til næste generation</i>	<i>67</i>
RELATIONER OG FÆLLESSKAB.....	71
<i>Vigtigheden ved relationer</i>	<i>71</i>
<i>Når foreningen og privatlivet smelter sammen</i>	<i>74</i>
<i>Et rum til at dele</i>	<i>76</i>
<i>At stå i samme position.....</i>	<i>78</i>
<i>Foreningen som en familie</i>	<i>81</i>
DELKONKLUSION	85
EN SAMLET KARAKTERISTIK AF ETNISKE MINORITETSFORENINGER.....86	
ETNISKE MINORITETSFORENINGERS GRUPPESTIL.....	86
TYPOLOGIFORSTÅELSER OG TOTALFORENINGEN	88
DISKUSSION AF SPECIALETS BETYDNING FOR FORSKNINGEN OG SOCIALPOLITIKKEN	91
KONKLUSION	92
LITTERATURLISTE	95
BILAG.....	101

Tak til foreningerne

Vi vil gerne rette en stor tak til de tre foreninger, som vi har haft fornøjelsen af at lave vores feltarbejde hos. Vi er meget taknemmelige for, at I på så gavmild vis har inviteret os indenfor i jeres foreningsfællesskab og så velvilligt delt ud af jeres tid, erfaringer og indsigter. Jeres engagement, åbenhed og varme modtagelse har rørt os dybt, og uden jer ville dette endelige speciale ikke have været muligt. Vi håber, at vi gennem dette speciale har ydet jeres store arbejde i foreningerne retfærdighed. Tak!

Problemfelt

Civilsamfundet fremhæves ofte som en grundlæggende søjle i det moderne danske samfund. Her organiserer borgere sig omkring fælles interesser, værdier og holdninger gennem en lang række forskellige typer af sammenslutninger (Henriksen 2022:79). Både politisk og bredt i samfundet fremhæves frivillige foreninger og civilsamfundet som arena for demokratisk dannelse, ligeværdige, tillidsbaserede og autentiske relationer, netværksdannelse og socialt tilhørsforhold. Deltagelse i det civile samfund forstås som et udtryk for aktivt medborgerskab og som fordrende for sammenhængskraften, hvorved et aktivt civilsamfund både forstås som godt for den enkelte og for samfundet (Boje et al 2023:9; Bundesen & Henriksen 2016:564; Mikkelsen 2003:18; Villadsen 2008:171-172).

I Danmark har der særligt siden 1980'erne og 90'erne været en øget politisk opmærksomhed på frivillige organisationer og civilsamfundet som en mulig del af eller supplement til indsatser på velfærdsområdet (Bunesen & Henriksen 2016:564-566; Grubb & Henriksen 2018:63-64; Henriksen 2022:79-80). Dette fokus på civilsamfundet som løftestang på velfærdsområdet ses i spørgsmålet om integration af indvandrere, flygtninge og efterkommere, et spørgsmål som generelt er genstand for stor opmærksomhed i dansk politik (Simonsen 2017:207). I integrationsloven, som først blev vedtaget i 1998, står det i dag, at loven har til formål at sikre, at nyankomne udlændinge aktivt deltager og bidrager til det danske samfund både politisk, økonomisk, socialt og kulturelt (Lov nr. 1146 af 22. juni 2020, §1). Udviklingen i integrationsindsatsen i Danmark måles bl.a. gennem Udlændinge- og Integrationsministeriets Integrationsbarometer. Her er medborgerskab en del af målsætningen for vellykket integration, hvilket bl.a. operationaliseres ved antallet af indvandrere og efterkommere med såkaldt ikke-vestlig oprindelse, der er medlem af en forening (Integrationsbarometer 2024). Dette fokus på civilsamfundet som arena for integration ses også i Integrationshandleplanen fra 2021, fremsat af den daværende regering, hvor et samarbejde med DBU, DGI og DIF skulle sikre, at flere børn og unge med etnisk minoritetsbaggrund blev en del af foreningslivet. Formålet var også, at flere af deres forældre blev frivillige i foreningerne med begrundelsen, at aktiv foreningsdeltagelse øger integrationen (Udlændinge- og Integrationsministeriet 2021:23). I disse politiske planer lægges der hermed vægt på, at integrationen kan ske gennem det klassiske danske foreningsliv.

En type af foreninger, der på forskellig vis fremhæves som en vigtig civilsamfundsaktør, er de etniske minoritetsforeninger. Denne type af foreninger opstod i Danmark i takt med den øgede indvandring fra midten af 1960'erne (Mikkelsen 2016:229). Etniske minoritetsforeninger er en fællesbetegnelse for en forskelligartet gruppe af foreninger, som både varierer i størrelse, formål, målgruppe, aktiviteter, formalitetsgrad mv. (Mikkelsen 2003:16-17). I Danmark var der i 2017 over 500 etniske minoritetsforeninger (DRC Dansk Flygtningehjælp 2017:4). De etniske minoritetsforeninger fremhæves som en aktør, der rummer vigtige funktioner for etniske minoritetsborgere. Dette ses i de få udviklingsprojekter med fokus på at kapacitetsopbygge etniske minoritetsforeninger, som har kørt i Danmark over den seneste årrække. Ud fra en opfattelse af, at disse foreninger er vigtige aktører i arbejdet med at understøtte etniske minoritetsborgeres trivsel, integration og reducere af risiko for social eksklusion, argumenteres der i projekterne for vigtigheden af disse foreninger (Diversity Works 2024; DRC Dansk Flygtningehjælp 2017). DRC Dansk Flygtningehjælp var i 2014-2017 en del af et projekt, som bl.a. resulterede i viden om potentialer og udfordringer i samarbejdet mellem etniske minoritetsforeninger og kommuner. Her argumenterer DRC Dansk Flygtningehjælp for, at foreningerne i lyset af kommuners interesse for civilsamfundet i udvikling af velfærd, har en unik viden, kendskab og kontakt til lokalområdet og målgrupper, som ofte er svære for kommunerne at komme i kontakt med (DRC Dansk Flygtningehjælp 2017:4). På nuværende tidspunkt arbejder NGO'en Diversity Works også med kapacitetsopbyggelse af disse foreninger gennem projektet Alliancen, hvor de arbejder med at styrke foreningerne som aktiv samfundsaktør (Diversity Works 2024). Således argumenterer flere aktører i praksis for potentialerne ved disse foreninger og særligt de velfærds-mæssige potentialer ved at understøtte og samarbejde med foreningerne.

De etniske minoritetsforeninger fremhæves også i forskningen på forskellig vis som en særlig type aktør, der er vigtig for etniske minoritetsborgeres velfærd, sociale position og medborgerskab. En stor del af forskningen om etniske minoritetsforeninger beskæftiger sig med de forskellige funktioner, som foreningerne kan spille i samfundet og for medlemmerne (Wang 2017:33). Vi mener, at disse funktioner overordnet kan opdeles i tre kategorier; foreningerne som udbyder af aktiviteter for medlemmerne af foreningen, foreningerne som et fællesskab mellem medlemmerne og foreningerne som en repræsentation af medlemmerne. Det beskrives, hvordan foreningerne udbyder en lang række af forskellige aktiviteter (Mikkelsen 2003:289-290). En del af disse aktiviteter relaterer sig til forskellige former for

hjælp, der bidrager til medlemmernes integration i værtslandet, og som derved bliver en måde, hvorpå foreningerne agerer medierende struktur mellem borgere med etnisk minoritetsbaggrund og værtslandet (Martinez-Damia et. al. 2023:1-2; Mikkelsen 2003:289-290; Jardim & Da Silva 2019:8). En anden type aktivitet for medlemmerne, som fremhæves, er kulturelle og sproglige aktiviteter, hvorved medlemmerne kan dyrke og opretholde kulturel identitet og tilhørsforhold til deres oprindelsesland (Mikkelsen 2003:289-290; Jardim & Da Silva 2019:11; Wang 2017:34). I forskning, der fremhæver fællesskabet i foreningerne som en vigtig funktion, lægges der vægt på, hvordan foreningerne fungerer som et sted, hvor medlemmerne oplever at få emotionel støtte og omsorg fra andre i samme position som en selv (Babis 2016:360; Espadas et. al. 2013:445). Slutteligt beskrives foreningerne som en interessevaretagelse for etniske minoriteter og som en vej til politisk indflydelse (Hussain 2002; Mikkelsen 2003:20,289-290, Mikkelsen 2006:1). Således fremhæves de etniske minoritetsforeninger som havende mange forskellige funktioner og dermed også som vigtige aktører for understøttelsen af borgere med etnisk minoritetsbaggrunds levede liv og integration. Der findes også forskning, der kigger mere kritisk på civilsamfundet som integrerende mekanisme, f.eks. Dingeman Wiertz (2016) som argumenterer for, at der er en tendens til segregering mellem etniske grupper inden for de frivillige organisationer. Lily Wang beskriver i sin litteraturgennemgang, at der er uenighed om, hvorvidt etniske minoritetsforeninger bidrager til eller hindrer integration. Der er dog overvejende mest forskning, der taler for foreningerne som understøttende for assimilation og integration (Wang 2017:69).

I en dansk kontekst er der fra omkring årtusindeskiftet ikke foretaget ny, systematisk forskning om etniske minoritetsforeninger. Samtidig har forskningen om etniske minoritetsforeninger ikke undersøgt den måde, som frivilligheden og foreningslivet praktiseres i disse foreninger. Som nævnt var der i 2017 over 500 etniske minoritetsforeninger i Danmark (DRC Dansk Flygtningehjælp 2017:4). Der er således en stor del af etniske minoritetsborgeres deltagelse i civilsamfundet og en væsentlig del af civilsamfundets aktører, som vi i dag næsten ingen kendskab har til gennem forskningen. Vi undrer os over, at der ikke findes mere forskning om etniske minoriteters egen organisering i disse foreninger, særligt når de, som nævnt, kan spille en stor rolle i etniske minoriteters integration og velfærd, specielt set i lyset af interessen for civilsamfundet som velfærdsaktør. Vi finder det derfor vigtigt at belyse disse foreninger.

Meget forskning antager, at organisationsformen i sig selv fører til et bestemt indhold. Altså at det, at en forening er organiseret som forening, gør, at måden, man praktiserer foreningslivet og frivillighed på, er givet på forhånd (La Cour 2014:18-24). Men både frivilligt socialt arbejde og frivillighed i sig selv fremhæves som komplekse størrelser, der sjældent fremstår entydige (Hustinx et. al. 2010; Bundesen & Henriksen 2016: 570-572). Forståelsen af frivillighed kan bl.a. være influeret af tid, nationalitet, kultur og religion (Christensen & Christensen 2006:20; Hustinx et. al. 2010:410-411). På baggrund af dette finder vi det vigtigt at undersøge, hvordan frivilligheden og foreningslivet faktisk udspiller sig i de etniske minoritetsforeninger. Vi er inspirerede af Nina Eliasoph og Paul Lichterman, som netop beskæftiger sig med, hvordan foreninger kan have forskellige kulturer for praktiseringen af foreningsliv (Eliasoph & Lichterman 2003:735-737). I dette speciale vil vi derfor undersøge, hvordan etniske minoritetsforeninger er organiseret, hvordan frivillighed praktiseres i foreningerne, og hvilke funktioner foreningerne har for medlemmerne. Dette ønsker vi at undersøge, da vi antager, at frivilligheden praktiseres på en særlig måde i denne type foreninger, og at der er en sammenhæng mellem praktiseringen af frivilligheden, og hvilken betydning foreningerne har for medlemmerne. Vi undersøger disse dele for samlet at kunne formulere en karakteristik af etniske minoritetsforeninger.

Problemformulering

På baggrund af ovenstående vil vi derfor undersøge følgende problemformulering:

Hvordan kan etniske minoritetsforeninger karakteriseres på baggrund af, hvordan foreningernes arbejde praktiseres, og hvilken betydning foreningerne har for deres medlemmer?

For fyldestgørende at kunne besvare ovenstående problemformulering, har vi udarbejdet tre forskningsspørgsmål:

- *Hvad er formålet for etniske minoritetsforeninger med at være organiseret som forening?*
- *Hvordan praktiserer etniske minoritetsforeninger deres arbejde og aktiviteter?*
- *Hvilke betydninger har foreningerne for medlemmerne?*
- *Hvordan kan man karakterisere etniske minoritetsforeninger?*

Det samlede formål er ud fra denne problemformulering at give en dybdegående og helhedsorienteret forståelse af etniske minoritetsforeninger som fænomen. Vi mener, at en forståelse af praktiseringen af aktiviteter i foreningerne samt betydningen af foreningerne vil

være givende for at forstå disse foreninger som understøttende for etniske minoriteters velfærd i lyset af det øgede fokus på civilsamfundet som aktør i velfærdsindsatser.

En beskrivelse af etniske minoritetsforeninger

I følgende afsnit vil vi beskrive vores undersøgelsesobjekt nærmere, nemlig de etniske minoritetsforeninger. Først vil vi beskrive forskellige tilgange til definitioner af etniske minoritetsforeninger, for derefter at fastlægge, hvordan vi i dette speciale definerer foreningerne. Derefter vil vi kort opridse den historiske udvikling af etniske minoritetsforeninger i Danmark. Til slut vil vi forholde os til, hvordan etniske minoritetsforeningers arbejde kan ses som frivilligt socialt arbejde.

Definition

Som nævnt i dette speciales problemfelt er etniske minoritetsforeninger et komplekst og mangeartet fænomen, som dækker over en lang række forskellige typer af foreninger og organisationer med forskellige formål og udtryk. Dette afspejler sig også i forsøg på at definere etniske minoritetsforeninger. Deby Babis argumenterer for, at der i forskningen er en tendens til ikke at skelne aktivt mellem det, hun beskriver som hhv. etniske organisationer og immigrantorganisationer (Babis 2016:358). Immigrantorganisationer er ifølge Babis organisationer, hvor størstedelen af medlemmerne er immigranter og derved ikke er født og opvokset i værtslandet. Etniske organisationer er en samlebetegnelse, som inkluderer både immigrantorganisationer men også organisationer for oprindelige befolkninger eller for efterkommere af immigranter (ibid.). Dette underbygges af Wang, der i sit litteraturreview om etniske minoritetsforeninger inddrager begge kategorier af foreninger, da forskningen ofte veksler mellem disse begreber (Wang 2017:7). Marlo Schrover og Floris Vermeulen (2005) samt Jose Moya (2005) pointerer udfordringer ved at definere en så bred og mangeartet kategori af foreninger. Moya stiller f.eks. spørgsmålstejn ved, hvordan foreninger, der er oprettet af nytilkomne immigranter, men hvor medlemskredsen både består af majoritetsetniske borgere og immigranter, skal defineres (Moya 2005:834). Moya pointerer også udfordringer i at definere, hvornår en forening stopper med at være en immigrantorganisation, når organisationerne udvikler sig over tid og f.eks. overtages af næste generation eller åbner sig op for majoritetsbefolkningen (ibid.). Mangfoldigheden ses i f.eks. i bogen *Indvandrersorganisationer i Norden*, hvor Flemming Mikkelsen oplister de typer af organisationer, som bogen anser som en del af samlebetegnelsen indvandrersorganisationer.

Her dækker listen over alt fra hjemstavnsforeninger, sportsklubber, religiøse organiseringer, politiske organisationer mv. (Mikkelsen 2003:16).

I vores forståelse af etniske minoritetsforeninger er vi inspireret af Babis' definition af immigrantorganisationer. Hun definerer immigrantorganisationer som nonprofit organisationer, der er grundlagt af immigranter med formålet om primært at understøtte den pågældende gruppe af immigranter (Babis 2016:359). Organisationen skal således hovedsageligt have personer tilhørende denne gruppe af immigranter som medlemmer, særligt i bestyrelsen (ibid.). Babis lægger i den forbindelse vægt på, at immigrantorganisationer er drevet af og for en gruppe af immigranter. Disse organisationer er formelle organisationer, som er en del af den civile nonprofitsektor og derved er karakteriseret af at være formaliseret, privat, nonprofitorienteret og frivilligt funderet (ibid.:358). Dette er karaktertræk, som også går igen i danske beskrivelser af den civile sektor (Henriksen 2022:84-85). Da størstedelen af medlemmerne i de foreninger, som vi har lavet feltarbejde i, ikke er født og opvokset i Danmark, passer foreningerne ind i Babis' beskrivelser af immigrantorganisationer. Vi ønsker dog i stedet at benytte betegnelsen etniske minoritetsforeninger, da det er en betegnelse, som bliver brugt af andre i regi af danske undersøgelser om og i arbejdet med foreningerne (eg. DRC Dansk Flygtningehjælp 2017; Diversity Work 2024; Hjære og Balslev 2001). Samtidig er det en betegnelse, som også giver plads til andengenerationsmedlemmer i foreningerne. Således vil vi i dette speciale benytte den definition, som DRC Dansk Flygtningehjælp brugte i forbindelse med projektet Kapacitetsopbygning af Etniske Minoritetsforeninger (KEM). Her defineres en etnisk minoritetsforening som:

[...] en forening der primært er dannet af og for etniske minoriteter. Foreningen har altså en eller flere etniske minoriteter som målgruppe for sine aktiviteter og hovedsageligt personer med etnisk minoritetsbaggrund som medlemmer, særligt i bestyrelsen (Dansk Flygtningehjælp 2017:3).

Denne definition bruger også ordet forening frem for organisation. Foreninger kan ifølge Henriksen forstås som sammenslutninger af mennesker med fælles interesser og mål, hvor medlemmerne har stemmeret på generalforsamling, og hvor bestyrelsen vælges for en afgrænset periode (Henriksen 2022:85). Denne definition har således været rammesættende for, hvilken type af foreninger vi forstår som værende etniske minoritetsforeninger og derved også, hvilke foreninger vi har inddraget som cases i vores speciale. Definitionen siger noget overordnet om målgruppen for aktiviteterne samt medlemmerne. Definitionen siger således

ikke noget om, hvordan foreningerne praktiseres, eller hvad formålet er med aktiviteterne, hvorfor dette står åbent for os at undersøge.

Historisk udvikling

Vi vil i følgende beskrive etniske minoritetsforeningers udbredelse og overordnede historiske udvikling i Danmark, for at give en grundlæggende kontekstforståelse af foreningerne. I bogen *Frivillighed blandt etniske minoritetsforeninger* fra 2001 lokaliserer forfatterne 232 etniske minoritetsforeninger i deres undersøgelse (Hjære og Balslev 2001:15). Ifølge Mikkelsen ændrer organisationsstrukturen i disse foreninger sig hastigt (Mikkelsen 2016:235), hvorfor det er umuligt at sige, hvor mange etniske minoritetsforeninger der i dag findes i Danmark. I DRC Dansk Flygtningehjælps projekt KEM, fremgår det dog, at der i 2017 er over 500 etniske minoritetsforeninger i Danmark (DRC Dansk Flygtningehjælp 2017:4). Det har desuden ikke været muligt for os at finde litteratur, som beskriver etniske minoritetsforeningernes generelle udvikling i Danmark fra efter årtusindeskiftet og frem til i dag, hvorfor vores historiske gennemgang centrerer sig om udviklingen fra 1960'erne til årtusindeskiftet.

I takt med særligt den øgede indvandring fra arbejdsmigranter i midten 1960'erne opstod de første af det, Mikkelsen kalder, indvandrerforeninger. Disse foreninger blev et sted, hvor arbejdsmigranterne kunne samles i deres fritid samt få oplysninger om Danmark såvel som politiske forhold i deres oprindelseslande (Mikkelsen 2011:66). En del af disse første foreninger var underlagt danske institutioner og havde derved også dansk ledelse og frivillige (Mikkelsen 2016:249). Med tiden begyndte flere indvandrergrupper at oprette selvstændige foreninger, og fra slutningen af 1970'erne blev der oprettet mange selvstændige foreninger med et større fokus på kultur, som imødekom behovet for egne samlingssteder og egne ledere (ibid.:231). Således blev der særligt i slutningen af 1970'erne og 1980'erne oprettet mange etniske minoritetsforeninger (Mikkelsen 2003:163). Mikkelsen påpeger dog, at etableringen af disse foreninger ikke var uden udfordringer for minoriteterne, da de mødte barrierer i form af komplekse krav til oprettelse af foreninger og manglende ekspertise indenfor selv samme (ibid.:105). I 1981 blev Indvandrerforeningernes Sammenslutning (IND-sam) stiftet, og organisationen repræsenterede over 30 forskellige etniske minoritetsforeninger (Hussain 2002:163-164). Organisationens var blot én ud af flere landsdækkende flygtninge- og indvandrerorganisationer (Mikkelsen 2003:114). IND-sam arbejdede med udspil for at

forbedre vilkårene for alle indvandrere bredt set og spillede en betydelig rolle i bekæmpelsen af den racisme, som blev mere fremhæskende i samfundet og i medierne fra midten af 1980'erne (ibid.). Organisationen lukkede efter konkurs i 2003 (Den Store Danske 2009). Op gennem 1980'erne og 90'erne fik etniske minoritetsforeninger et større fokus på at tage sig af de sociale, økonomiske og kulturelle udfordringer, som medlemmerne stødte på i det daglige og i tilvænningen i det danske samfund og de danske institutioner (Mikkelsen 2003:164). Herved rettede en stor del af aktiviteterne sig mod forholdene i Danmark samtidig med, at foreningerne var optaget af medlemmernes oprindelige nationale identitet og forhold i hjemlandet (ibid.). Samtidig skete der i 1990'erne en professionalisering af foreningsformen i mange etniske minoritetsforeninger, hvorved langt de fleste foreninger fik bestyrelse og vedtægter (ibid.:124).

Etniske minoritetsforeninger som aktør for frivillig socialt arbejde

I dette afsnit vil vi beskrive, hvordan vi forstår foreningernes arbejde som frivilligt socialt arbejde. Ud fra denne forståelse af foreningerne som aktør i det sociale arbejde kan vi se, hvilket bidrag disse foreninger kommer med for deres medlemmer og for samfundet.

I den internationale definition af socialt arbejde beskrives socialt arbejde bl.a. som en profession, der promoverer social udvikling, sammenhængskraft, empowerment og frigørelse for mennesker (IFSW 2014). Selvom medlemmerne af foreningerne, som indgår i dette speciale, ikke udfører professionelt arbejde gennem deres indsats i foreningerne, mener vi stadig, at man kan forstå foreningernes arbejde som socialt arbejde ud fra den internationale definition. Da foreningerne i dette speciale er frivillige foreninger, argumenterer vi for, at foreningernes arbejde også kan forstås som frivilligt socialt arbejde. Socialministeriet definerer den frivillige sociale indsats som en indsats, der søger at øge individer eller gruppers velfærd og omsorg samt sigter mod at løse velfærdsproblemer inden for det sociale område (Social-, Bolig- og Ældreministeriet 2024).

Som beskrevet i vores problemfelt viser forskningen, at etniske minoritetsforeninger spiller en vigtig rolle for medlemmernes integration, når de udbyder forskellige former for støtte, der hjælper medlemmerne med at navigere i det danske samfund. Vi mener, at foreningerne bidrager til øget social sammenhængskraft i samfundet samt empowerment og frigørelse af medlemmerne, når de støttes i at deltage som aktive borgere i samfundet. Forskningen viser samtidig, at foreningerne bliver rum for emotionel støtte medlemmerne imellem. Vi vil i

løbet af vores analyse vise, at disse funktioner også kommer til udtryk i de foreninger, som vi har undersøgt. I lyset af definitionerne af hhv. socialt arbejde og frivilligt socialt arbejde argumenterer vi for, at foreningerne bidrager til at øge medlemmernes velfærd, omsorg og trivsel og derved kan siges at udføre (frivilligt) socialt arbejde.

Litteraturgennemgang

Vi vil i følgende afsnit gennemgå relevant litteratur, der fokuserer på etniske minoritetsforeningers centrale betydninger og funktioner for medlemmerne samt forskning, som beskæftiger sig med frivillighed blandt etniske minoriteter og i etniske minoritetsforeninger. Vi vil først gennemgå, hvordan vi har gennemført systematisk litteratursøgning for at finde den relevante forskning. Gennem vores litteraturgennemgang vil vi vise, hvordan vi er kommet frem til, at der ikke findes forskning, som decideret beskæftiger sig med dybdegående beskrivelser af, hvordan aktiviteter, frivillighed og foreningsliv praktiseres og forstås i etniske minoritetsforeninger i Danmark. Vi inddrager i denne litteraturgennemgang disse forskningsområder, da de på bedst vis relaterer sig til vores problemstilling og derved kan bidrage til at belyse vores undersøgelser. Litteraturgennemgangen har således til formål at beskrive forståelser af, hvilke centrale funktioner etniske minoritetsforeninger spiller, samt identificere det videnshul, som vi finder i forskningen. Disse forståelser vil danne grundlaget for vores egen undersøgelse af etniske minoritetsforeninger.

Systematisk litteratursøgning

I den indledende fase af specialet har vi gennemført en systematisk litteratursøgning for at identificere den mest relevante litteratur til besvarelse af vores problemformulering. For at sikre en systematisk og grundig litteratursøgning har vi anvendt boolske operatorer som OR og AND, som bidrager til en præcisering i en søgestreng (Andersen et. al. 2019:70-72). Vi har benyttet forskellige søgemaskiner herunder *Spring Line Journals*, *Social Science Premium Collection*, *Dansk Forskningsportal*, *Primo* og *Google Scholar*. Vi har nøje udvalgt en række søgeord til vores søgestreng for at indsnævre og præcisere vores søgning. Eksempler på de anvendte søgestreng er:

Volunteering AND Ethnic minority (valgte filtre: publications voluntas)
Volunteering AND integration or inclusion (valgte filtre: publications voluntas)
Volunteer* OR Third sector OR Civil society AND Immigrant
Association AND immigrant AND volunt* (valgte filtre: article, VOLUNTAS, 2010-2023)
Volunte* OR "civil society" OR association* OR "local communit*" OR club* OR union* AND "ethnic minorit*" OR minorit* OR immigrant*
Volunte* OR "civil society" OR association* OR "local communit*" OR club* OR union* AND "ethnic minorit*" OR minorit* OR immigrant*
Frivillig* or Fællesskab* or Forening* AND "Etnisk minoritet*" OR Integration* OR Flygtning* (valgte filtre: TAK)
Volunte* OR "civil society" OR association* OR "local communit*" OR club* OR union* AND "ethnic minorit*" OR minorit* OR immigrant*

Tabel: Søgstreng
Kilde: Egen tilvirkning

Gennem adskillige variationer af søgestrengene identificerede vi en række relevante tekster. Efter en grundig gennemgang af disse tekster observerede vi, at mange af teksterne henviser til hinanden. Dette indikerer, at vi har identificeret centrale tekster til vores litteraturgennemgang.

Da vi i vores litteratursøgning finder, at forskningen om etniske minoritetsforeninger i Danmark er begrænset, hvor det meste dateres tilbage til årtusindeskiftet, har vi valgt at inddrage forskning fra andre lande. I vores søgning har vi således inkluderet forskning fra Europa, Canada og USA. Traditionerne og rammerne for civilsamfund vil derfor variere på tværs af de kontekster, hvor de forskellige forskningsbidrag tager udgangspunkt i. Den forskning, som vi har inddraget, beskæftiger sig med et bredt spektrum af foreningstyper og bruger samtidig forskellige betegnelser for den type foreninger, vi kalder etniske minoritetsforeninger. Når vi redegør for den enkelte tekst, vil vi benytte den betegnelse, som forfatteren selv bruger, mens vi benytter betegnelsen etniske minoritetsforeninger, når vi laver koblinger og pointer på tværs af teksterne. Det er således vigtigt at have for øje, at der ikke i alle tilfælde vil være tale om foreninger, som dem vi har medtaget i vores empiriske undersøgelse. Vi mener dog alligevel, at det er relevant at inddrage denne forskning, da medlemmerne på tværs af konteksterne står i en lignende sårbar position som immigranter.

Etniske minoritetsforeningers funktion

I vores indledende gennemgang af litteratur om etniske minoritetsforeninger er vi stødt på en bred variation i undersøgelsesernes fokus. I sin litteraturgennemgang over forskning i immigrantforeninger i såkaldte udviklede lande i Nordamerika, Europa og Oceanien beskriver Wang bl.a., hvordan meget forskning i etniske minoritetsforeninger forstår disse foreningers opståen som en respons på immigranternes sociale, kulturelle, økonomiske og politiske behov (Wang 2017:68). Hun beskriver, at forskningen generelt centrerer sig om følgende; typologier over etniske minoritetsforeninger, den rolle foreningerne spiller i værtslandet såvel som for medlemmerne, hvilken funktion etniske minoritetsforeninger udfylder samt kortlægning og beskrivelser af foreningernes økonomiske tilstand, størrelse, formål og udvikling, herunder både historisk udvikling og faktorer der har betydning for udviklingen (Wang 2017:18;33). I en dansk kontekst finder vi særligt et fokus på kortlægning og historisk udvikling, som Mikkelsen (2003;2006;2016) har bidraget til. Dette har vi inddraget i vores indledende beskrivelser af etniske minoritetsforeninger.

Da vi i dette speciale undersøger etniske minoritetsforeningers betydning, er det også den forskning, vi her vil fokusere på. Vi har i vores litteratursøgning identificeret særligt tre centrale temaer, som denne forskning centrerer sig omkring:

- Etniske minoritetsforeninger som en måde for etniske minoriteter at mobilisere sig politisk og blive en del af politiske beslutningsprocesser
- Etniske minoritetsforeninger som både medierende og integrerende struktur mellem etniske minoriteter og værtsland samt rum for dyrkelse af kulturel identitet og tilknytning til oprindelseslandet
- Etniske minoritetsforeninger som rum for fællesskab og emotionel støtte.

Disse tre temaer går også igen i andre oversigter over forskning om etniske minoritetsforeninger (Wang 2017:33; Babis 2016:360-361). Selvom der er udgivet en del forskning om, hvordan etniske minoritetsforeninger bidrager til og opsøger politisk mobilisering og deltagelse blandt etniske minoriteter (Layton-Henry 1990; Mikkelsen 2003:165; Predelli 2008), vil vi ikke inddrage det yderligere i denne litteraturgennemgang. Dette skyldes, at vores empiriske fund ikke belyser, hvordan medlemmerne tager del i politiske beslutningsprocesser som resultat af foreningsdeltagelsen.

Positive integrerende effekter og dyrkelse af kulturelt tilhørsforhold

Et andet tema centrerer sig, som nævnt, om, hvordan foreningerne både bidrager til medlemmernes tilpasning og integration ind i værtslandet samtidig med, at de er rum for dyrkelse af sprogligt og kulturelt tilhørsforhold og identitet relateret til oprindelseslandet. I bogen *Frivillighed blandt etniske minoritetsforeninger* beskriver Mette Hjære og Mille Balslev, hvordan etniske minoritetsforeninger både er med til at bygge bro til det danske samfund samtidig med, at foreningerne fungerer som værested for medlemmerne, hvor de individuelle interesser varetages (Hjære & Balslev 2001:13;49). I Carolina Jardim og Sofia Marques da Silvas (2019) forskningsartikel *The role of immigrant associations in the social inclusion of young people with migrant background* undersøger de en række immigrantforeninger i Portugals indsatser med at fremme social inklusion af unge med immigrantbaggrund. På baggrund af interviews med både ledere og unge fra immigrantforeningerne finder Jardim og Da Silva ligeledes, at foreningerne både bidrager til integration gennem social og uddannelsesmæssig inklusion for de unge samtidig med, at foreningerne er rum for konstruktion og dyrkelse af de unge migranternes kulturelle tilhørsforhold (Da Silva & Jardim 2019:13). De henviser til, hvordan foreningernes formål generelt er at bidrage til social integration for medlemmerne, hvilket f.eks. gøres gennem hjælp med juridiske spørgsmål, viden om arbejdsmarkedet mv. (ibid.:8). Samtidig har de fleste foreninger aktiviteter, som er relateret til deres kulturelle ophav såsom modersmålsundervisning, fejring af mærkedage relateret til oprindelseslandets kultur og historie, undervisning i traditionelle danse mv. (ibid.:11). På den måde sameksisterer aktiviteter orienteret mod integration og socialisering i værtslandet sammen med aktiviteter med formål om at udfolde og opretholde transnationale forbindelser til og kulturel arv fra oprindelseslandet (ibid.:12).

Teksterne, som vi her har fremhævet, beskæftiger sig primært med empiri fra spørgeskemaer og interviews. Dette har vi fundet som en generel tendens i forskningen indenfor etniske minoritetsforeningers funktioner og betydninger. Vi ønsker at undersøge aspekterne i dette tema mere indgående gennem deltagerobservation i foreningerne. Herigennem mener vi, at vi kan nuancere disse sammenhænge yderligere og mere dybdegående ved også at medtage, hvordan medlemmerne agerer i praksis med hinanden i foreningen.

Fællesskab og emotionel støtte

Flere forskere fremhæver foreningerne som et sted, hvor etniske minoriteter kan opleve følelsesmæssig støtte og tilhørsforhold gennem fællesskab med andre i samme situation som dem selv. María Ángeles Espadas, Mourad Aboussi og Enrique Raya Lozano (2013) undersøger i artiklen *Associations of Immigrants in the Third Sector in Andalucía: Governance and Networking Issue* immigrantforeninger i Andalusien gennem hhv. spørgeskemaer, diskussionsgrupper og interviews. Som en del af artiklen analyserer forfatterne de bagvedliggende motiver for skabelsen af disse foreninger. Her finder de, at foreningerne bl.a. dannes ud fra et behov blandt medlemmerne for at føle sig som en del af et kollektiv med mennesker, som står i en lignende situation som en selv, og som derved vil kunne støtte én på en særlig måde (Espadas et. al. 2013:445). Foreningerne får derved en form for psykologisk funktion for den enkelte, hvor man gennem det sociale netværk, der etableres i foreningerne, opnår en følelse af at høre til (ibid.). Denne pointe beskriver Babis ligeledes i sine undersøgelser af, hvilke forhold der former immigrantorganisationer. Hun beskriver, at foreningerne bl.a. skabes som en respons på følelsen af fremmedgørelse, som skaber et behov for at dele og være sammen med andre med samme baggrund. Foreningerne bliver herved et rum for genkendelig kommunikation og kan skabe en oplevelse af tilhørsforhold (Babis 2016:360). Som det fremgår af disse to eksempler, er fokus på foreningerne som et rum for emotionel støtte blandt mennesker i samme position ofte fremhævet som én af flere motiver for skabelsen af foreningerne. Således finder vi ikke mere dybdegående studier af relationerne medlemmerne imellem. Vi ønsker i dette speciale at undersøge dette forhold yderligere, da vi i vores feltarbejde har fundet, at relationerne mellem medlemmerne er en stor del af deres engagement i foreningerne. Derudover trækker ovenstående tekster, som vi også fandt det ved forrige tematik, på empiri fra spørgeskemaer og interviews, hvorfor vi igen ønsker at nuancere det yderligere gennem deltagerobservation for at inddrage, hvordan medlemmerne forholder sig til hinanden i praksis.

Frivilligt arbejde i etniske minoritetsforeninger

I vores søgning efter relevant litteratur er vi kun stødt på enkelte tekster, som forholder sig til frivillighed i etniske minoritetsforeninger, og ingen som undersøger frivilligheden som det praktiseres og forstås i foreningerne. Dette ser vi som et videnshul, som vi i dette speciale ønsker at undersøge nærmere. Vi vil i følgende først kort beskrive, hvordan forskningen interesserer sig for etniske minoriteters frivillige deltagelse i civilsamfundet generelt, og vi

vil dernæst inkludere et enkelt bidrag, som nærmer sig et fokus på frivillighed i etniske minoritetsforeninger.

I forskningen om etniske minoriteters frivillige deltagelse, fokuseres der ofte på omfang, motivationsfaktorer, barrierer for frivillig deltagelse samt effekter af frivilligt arbejde frem for, hvordan foreningslivet praktiseres som en socialitet. I dansk kontekst har Andersen B. Jørgensen og Hans-Peter Y. Qvist (2023) senest udgivet kapitlet *Indvandreres integration i den frivillige sektor*. Her beskriver de udviklingen i andelen af indvandrere, som er frivillige i en forening eller en anden organisation i Danmark for herigennem at undersøge, hvorvidt integrationen af indvandrere i den frivillige sektor har været stigende. Et andet eksempel på dette er Femida Handy og Itay Greenspan (2009), som undersøger frivillighed blandt immigranter i etniske menigheder i Canada. Her undersøger de, hvordan frivillighed kan være en måde for immigranter at opnå forskellige typer af kapital i lyset af deres udsatte position som nytilkomne og dermed også en måde for dem at opnå integration i værtslandet (Handy & Greenspan 2009:956-957). De undersøger herunder, hvem der er frivillige, hvorfor de er frivillige, hvilke faktorer der faciliterer og motiverer dem til at være frivillige, samt hvad immigranterne får ud af at være frivillige (ibid.). Deres argument for at undersøge frivillighed i etniske menigheder er bl.a., at der i disse menigheder er immigranter med forskellige etniciteter og baggrunde (ibid.). Selvom deres undersøgelser afgrænses til etniske menigheder, der kan ses som en form for etnisk minoritetsforening, er undersøgelsesobjektet således på individniveau, når de undersøger de frivillige immigranter. Herved fokuserer de på individuelle motivationer og resultater ved frivillighed mere end, hvordan frivilligheden forstås og praktiseres. Samtidig ser vi ved denne undersøgelse et manglende fokus på, hvilke betydninger selve konteksten, de etniske menigheder, har for, hvordan frivilligheden udføres.

Et andet eksempel er Hjære og Balslevs førnævnte undersøgelse, hvor de ser på, hvilken type af frivilligt socialt arbejde, der udføres i etniske minoritetsforeninger, og hvilken betydning det frivillige arbejde tillægges (Hjære og Balslev 2001). Hermed nærmer vi os dette speciales problemstilling, da undersøgelsen netop interesserer sig for forståelsen af frivillighed i etniske minoritetsforeninger. Det empiriske grundlag for Hjære og Balslevs undersøgelse er en række spørgeskemaer samt kvalitative interviews. Ud fra et argument om, at ved spørgsmål om frivilligt arbejde influeres svarene af måden, spørgsmålet er stillet, spørger Hjære og Balslev ikke ind til frivillighed, men i stedet til andelen af aktive medlemmer, der

regelmæssigt arbejder ulønnet for foreningen (ibid.:22). I undersøgelsen konkluderer Hjære og Balslev, at der eksisterer to forskellige forståelser af det frivillige sociale arbejde i foreningerne. I nogle foreninger forstås frivilligt arbejde som en værdi i sig selv, mens andre foreninger ser frivilligheden som et nødvendigt middel for at kunne opretholde sine aktiviteter, men ønsker hellere betalte medarbejdere (ibid.:40-43). Derudover beskriver de motiverne for det frivillige arbejde, som handler om hhv. det etniske tilhørsforhold som drivkraft, en følelse af moralsk forpligtigelse samt egen interesse (ibid.:44-48). Denne undersøgelse kortlægger således, hvilken værdi frivillighed tillægges i foreningerne samt motivationerne for at være frivillig. Som beskrevet bygger også denne undersøgelse på spørgeskemaer og interviews, hvorved forfatterne ikke undersøger, hvordan frivillighed og aktivt medlemskab praktiseres i foreningerne. Samtidig finder vi, at undersøgelsen i sit korte format forbliver forholdsvis overfladisk og derved ikke går i dybden i forståelserne af frivilligheden i foreningerne.

Specialets bidrag til forskningen

Forskningen om etniske minoritetsforeninger har således identificeret en række funktioner, som foreningerne udfylder for medlemmerne. Vi finder dog, at forskningen, som vi har inddraget i denne litteraturgennemgang, kun forholder sig til udsagn gennem spørgeskemaer og interviews, hvorfor vi ønsker at undersøge disse funktioner mere dybdegående gennem indsigter fra deltagerobservation. Samtidig vil vi se disse funktioner i relation til, hvordan foreningerne, aktiviteterne og frivilligheden praktiseres, og derved også fokusere på, hvordan medlemmerne i etniske minoritetsforeninger praktiserer foreningsliv og deltagelse. Det er relevant at undersøge dette felt, da etniske minoritetsforeninger er en betydningsfuld aktør, som udgør en væsentlig del af civilsamfundet i Danmark, og som kan bidrage til både medlemmernes trivsel og i løsningen af velfærdsudfordringer. Samtidig kan vi ikke antage, at det, at de er organiseret som forening, resulterer i en bestemt praktisering af foreningsliv. Vi mener derfor, at dette speciale bidrager med vigtig og ny viden om etniske minoriteters civile organisering og deltagelse.

Videnskabsteori

I nedenstående afsnit vil vi gennemgå det videnskabsteoretiske udgangspunkt, som vi i dette speciale har anvendt. Videnskabsteorien har været et gennemgående punkt gennem specialeprocessen, hvor vi løbende har haft diskussioner om egne forforståelser, vores rolle i felten og hvordan vi indgår heri samt måden, vi bearbejder vores empiri på.

Specialets videnskabsteoretiske udgangspunkt

Vi har løbende i specialeprocessen haft diskussioner om, hvorvidt vi har tilgået dette speciale med et fænomenologisk eller hermeneutisk udgangspunkt. Dette skyldes, at begge videnskabsteoretiske perspektiver er interesserede i menneskers livsverden samt, at begge er fortolkningsvidenskaber, der søger at belyse og forstå andre subjekters meninger og det, som mennesker handler ud fra (Juul 2012:75-76). Dette er centralt for specialet, da vi ønsker at forstå, hvordan frivillighed praktiseres i etniske minoritetsforeninger og den betydning, som disse har for foreningens medlemmer ud fra medlemmernes egne subjektive meninger og livsverdener.

Fænomenologien og hermeneutikken adskiller sig særligt i måden, hvorpå man som forsker eller undersøger ser på fordomme og forforståelser. De rene fænomenologi mener, at disse bør sættes i parentes, da man ved at gøre dette kan gå til fænomenet netop, som det foreligger for en (Juul 2012:70). Fænomenologer ville sige, at man ved at være optaget af og aktivt inddrage forforståelser om et fænomen, bliver for optaget af eget perspektiv, hvorfor man ikke vil være åben overfor det, som viser sig. Modsat finder hermeneutikken at disse fordomme og forforståelser er frugtbare for erkendelsen (ibid.:75). Vi havde i gruppen allerede dannet forforståelser tidligt i processen, hvilket vi fandt vigtigt for vores undersøgelse. Vi har derfor fra start primært arbejdet med et hermeneutisk udgangspunkt. Vi vidste fra begyndelsen, at vi i dette speciale ønskede at undersøge frivillighed og etniske minoriteter. Alle i specialegruppen har tidligere arbejdet frivilligt og været aktive i frivillige foreninger, hvorfor vi har ideer om, hvordan frivillighed forstås og anvendes i praksis. Vi afholdte også tidligt i processen et indledende møde med en medarbejder fra DRC Dansk Flygtningehjælp, der gav sit blik på, hvordan etniske minoritetsforeninger arbejder, samt hvilke udfordringer hun identificerede for denne type af foreninger. Dermed blev vores indledende forskningsspørgsmål præget af den viden, som vi allerede havde, da vi begyndte

specialet, men blev også formet i takt med, at vores viden blev udvidet og udfordret. Vi udviklede dermed allerede forud for feltarbejdet nogle ontologiske antagelser om, hvad der i de tre foreninger var på spil allerede inden vores første møde med foreningerne. Vi fik f.eks. gennem dette møde en indledende antagelse om, at frivilligheden og rollerne som frivillige adskilte sig fra den måde, man ofte arbejder med frivillighed i større organisationer, ved at være mindre tydeligt afgrænset.

I hermeneutikken er det væsentligt, at man aktivt bringer sine fordomme i spil for derigennem at blive klogere på og lade sig belære af nye erfaringer, der viser sig for en. Derfor skal man anstrenge sig for at reflektere over fordommene, og hvordan de udfordres og sættes i spil i nye erfaringer (Juul 2012:129). Gennem vores eksisterende erfaringer med frivillighed og foreningsliv, samt den viden vi fik indsigt i, i forbindelse med vores møde i DRC Dansk Flygtningehjælp, blev vi bevidste om, hvilken type af undersøgelse vi ønskede at lave i de etniske minoritetsforeninger. Hermeneutikken beskriver, hvordan fordomme er produktive for erkendelsen, fordi man ellers ikke ville være i stand til at stille relevante spørgsmål eller erfare. Dette gøres ved, at man som forsker tester sine fordomme ved at sætte dem i spil med nye erfaringer, hvor man skal være åben for, at de nye erfaringer, man gør sig, muligvis kan bringe ens fordomme til grunde. Samtidigt indvirker vores forforståelser om et fænomen også til, at vi som undersøgere gennem disse fortolker det, der kommer til udtryk i dataindsamlingen (Gilje 2017:127). Til trods for at vi på forhånd havde dannet os forudindtagede forståelser af det undersøgte, var vi opmærksomme på at gå til feltet på feltets præmisser. Dette med henblik på, at danne os et indtryk af den måde, som foreningerne arbejder med frivillighed og foreningen som ramme for deres aktiviteter.

I den hermeneutiske metode er man optaget af at søge beskrivelser af det, der undersøges, hvilket må afspejles i dataindsamlingsprocessen. De beskrivelser, der kommer til udtryk i dataindsamlingen, kan dog ikke forstås ud fra en isoleret forståelse, men må forstås ud fra en større helhed og herunder den kontekst, som det beskrevne er en del af (Gilje 2017:129). De forskellige beskrivelser, der indsamles i forbindelse med vores speciale, skal altså ses i en større helhedsforståelse, hvor hver enkelt del har en betydning for helheden. I hermeneutikken betegnes dette som den hermeneutiske cirkel, som beskriver, hvordan viden udvides og uddybes i takt med, at den bliver udfordret. Viden udvikler sig dermed i en form for spiral, hvor man løbende i processen bliver klogere. Ens viden er altså under konstant

udvikling, og kan ikke ses som en cirkulær proces, der har et endepunkt, da viden indenfor den hermeneutiske tradition aldrig er endelig (Gilje 2017:129,134). I dette speciale skal del- og helhedsforståelsen ses ved, at vi først og fremmest er ude i flere etniske minoritetsforeninger, samtidigt med, at vi i hver forening ikke kun gør brug af én dataindsamlingsmetode, men flere. Dette med henblik på at få flere dele til at belyse helheden, men samtidigt også som et forsøg på løbende at udvide vores viden i og om foreningerne, ved at udfordre den viden, som vi løbende opnår i feltarbejdet.

De forskellige perspektiver, der kommer til udtryk gennem projektet, kan ses som forskellige horisonter. Dermed skal både vores møde med medarbejderen fra DRC Dansk Flygtningehjælp, de forskellige interviews i foreningerne, møderne med foreningernes medlemmer og den viden, som vi har tilegnet os andre steder fra, ses som hver sin horisont. Vores fordomme udgør også en forståelseshorisont i specialet, og anvendes, som tidligere beskrevet, aktivt i vores undersøgelse. De oplevelser, som vi gennem processen opnår, har en betydning for den måde, vi fortolker vores datamateriale. Ved at se på vores egen horisont i relation til de horisonter, som vi i processen præsenteres for og fortolker, udfordres vores egen forståelse for fænomenet, hvorigennem ny forståelse opstår. Dette beskrives i hermeneutikken som horisontsammensmeltning. Det er dog vigtigt at pointere, at man ikke accepterer en forståelse over en anden, men i stedet finder et fælles ståsted for de forskellige horisonter, hvori sammensmeltningen forekommer (Gilje 2017:158-159). Hermeneutikken bestræber sig på at forstå og skabe mening ud fra konkrete fænomener (Juul 2012:126). Dette sker ud fra de tidligere beskrevne horisontsammensmeltninger, der kan være behjælpelige til at skabe mening i et ellers komplekst datamateriale. Horisontsammensmeltningerne kan altså være givende til at beskrive der steder, hvor vores datamateriale adskiller sig fra hinanden, men også der, hvor datamaterialet mødes om det fælles. Vi får altså mulighed for at beskrive de mange nuancer, der gør sig gældende i vores beskrivelser fra vores empiri.

Hermeneutikken er givende for vores speciale, da det giver os mulighed for at forstå nuancerne og kompleksiteten i etniske minoritetsforeninger. Det kan hjælpe os til at undersøge medlemmernes forståelser af foreningslivet og den betydning, som foreningerne spiller for dem. Hermeneutikken giver os mulighed for både at bruge vores forforståelser aktivt i empiriindsamlingen og samtidig være åbne overfor ny viden om fænomenet.

Casedesign

I casestudiet studerer man et fænomen i sin kontekst og undersøger derved de komplekse sammenhænge, som udgør fænomenet (Thualagant 2019:343-344). Gennem casestudiet opnår man derved dybdegående og rig viden om fænomenet (Merriam & Tisdell 2015:37). Vi har valgt at undersøge vores problemstilling gennem et multicase-studie. Multicase-studiet giver mulighed for både at have øje for dybden og kompleksiteten samtidig med, at analytiske fund kan undersøges på tværs af forskellige cases (Abbott 1992:72). Etniske minoritetsforeninger bliver derved en case på, hvordan frivillighed og foreningsliv praktiseres i etniske minoriteters egen organisering. Gennem casestudiet kan vi forstå, hvordan foreningsliv udspiller sig i praksis i relation til den betydning, som etniske minoritetsforeninger har for medlemmerne og derved konteksten. Dette giver samlet en dybdegående viden om etniske minoritetsforeninger.

Casestudiet er forståelsesorienteret og er derfor i tråd med den hermeneutiske tilgang, da viden ikke er endegyldigt, og begge tilbyder nye forståelser af fænomenet (Thualagant 2019:344-345). Både casedesignet og den hermeneutiske tilgang giver os mulighed for at have fokus på sammenhænge mellem dele og helhed, samt kompleksiteten i foreningerne, som til sammen kan opnå ny viden.

I de følgende afsnit vil vi først beskrive de kriterier, som vi har opstillet for vores cases. Dernæst vil vi beskrive, hvordan vi har fået adgang til vores cases for til slut at beskrive de tre foreninger, som udgør vores datagrundlag.

Kriterier for valg af case

For at undersøge hvordan etniske minoritetsforeningers arbejde praktiseres, og hvilken betydning foreningen har for deres medlemmer, har vi valgt at undersøge tre etniske minoritetsforeninger gennem et feltarbejde. Dette skyldes, at vi på den måde kan få blik for de tendenser, der går på tværs af de tre foreninger, og dermed også få blik for, hvordan de tre foreninger adskiller sig fra hinanden. Samtidig ville det have været sårbart med kun en enkelt case, da vi ikke med sikkerhed ville vide på forhånd, om der var tale om en ekstrem case. Samtidig fandt vi en vis grad af variation mellem casene som en fordel, da vi ønsker at sige noget om fænomenet på tværs af foreningernes variation.

For at sikre at vores cases var relevante for vores problemstilling, har vi valgt at gøre brug af purposive sampling. Purposive sampling er en teknik, hvor man vælger deltagere eller cases ud fra en bestemt relevans, og valget er dermed ikke tilfældigt. Dette skyldes, at man ønsker at sikre, at de cases man udvælger, har relevans for konteksten (Campbell et. al. 2020:653-654). Vi har først og fremmest udvalgt foreninger, der lever op til vores definition af etniske minoritetsforeninger. Derudover har vi opstillet kriterier, som vi udvalgte de etniske minoritetsforeninger på baggrund af, for at sikre, at vi kunne besvare vores problemformulering.

Det første kriterie, som vi opstillede, var, at vi ønskede at beskæftige os med foreninger, der var formelt dannede, og ikke mere løse sammenslutninger og bevægelser. Dette skyldes, at vi ønskede at sige noget om frivillighed i etniske minoritetsforeninger, hvilket kun var muligt, hvis vi undersøgte foreninger, som er formelt organiserede. Dette giver os mulighed for at undersøge, hvordan disse foreninger adskiller sig fra mere klassiske forståelser af frivillighed og foreningsdannelse i Danmark.

Vores andet kriterie var, at foreningerne skulle tage udgangspunkt i hver sin etniske minoritetsgruppe. Dette skyldes, at vi ønskede variation i parametre såsom kulturelt ophav, og hvor længe medlemmerne har været i Danmark, da vi havde en formodning om, at dette kunne have betydning for praktiseringen af foreningslivet. Ved at medtage tre etniske minoritetsforeninger, som har hvert sit etniske ophav, kan vi tage højde for disse mulige variationer, når vi konkluderer på tværs af foreningerne.

Det tredje kriterier, som vi opstillede, var, at vi ønskede at undersøge etniske minoritetsforeninger, som laver aktiviteter i Danmark målrettet deres medlemmer, og altså ikke foreninger, som kun beskæftiger sig med aktiviteter i oprindelseslandet. Dette skyldes, at vi ønsker at undersøge etniske minoritetsforeningers betydning for medlemmernes levede liv i Danmark.

Det fjerde og sidste kriterie handlede om, at det skulle være etniske minoritetsforeninger på Sjælland, da vi ønskede at tilbringe så meget tid som muligt i foreningerne. Dette kriterie gav os mulighed for en større fleksibilitet i forhold til at imødekomme foreningernes skiftende aktiviteter, samtidig med at det minimerede de ressourcer, vi skulle bruge på at besøge foreningerne.

Adgang til feltet

I begyndelsen af specialets udformning forsøgte vi på egen hånd at skabe et overblik over mulige foreninger på Sjælland. Dette viste sig dog udfordrende, da der kun findes sparsomme informationer om de fleste etniske minoritetsforeninger online. Mange af de etniske minoritetsforeninger har ikke en officiel hjemmeside men i stedet blot en Facebook-side eller en mailadresse på det lokale frivilligcenters hjemmeside. Det var derfor svært for os at gennemskue, om foreningerne levede op til de kriterier, som vi på forhånd havde opstillet. For at finde frem til relevante foreninger rakte vi derfor ud til personer, som har et mere indgående og lokalt kendskab til etniske minoritetsforeninger. Som beskrevet indledte vi vores specialeproces med et møde med en medarbejder fra DRC Dansk Flygtningehjælp, som på forskellig vis har arbejdet med etniske minoritetsforeninger. Hun satte os i kontakt med den første forening og skabte en kontakt til en anden nøgleperson, som tidligere havde arbejdet i DRC Dansk Flygtningehjælp med etniske minoritetsforeninger og nu arbejder i et frivilligcenter. Denne anden person har således også indgående viden om etniske minoritetsforeninger og kunne give os anbefalinger til relevante foreninger. Disse to personer har fungeret som gatekeepere for os. Udfordringen ved at gøre brug af gatekeepere er, at det har afgørende betydning for, hvilke organisationer, det er muligt at få adgang til, samt den viden som disse kan give os (Carlsen 2018:259). Til trods for, at det kan være en udfordring at gøre brug af en gatekeeper, har vi dog oplevet, at vores kriterier for foreningerne stadig har været mulige at imødekomme, hvorfor gatekeeperen ikke har været en hæmsko for undersøgelsens resultater. Dog er det muligt, at vi ikke har haft kendskab til de mest relevante foreninger, men snarere dem, som vores gatekeeper har kendskab og kontakt til. Vi har alligevel oplevet, at gatekeeperne har været en nødvendighed for, at vi har kunne skaffe os adgang til felten, da vi ellers ikke havde været bevidste om foreningernes eksistens.

Præsentation af foreningerne

I nedenstående afsnit vil vi præsentere de tre foreninger, der udgør vores datagrundlag for vores egen indsamlede empiri. Alle tre foreninger lever både op til vores definition af etniske minoritetsforeninger og de kriterier, som vi har opstillet for foreningerne, som skulle indgå som cases i vores undersøgelse. Dette kommer til udtryk ved, at de tager udgangspunkt i hver sin etniske minoritetsgruppe. Fælles for de tre foreninger er ligeledes, at oprindelseslandets navn indgår i foreningens navn. Samtidig er alle tre foreninger orienteret imod den pågældende etniske minoritetsgruppe som målgruppe for deres aktiviteter. Derudover har

størstedelen af medlemmerne i de tre foreninger oprindelse i de specifikke oprindelseslande. Vi har valgt at anonymisere foreningerne, hvorfor vi vil kalde dem Forening 1, Forening 2 og Forening 3. Samtidig beskriver vi deres oprindelseslande som hhv. Land 1, Land 2 og Land 3. Dette skyldes, at vi ønsker at bevare foreningernes anonymitet, da vi beskæftiger os med personfølsomme oplysninger i form af etnisk oprindelse og religiøs overbevisning. Vi er bevidste om, at denne anonymisering skaber et mere distanceret og upersonligt sprog om foreningerne, som ikke stemmer overens med ønsket om at inddrage den kontekst, foreningerne er formet af. Vi vælger dog alligevel at anonymisere, da vi finder det vigtigere at værne om vores informanternes personlige og følsomme oplysninger. Der vil i analysen fremgå en del navne på medlemmer i foreningerne. For at mindske potentiel forvirring, har vi udarbejdet et persongalleri, med oversigt over, hvilke medlemmer som kommer fra hvilke foreninger, som kan bruges som støtte i læsningen (Persongalleri).

Forening 1

Forening 1 blev stiftet i 2016. Foreningens grundlægger, Hiba, kom selv til Danmark omkring årtusindeskiftet og søgte dengang et fællesskab for folk fra Land 1, dog uden held (Transskribering Hiba:2-3). Grundet krig kom flere personer fra Land 1 til kommunen, hvorfor Hiba rakte ud til de nyankomne og tilbød sin hjælp med at falde til i kommunen (Transskribering Hiba:2). Da der på et tidspunkt var kommet en del personer fra Land 1 til kommunen, valgte Hiba at stifte foreningen. I kommunen er der bosat omkring 400 personer fra Land 1, hvoraf 230 er medlem af Forening 1 i dag (Transskribering Hiba:2). Aktiviteterne i foreningen strækker sig fra alt fra sprogundervisning i både dansk, engelsk og deres modersmål, lektiehjælp og hjælp i forbindelse med indfødsretsprøver eller danskprøver til kulturelle events i forbindelse med højtider og udflugter ud af huset. Foreningen har mange samarbejder med andre foreninger i lokalområdet (Transskribering Hiba:5-6). Foreningen er desuden medlem af DRC Dansk Flygtningehjælp, hvorigennem de modtager sparring og viden.

Forening 2

Forening 2 blev stiftet i 2015. Foreningen blev stiftet af forpersonen, Dalia, som er fra Land 2, samt næstforpersonen Martha, som ikke er fra Land 2. Dalia stiftede ifølge hende selv foreningen, da de, der kom fra Land 2, kom hertil uden familie og venner, og derfor havde brug for et fællesskab (Transskribering Dalia & Martha:1). Der er omkring 60 medlemmer i

foreningen, hvor de fleste af medlemmerne har en relation til Land 2 (Transskribering Dalia & Martha:2). I begyndelsen var foreningen et mødested for folk fra Land 2, som havde udfordringer med at forstå det danske sprog, og havde behov for at samles med nogle, som kom fra deres hjemland. I begyndelsen mødtes de hjemme hos Dalia og spiste sammen og hjalp hinanden med det, der var brug for hjælp til. Derefter stiftede Dalia foreningen, så foreningens medlemmer lettere kunne samles (Transskribering Dalia & Martha:11). Foreningen har faste aktiviteter hver lørdag, hvor børnene i foreningen hver anden lørdag tilbydes modersmålsundervisning, mens den anden lørdag handler mere om at lære om dansk kultur gennem leg. Derudover har de en kvindegruppe, hvor kvinderne fra Land 2 mødes for at snakke om de ting, som de oplever udfordringer med.

Forening 3

Forening 3 blev stiftet i 2000 på baggrund af, at flere flygtninge fra Land 3 kom til Danmark. Foreningen blev i følge formanden Ali stiftet fordi, at flere havde behov for hjælp og vejledning til at navigere i det danske samfund. Foreningen blev derfor et samlested for folk fra Land 3. Efter foreningens stiftelse kom der flere og flere foreninger som Forening 3 i Danmark, men ved foreningens begyndelse, var der ikke mange foreninger, man som person fra Land 3 kunne henvende sig til (Transskribering Ali & Muhammad:1-2). Foreningen har i dag omkring 30 medlemmer, der deltager i de fleste aktiviteter, og i omegnen af 300 medlemmer i alt. Da foreningen blev stiftet, handlede de primære aktiviteter om hjælp og sparring til medlemmerne i forbindelse med nylig ankomst til Danmark. I dag tilbyder foreningen lektiehjælp til børnene, sport, modersmåls- og religionsundervisning, uformelle spisninger, hjælp til madlavning og billard for de unge. Derudover har foreningen årlige aktiviteter såsom Eid-fester. Foreningen deltager i kulturelle arrangementer i kommunen og laver derudover diaspora-arbejde i hjemlandet, hvor de arbejder med uddannelse og opførelse af biblioteker (Transskribering Ali & Muhammad: 2,9,10,12,16).

Metodiske overvejelser

I nedenstående afsnit præsenterer vi de metodiske valg, som vi for dette speciale har foretaget. Vi har inden selve feltarbejdet haft særlige ønsker til vores metodiske design, hvilket vi i nedenstående afsnit vil beskrive. Dog har vi undervejs måtte justere disse ønsker ift. de praktiske omstændigheder, der har gjort sig gældende i de foreninger, hvori vi har gennemført feltarbejdet.

Kvalitativ metode

Som tidligere nævnt, har vi gjort brug af et multicase-studie, der undersøger tre forskellige etniske minoritetsforeninger. Til det har vi gjort brug af to forskellige dataindsamlingsmetoder; semistruktureret interview og deltagerobservation. Det kan i casestudiet være en fordel at inddrage flere typer dataindsamlingsmetoder til at undersøge fænomenet i sin komplekse sammenhæng (Frederiksen 2018:100). I nedstående afsnit vil vi redegøre og argumentere for de to benyttede metoder, som indgår i specialet, og hvilken rolle metoderne har spillet i den samlede dataindsamling. Som tidligere nævnt, har vi benyttet os af en videnskabsteoretisk retning, der tager udgangspunkt i det hermeneutiske. Dette afspejles ligeledes i vores indsamling af data. I vores semistrukturerede interviews var vi ikke styret af en teoretisk indgangsvinkel, men ønskede blot at forstå foreningerne, og hvad der var på spil i disse. Vi er gået til i felten nysgerrigt og på feltens præmisser, men har alligevel været præget af forforståelser, som vi har tilegnet os gennem allerede læst empiri, samt, som tidligere beskrevet, i mødet med en medarbejder fra DRC Dansk Flygtningehjælp. Dette møde gav os et indblik i, hvad der er på spil i de etniske minoritetsforeninger, og herunder særligt hvilke udfordringer, medarbejderen identificerede for foreningerne, hvilket fra start skærpede vores blik.

Semistrukturerede interviews

Vi har anvendt semistrukturerede interviews i vores dataindsamling med det primære formål at skabe en indledende forståelse for feltet. Det semistrukturerede interviews styrke er bl.a., at det giver adgang til personlig viden, som ellers ikke ville være mulig at få på anden vis (Poulsen 2019:97). Vores formål med de indledede semistrukturerede interviews har været todelt, da vi først og fremmest har haft et ønske om at få en forståelse for foreningen, dens opbygning, aktiviteter, medlemmer og frivillige, som ellers ikke har været mulig at få grundet den sparsomme offentligt tilgængelig information om foreningerne. På den anden side har vi ønsket at forstå for- eller næstforpersonens personlige viden om foreningen og den frivillighedsforståelse, som personen giver udtryk for. Før vi begyndte vores deltagerobservation, besluttede vi derfor at gennemføre semistrukturerede interviews med nøglepersoner i foreningerne såsom for- eller næstforpersoner. Dette gjorde det muligt for os at få kendskab til foreningens aktiviteter på forhånd og deres forståelse af foreningen, for derefter at udvælge og aftale specifikke aktiviteter, hvori vi udførte deltagerobservationer. Vores metodiske design er derved toleddet, da vi først har ønsket at forstå foreningerne

gennem interviews, for derefter at forstå aktiviteternes udførelse i praksis. Derudover gav disse interviews os mulighed for at skabe en indledende viden om foreningen, som gav os mulighed for at skærpe vores observationer fremadrettet. Indenfor feltarbejde er det almindelig praksis at udføre interviews på uformel vis for at opnå adgang til observation (Tanggaard & Brinkmann 2020:40). Vores interview med for- og næstforpersonerne har derved også været en mulighed for at skabe en positiv og tryggere relation til dem, så de forhåbentlig har været tryggere ved at lade os deltage til aktiviteterne. I praksis måtte vi dog i ét af tilfældene gå på kompromis med vores ønske om at lave interviewet, inden vi begyndte vores deltagerobservation til foreningens aktiviteter. Dette skyldes, at det af praktiske årsager ikke var muligt at lave interviewet inden første besøg til en aktivitet. Da vores feltarbejde kun kunne forløbe over en kort tidsperiode, ønskede vi ikke at gå glip af mulige aktiviteter i foreningen og måtte derfor i nogle tilfælde gå på kompromis med vores oprindelige metodedesign og lave interviewet efter påbegyndt deltagerobservation.

Til vores semistrukturerede interviews udarbejdede vi en interviewguide, som skulle sikre, at vi opnåede det ønskede kendskab til foreningen. Under særligt den første interviewsituation oplevede vi, at informanten havde en stærk vilje til at dele information om foreningen, hvilket gjorde det udfordrende at følge interviewguiden nøje. En fordel ved det semistrukturerede interview er, at det giver mulighed for at spørge ind til det, informanten fortæller undervejs (Poulsen 2019:98). Dette gjorde sig også gældende i det første indledende interview. Vores ønske med interviewet var som sagt både at skabe et kendskab til foreningen og til forpersonens forståelser, hvilket også gjorde sig gældende i det første indledende interview, hvor vi fik en viden udover det, som vi på forhånd havde håbet på at få viden om. På den måde gav det semistrukturerede interview os mulighed for at opnå en viden, som vi tænkte var relevant for vores speciale uden at gå på kompromis med, at interviewet foregik på forpersonens præmisser. Vi har foretaget de semistrukturerede interviews ud fra en interviewguide med forskellige tematikker, som vi ønskede at berøre under interviewsituationen. Interviewguiden var formet på baggrund af vores egne tidligere erfaringer med frivilligt arbejde, hvor vi har gjort os erfaringer, som vi i interviewet ønskede at bringe i spil. Desuden havde vores møde med medarbejderen fra DRC Dansk Flygtningehjælp også en betydning for, hvordan vores interviewguide blev udformet. Et eksempel på dette er, at hun identificerede mulige udfordringer ved, at for- og næstforpersonerne ofte, i hendes forståelse, havde et stort ansvar i foreningerne. Dette

resulterede i, at vi i vores interviews spurgte ind til, om for- og næstforpersonerne oplevede nogle udfordringer i deres arbejde i foreningerne.

Vi startede interviewsituationen med at bede respondenterne om at fortælle noget om sig selv, så vi kunne få en forståelse for personens relation til foreningen. Derefter spurgte vi ind til de forventninger, som er til de frivillige i foreningen for at få en forståelse for, hvordan de rekrutterer frivillige, hvad man skal opfylde af krav som frivillig, og hvorfor folk vælger at blive frivillige i foreningen. Dernæst spurgte vi ind i foreningens medlemmer og deres relation til foreningen. Vi var ydermere interesserede i at forstå for- eller næstforpersonens forståelse af de frivillige og medlemmernes relation, hvorfor vi også spurgte ind til dette. Vi var også interesserede i at forstå samarbejdet til andre foreninger, og hvordan de hjælper og støtter hinanden. Til sidste spurgte vi ind til hvilke udfordringer som for- eller næstforpersonen mødte i foreningen, og hvilken fremtid vedkommende så for foreningen. Alle disse tematikker fandt vi relevante at få svar på, inden vi begyndte vores deltagerobservation, da det skabte en forforståelse for, hvilken forening vi befandt os i, og hvilken rolle medlemmerne og de frivillige varetager i foreningen. Ligeledes taler de forskellige tematikker ind i vores overordnede problemstilling, da vi ønsker at forstå, hvordan etniske minoritetsforeningers arbejde praktiseres, og hvilken betydning de har for deres medlemmer. Mere specifikt taler forventninger til de frivillige og samarbejde med andre aktører ind i at forstå, hvordan deres aktiviteter praktiseres, hvor relationerne i foreningen taler ind i foreningens betydning for medlemmerne. Det semistrukturerede interview skal derfor ses som første skridt for, at vi kunne besvare vores problemformulering og få en bedre forståelse for foreningerne og deres aktiviteter.

Deltagerobservation

Deltagerobservation er med til at give en særlig viden om feltet, som man ikke kan opnå med andre metoder (Tinggaard & Brinkmann 2020:99). Det at benytte og kombinere flere metoder, bidrager til at understøtte ens fund og dermed opnå en mere sikker viden (Frederiksen 2020:261). Vi får mulighed for at få et indblik i en kultur, som ikke ville være mulig gennem interviews. Gennem deltagerobservation, kan man opnå et indefra-perspektiv (Mørck 2019:181), få mulighed for at opbygge en relation til deltagerne og få indblik i det ikke-italetalte, det ikke-reflekterede og interaktionerne deltagerne i mellem (Tinggaard & Brinkmann 2020:103,104). Gennem deltagerobservationen kan man få mulighed for at erfare

relationer, som de udspiller sig i praksis (Mogensen & Dalsgård 2018:165). Ved brug af deltagerobservation kan vi derved opnå en dybere forståelse for, hvordan foreningslivet faktisk praktiseres i de etniske minoritetsforeninger og derved undersøge nogle af temaerne fra interviewet i praksis. Samtidig kan vi komme tættere på medlemmerne og observere deres ageren og relation til hinanden. På den måde kan deltagerobservationen hjælpe os til at undersøge problemstillingen, hvorved vi kan opnå en mere holistisk og dybdegående viden om etniske minoritetsforeninger.

I Forening 1 deltog vi i aktiviteter, der både handlede om praktisk hjælp, uformelt samvær blandt medlemmerne samt undervisning og leg for børn. I Forening 2 deltog vi i lørdagsaktiviteterne, som var modersmålsundervisning og undervisning i danske traditioner målrettet børn, og i Forening 3 deltog vi i modersmålsundervisning for børn og aktiviteter, som bar mere præg af uformelt samvær mellem medlemmerne generelt. Vi ønskede at deltage i aktiviteter i foreningen, som gav os mulighed for at forstå foreningens betydning for medlemmerne, og samtidig gav os mulighed for at se, hvordan foreningslivet praktiseres. Derfor var indholdet af aktiviteterne ikke afgørende for, hvilke aktiviteter vi deltog i, men det var derimod afgørende, at vi fik adgang til nogle aktiviteter, hvor vi kunne forstå medlemmernes relationer og foreningens betydning for dem. Dog havde vi et ønske om at deltage i så mange af foreningens forskellige aktiviteter som muligt, for at få et bredt indblik i foreningerne. Vi har i foreningerne primært indgået i samtaler med foreningernes kvindelige medlemmer. I Forening 1 deltog vi hovedsageligt i de aktiviteter, der var for de kvindelige medlemmer af foreningen, hvorimod der i de to andre foreninger ikke var samme kønsopdeling. Dog oplevede vi i både Forening 1 og Forening 3, at der ved fællesspisninger og Eid-fejring var en tradition for, at mændene og kvinderne i løbet af aftenen delte sig op, hvor vi endte med at være en del af kvindernes selskab. Dette har haft en betydning for den adgang vi har haft til medlemmernes oplevelse med foreningen, der hovedsageligt tager udgangspunkt i kvindernes blik og oplevelser.

I vores tilfælde er deltagerobservation en måde at kunne forstå relationerne mellem medlemmerne i foreningen. Samtidig giver det os mulighed for at observere, hvordan frivilligheden udspiller sig i praksis, og hvordan medlemmerne interagerer med hinanden til aktiviteterne. En styrke ved at benytte sig af deltagerobservation er, at man er til stede, hvor den sociale praksis udspiller sig (Mogensen og Dalsgård 2018:105). Vi får derfor mulighed

for at se interaktionerne mellem medlemmerne med egne øjne, og får derfor et mere dybdegående syn på foreningerne, i forhold til hvis vi blot havde fået beskrevet situationerne fra et medlem.

Under deltagerobservationen veksler forskeren mellem at observere, trække sig tilbage og deltage aktivt i felten (Mørck 2019: 180). Dette kom for os til udtryk under observationen ved, at vi løbende under hvert besøg trak os væk fra aktiviteten, som f.eks. ind i et afsides lokale, hvor vi kunne indtale små memoer, så vi derigennem bedre kunne huske hvert besøg i foreningerne samt adskille vores besøg fra hinanden. Under disse lydoptagelser var vi også undervejs fortolkende i vores betragtninger, hvilket er i overensstemmelse med den hermeneutiske tradition. Dog forsøgte vi ved databearbejdningen at markere disse fortolkninger tydeligt ved f.eks. at markere dem med rød og klammer, hvorved vi adskilte dem fra mere rene beskrivelser af felten. Der har været gange, hvor vi har været en aktiv del af felten, ved for eksempel at hjælpe med at tage opvasken, hvilket gav os mulighed for at lytte og observere de andre medlemmer i foreningen, uden at det virkede anmassende og upassende. Denne aktive deltagelse gav os ligeledes mulighed for at hjælpe foreningen med de opgaver, som de havde brug for, samtidig med, at vi fik mulighed for at interagere med medlemmerne på et lavpraktisk niveau, hvor vi kunne forstå den hverdag, som de er en del af i foreningen. Dog ser vi også, at når vi deltog aktivt med opgaver, som foreningerne havde brug for hjælp til, var der en risiko for, at vi har misset nogle vigtige observationer, da vi sommetider var fokuseret på den opgave, som vi udførte. Der har også været situationer, hvor det har været naturligt at trække sig mere tilbage og blot sidde på sidelinjen og observere interaktionerne mellem medlemmerne, f.eks. til en aktivitet i Forening 2, hvor børnene fik modersmålsundervisning. Vi oplevede ved denne form for aktivitet, at det var mere passende at give medlemmerne plads, uden at vi deltog aktivt i felten. En fordel ved at trække sig tilbage er, at vi får mulighed for at få flere aspekter af rummet med, da vi får mulighed for at se det hele ude fra. Dog er en ulempe ved dette, at vi ikke samtidig havde samtaler med deltagerne, hvorfor vi gik glip af de subjektive fortællinger og holdninger i situationerne.

Gennem vores observationer i de forskellige foreninger har vi forsøgt at opdele foreningerne mellem os i specialegruppen. Vi har derfor forsøgt at lade det være de samme personer, der gik igen i de forskellige foreninger. Dette gjorde vi for at skabe en så tryk relation som muligt til medlemmerne i foreningerne. En fordel ved, at det er de samme gruppe-medlemmer, der

har gennemført observationer i den enkelte forening, er, at vi har kunne mærke en udvikling i vores relationsdannelse til medlemmerne, som har skabt bedre forudsætninger for at få et dybdegående blik for aktiviteterne og foreningens betydning. Dette havde ikke nødvendigvis været muligt, hvis vi havde vekslet mellem, hvilke gruppemedlemmer, som gennemførte feltarbejde i foreningerne. En udfordring ved dette er dog, at vi i specialegruppen ikke på samme måde har kunne identificere nuancer og sammenligne på tværs af foreningerne, som hvis alle har haft samme kendskab til de tre foreninger. Dette har vi forsøgt at imødekomme ved at kode feltnoter og transskriberinger fra foreninger, som det pågældende gruppemedlem ikke selv har været tilknyttet.

Vi har haft en åben tilgang til felten, da vi ønskede at forholde os til det, som var relevant i den givne situation. Dette afspejles ligeledes af vores feltnoter, da vi har forsøgt at være beskrivende ift. alle de oplevelser og situationer, som potentielt kunne have relevans for vores speciale. Efter hvert besøg i foreningerne mødtes vi og talte vores oplevelser igennem. Under disse samtaler var vi fortolkende ift. de oplevelser, som vi netop havde gjort os, og talte også om situationer, som vi var blevet særligt opmærksomme på, og som vi havde behov for at studere nærmere ved næste besøg. På denne måde udvidede vi vores videnshorisont fra gang til gang og skærpede vores blik på feltet i takt med, at vi besøgte foreningerne ad flere omgange.

Metodernes sammenspil

Vi har valgt at benytte os af de to forskellige metoder, da de på forskellig vis belyser vores problemstilling og samlet kan bidrage til en dybere forståelse for, hvordan etniske minoritetsforeningers aktiviteter praktiseres, og hvilken betydning foreningerne har for medlemmerne. Det semistrukturerede interview gav os mulighed for at få en indledende forståelse for foreningen samt for- og næstforpersonens forståelse af den måde, medlemmerne og de frivillige er i foreningerne og aktiviteterne, inden vi træder ind i felten. Samtidig gav det os mulighed for at skabe en tryk relation til for- eller næstforpersonen. Disse forskellige indgange og blikke i foreningen, bliver forskellige videnshorisonter i specialet, der fortolkes i sin kontekst og relation til hinanden. Deltagerobservationen gav os mulighed for at se, hvordan relationerne, interaktionerne og frivilligheden udspiller sig i praksis. De to metoder giver os adgang til forskellige forståelser af foreningerne og forskellige perspektiver på, hvad foreningerne har af betydning, og hvordan aktiviteterne

praktiseres i praksis. Ydermere giver de to metoder anledning til, at vi er en del af medlemmernes foreningsliv i en længere periode, hvilket kan være med til at skabe tryghed for foreningernes medlemmer, og giver os et bedre grundlag for at kunne lave en dybdegående analyse, der fanger alle facetter af foreningerne. Ved at udføre semistrukturerede interviews og deltagerobservationer opnår vi en mere dybdegående og sikker viden i vores datagrundlag for specialet.

Udfordringer i vores feltarbejde

Som vi vil vise gennem vores analyse, er aktiviteterne i de etniske minoritetsforeninger præget af stor omskiftelighed og fleksibilitet. Det har derved været en udfordring for os at lave feltarbejde i denne type af felt særligt i lyset af specialets korte tidsramme. Dette har vi mærket, når tidspunktet for aktiviteterne ofte har ændret sig med kort varsel grundet påskeferie eller ramadan, hvor aktiviteterne enten har være aflyst eller rykket. Dette har stillet store krav til, at vi også har været fleksible ift. aftaler i feltarbejdet og har betydet, at vi ikke har lavet deltagerobservation lige mange gange i hver forening. Samtidig har mange af de aktiviteter, som vi har deltaget i, båret præg af, at det har været ramadan. Dette har både givet mulighed for at deltage til fællesspisninger og andre aktiviteter i forbindelse med ramadan, som ellers ikke ville have været der. Samtidig havde ramadan også indflydelse på, f.eks. hvor mange deltagere, der kom til aktiviteterne. Dog er ramadan en fast del af deres årlige aktivitetskalender, hvorfor vi mener, at vi har indsamlet sigende og indsigtsgivende data, der bidrager til at forstå de etniske minoritetsforeninger.

Sproglige udfordringer

Gennem vores observationer og indledende interviews blev vi opmærksomme på, at sprogbarrierer kunne have betydning for, hvor frit vores informanter kunne udtrykke sig. Da mange af vores informanter ikke har dansk som modersmål, har nogle muligvis følt sig begrænset af at skulle udtrykke sig på dansk i forhold til deres eget modersmål. Hermed risikerer vi, at der er nuancer, som vi ikke har fået med i vores dataindsamling. I de situationer, hvor medlemmerne ikke talte dansk, benyttede vi os i stedet af kropssprog til at kommunikere eller fik hjælp af andre medlemmer i foreningerne til at oversætte for os. I situationer, hvor medlemmerne har hjulpet os med oversættelse, kan vi ikke vide os sikre på, at oversættelsen blev retvisende, men har måtte stole på, at der blev oversat i henhold til det vi ønskede at sige. Fordelen ved, at foreningens medlemmer tolkede for hinanden, var, at vi

på den måde fik mulighed for at inddrage flere medlemmers perspektiv, som vi ellers ikke ville have adgang til grundet sprogbarrieren. For at minimere risikoen for, at der ikke opstod misforståelser, eller at vi fejlfortolkede noget, når vi var ude at observere, var vi opmærksomme på at stille supplerende spørgsmål eller følge op på undren, der opstod undervejs i deltagerobservationen.

Etiske overvejelser

I vores feltarbejde har vi haft forskellige etiske udfordringer for øje. Vi vil i nedenstående afsnit opridse og italesætte, hvordan vi forholdt os til disse.

Et udfordret samtykke

Ved vores semistrukturerede interviews har informanterne underskrevet en samtykkeerklæring, der lever op til databeskyttelsesloven. I vores samtykkeerklæring fremgår det også, hvorvidt informanten ønsker at være anonym. Selvom informanterne ikke nødvendigvis har ønsket at være anonyme, har vi i specialegruppen valgt at anonymisere foreningerne samt pseudonymiseret foreningernes medlemmer. Dette skyldes, at det i praksis har vist sig at være en større udfordring at sikre sig, at deltagere og frivillige til foreningsaktiviteterne på forhånd var informeret om vores tilstedeværelse, samt at vi ville indsamle data til specialet. Vi havde indledningsvist et ønske om, at for- og næstforpersonerne på forhånd skulle orientere deltagerne om, at vi ville komme på besøg samt, hvad vores ærinde var. På den måde håbede vi, at deltagerne i højere grad kunne frabede sig at deltage i vores observationer, hvis ønsket. Dette har dog vist sig at være svært at styre i praksis. Ved første arrangement i Forening 1 viste det sig, at forpersonen Hiba ikke havde oplyst de deltagende om, at vi kom. Derudover blev vi også præsenteret for de deltagende som en form for frivillige snarere end specialestuderende. Dette forsøgte vi at rette op på i interaktionerne med deltagerne ved at tydeliggøre vores rolle og intention med deltagelsen. Den selv samme problematik har senere vist sig at gøre sig gældende i Forening 2 og Forening 3. For at imødekomme denne udfordring har vi efter første besøg i Forening 1 forsøgt at tydeliggøre vores aftale med for- og næstforpersonerne i foreningerne, så de forberedte medlemmerne om vores deltagelse. Derudover har vi som tidligere nævnt valgt at anonymisere foreningerne og medlemmerne, så vi på den måde lever op til den etiske standard, så vi undgår at skade vores informanter.

Ændring af sprog i interviewcitater

Som tidligere nævnt har vi sommetider oplevet, at der har været en sprogbarriere mellem os og medlemmerne. Derfor har vi valgt at rette det sproglige i nogle af interviewcitaterne, hvor det var nødvendigt for at kunne forstå sammenhængen. Årsagen til, at vi har været i stand til dette, er, at vi har været fysisk til stede under interviewsituationerne, hvorfor vi har kunne forstå den kontekst, som citatet er blevet sagt i. Vi har forsøgt at ændre så lidt i deres ordvalg som muligt, men har sommetider ændret ordstillingen eller tilføjet manglende ord, for at det kunne blive forståeligt. Vi har derfor ikke ændret meningen med det, som de har sagt. Dette mener vi er i overensstemmelse med fokus for dette speciale, hvor vi fokuserer på den samlede forståelse og mening mere end konkret ordlyd.

At være majoritet, som studerer minoriteter

Vi har generelt i vores feltarbejde været opmærksomme på vores position ift. medlemmerne i foreningerne. Hiba fra Forening 1 forklarede, at hun ikke ønskede at lade deltagerne vide, at vi deltog i studieøjemed, da medlemmerne i foreningen før har oplevet stor interesse fra studerende (Transskribering Hiba:17). Vi har derfor været opmærksomme på, hvordan vi så vidt muligt kunne undgå at bidrage til en oplevelse af, at de endnu en gang er genstand for andres forskning, og dermed ikke udnytte deres ressourcer og forening. Brinkmann beskriver også denne fare for, at informanter og deltagere oplever at være forskningsobjekter, som kun er til for forskerens arbejde (Brinkmann 2010:476). Dette er for os et endnu vigtigere opmærksomhedspunkt, da vi som fire etnisk danske studerende, tilhører den etniske majoritet i Danmark, og undersøger personer, der samles om det at være etniske minoriteter. For at undgå, at der skulle opstå et ulige magtforhold mellem os og dem, har vi forsøgt at indgå i deres forening på deres præmisser. Vi har derudover gjort det tydeligt, at vi ikke er interesserede i informanternes personlige historier om immigration, flugt eller det at være minoritet, men at vi i stedet er interesseret i det, de skaber sammen i fællesskab. Derudover har vi så vidt muligt prøvet at hjælpe til ved aktiviteterne med praktiske opgaver, for på den måde at give noget tilbage til foreningen.

Som tidligere nævnt i problemfeltet, er integration af indvandrere, flygtninge og efterkommere ofte et politisk emne, som der er stor opmærksomhed på i dansk politik (Simonsen 2017:207). Selv samme opmærksomhed har vi forsøgt at have for øje ved at vise medlemmerne, at vi ikke er der for at undersøge dem i et integrationsperspektiv, men primært

ønsker at sætte fokus på deres organisering i og deres oplevelser med foreningerne. Derfor har vi så vidt muligt forsøgt at fremstå positive og nysgerrige for at undgå, at medlemmerne i foreningerne skulle føle sig angrebet. Ligeledes har vi oplevet, at medlemmerne og især for- og næstforpersonerne i foreningerne har givet os svar, som ofte satte foreningerne i et meget positivt lys. De har sjældent italesat udfordringer i foreningerne og giver mest af alt udtryk for, at der ikke er nogle udfordringer i foreningerne. Vi har heller ikke selv oplevet udfordringer under vores feltarbejde, men er vi opmærksomme på, at dette fokus på integration, kan have haft betydning for, hvordan de har italesat sig selv og foreningerne på.

Vi har ligeledes oplevet, at når vi har spurgt ind til medlemmernes medlemskab af foreningerne, har de nærmest retfærdiggjort deres tilstedeværelse ved at italesætte, at de selvfølgelig også dyrker den danske kultur i foreningerne, og altså ikke kun går op i hjemlandets traditioner og modersmål (e.g. Feltnoter Forening 3 30.03:6). Dette ser vi ligeledes som et udtryk for, at medlemmerne er opmærksomme på, at der i den politiske debat er et stort fokus på integration. Grundet dette fokus, er vi generelt opmærksomme på, at denne positive fortælling fra foreningernes side, kan være et udtryk for, at de ikke ønsker at blive kritiseret, som den politiske diskurs ellers lægger op til, og ønsker at positionerer sig selv og foreningerne i så positivt et lys som muligt overfor os.

Teori

Vi vil i dette afsnit beskrive den teori, som vil fungere som rammesættende for vores samlede analyse. Vi vil i vores analyse også benytte andre teorier, men da de kun inddrages kort, vil vi ikke beskrive dem i dette teoriafsnit men i stedet løbende i analysen. Den gennemgående teori er Eliasoph og Lichtermans (2003) group styles, som vi i analysen vil kalde gruppens stil. Eliasoph og Lichterman ser på, hvordan kultur ofte forstås gennem Émile Durkheims begreb om kollektive repræsentationer, som er de normer, ideer, og værdier, der hersker i gruppen (Eliasoph & Lichterman 2003:735-737). Eliasoph og Lichterman mener dog, at der mangler en måde at forstå, hvordan grupper bruger og sætter disse kollektive repræsentationer i spil i hverdagsinteraktioner. Af den årsag præsenterer de konceptet gruppens stil til at forstå, hvordan grupper bruger kultur, og derved kollektive repræsentationer, til at skabe mening i hverdagslivet (ibid.). Eliasoph og Lichterman definerer gruppens stil som mønstre af interaktioner, der formes af en gruppes samlede forestillinger

om god og passende deltagelse i gruppesammenhænge (ibid.:737). Når man træder ind i en gruppesammenhæng, vil man ofte kunne genkende gruppens stil, som er i spil og derved handle på baggrund af, hvad der forventes af én (ibid.:738). Vi finder konceptet om gruppens stil særligt givende til at beskrive de etniske minoritetsforeningers særegne stil. Anden civilsamfundsforskning antager, som beskrevet i problemfeltet, ofte, at foreningsformen fører til et bestemt indhold og en bestemt måde at praktisere foreningsliv (La Cour 2014:18-24). Eliasoph og Lichtermans koncept om gruppens stil giver os derimod mulighed for at gå nysgerrigt til undersøgelser af, hvordan etniske minoritetsforeninger faktisk gør foreningsliv. Med dette koncept lægger de vægt på, hvordan foreningsliv og foreningernes kulturer kan tage sig ud på mange forskellige måder. Herved kan vi undersøge etniske minoritetsforeningers egen organisering på deres præmisser.

Forfatterne operationaliserer konceptet om gruppens stil gennem tre dimensioner, som er observerbare dimensioner af gruppemedlemmernes forståelse for passende deltagelse. Disse dimensioner kaldes group boundaries, group bonds og speech norms (Eliasoph & Lichterman 2003:739). Vi har valgt at oversætte de tre dimensioner, så de gennem analysen vil blive kaldt gruppens grænser, gruppens bånd og normer for tale. De tre dimensioner er formet på baggrund af et større etnografisk feltarbejde og kan være indgang til at forstå mønstre i interaktionen og meningsskabelsen i grupperne (ibid.). Den første dimension handler om gruppens grænser, hvor man undersøger, hvordan foreningerne er aktive i lokalsamfundet og positionerer sig selv. Gruppens grænser kan forstås som gruppens antagelser om, hvordan deres ståsted og relationer ift. det omkringliggende samfund bør være. Man kan bl.a. forstå gruppens grænser ved at fokusere på, hvordan medlemmerne af gruppen italesætter og agerer ift. relationer til andre institutioner, organisationer mv, hvordan de opsøger og positionerer sig selv i forhold til det omkringliggende samfunds forståelse af dem, eller hvad medlemmer kan gøre og sige i gruppens regi, som de ikke kan i andre grupper eller institutioner (ibid.:785). Den næste dimension fokuserer på gruppens bånd, hvor man kigger på en gruppes antagelser om medlemmernes gensidige forpligtigelser og ansvar i gruppen. Det kan man bl.a. forstå ved at fokusere på, hvordan gruppen definerer det gode medlem, hvad de forstår som værende det, der binder dem sammen, om det at mødes i gruppen forstås som noget godt i sig selv eller som en nødvendighed for at opnå et større mål, eller hvordan man håndterer andre, som fremstår anderledes fra gruppens andre medlemmer (ibid.:785-786). Den sidste dimension handler om de normer for tale, som præger gruppen. Ved at kigge på disse normer

for tale undersøger man en gruppes antagelser om, hvilke normer der er for acceptabel tale samt ønsker og mål for samtale og sprogbrug. Dette kan man undersøge ved at fokusere på, hvad formålet med samtale er i gruppen, og hvordan man taler sammen i gruppen (ibid.:786). De tre dimensioner af gruppens stil hænger alle sammen og er essentielle for at forstå, hvordan en gruppe inkorporerer og filtrerer kollektive repræsentationer (ibid.:768). Vi vil desuden i løbet af analysen præsentere en fjerde dimension, som vi valgt at kalde normer for foreningsliv. Denne dimension kan bruges til at sige noget om, hvordan opgaveløsningen fordeles i foreningerne iblandt medlemmerne herunder, hvem der har ansvar for foreningen og dens aktiviteter. Ved at fokusere på denne dimension, kigger man derudover på, hvordan det frivillige arbejde forstås i foreningerne, og hvordan de frivillige opgaver rammesættes. Denne dimension belyser også, hvorvidt aktiviteterne er fast definerede eller mere foranderlige. Vi har fundet det relevant at udbygge teorien om gruppens stil med denne dimension, da vi oplevede, at de andre tre dimensioner ikke satte fokus på de frivillige foreninger, som de undersøger, i lyset af civilsamfundet som kontekst. Vi manglede derved en dimension, som satte fokus på gruppens stil ift. frivillighed og foreningsliv i foreningerne.

Ved at kigge på disse fire dimensioner kan vi således blive klogere på og sige noget samlet om en gruppes stil. I vores analyse benytter vi teorien til at få en samlet forståelse for etniske minoritetsforeningers stil ved at se på, hvordan foreningslivet praktiseres, og hvilken betydning foreningerne har for medlemmerne. Vi vil efter vores tre analysedele lave en opsamling på den samlede stil, som vi har identificeret gennem analysen, for dernæst at anvende den i en typologisering af etniske minoritetsforeninger.

Kodnings- og analysestrategi

I følgende afsnit vil vi først beskrive, hvordan vi har bearbejdet vores empiriske data. Dette har været formende for den måde, vi har udarbejdet vores analyse, hvorfor vi dernæst vil beskrive vores analysestrategi. Slutteligt vil vi redegøre for den måde, vi har valgt at bygge vores analyse op.

Bearbejdning af datamateriale

I følgende vil vi beskrive, hvordan vi har bearbejdet vores empiriske materiale med fokus på, hvordan vi har valgt at kode vores datamateriale.

I vores bearbejdning af og arbejde med empirien har vi grundlæggende arbejdet induktivt. Den induktive tilgang betyder, at man tager udgangspunkt i sine empiriske iagttagelser, hvorfra man danner begreber og eventuel teori (Olesen & Monrad 2018:19). I vores kodningsproces har vi været inspireret af Grounded Theory, som grundlæggende er en induktiv måde at arbejde med sin data på (Olesen & Carlsen 2018:178). Her danner empirien grundlaget for undersøgelsen og analysens fokus. Det bliver på baggrund af dette muligt at formulere ny viden og nye begreber, og denne tilgang egner sig derfor særlig godt til at skabe forståelse for fænomener, som er forholdsvis uudforsket (ibid.). Vi finder derved inspiration i Grounded Theory i vores undersøgelser af etniske minoritetsforeninger, da vi netop ønsker at arbejde empirinært og derigennem at skabe ny viden om, hvordan man samlet kan forstå og karakterisere etniske minoritetsforeninger. Derved vil vi som en del af vores analyse udarbejde begreber om etniske minoritetsforeninger med udgangspunkt i vores empiri. I praksis er brugen af Grounded theory en lang og dynamisk proces, hvor man bl.a. veksler mellem kodningsprocessen og dataindsamlingen for at sikre, at ens fund og kategorier er fyldestgørende (ibid.:179-180). Dette har grundet specialeprocessens rammer og den knappe tid for dataindsamling ikke været muligt for os. Herved finder vi, at vi har trukket på elementer af Grounded Theory snarere end, at vi følger kodningsprocedurerne fuldt ud. Mere konkret har vi været inspireret af Robert M. Emerson, Rachel I. Fretz og Linda L. Shaws beskrivelser af åben og lukket kodning, som lægger sig i tråd med tilgangen i Grounded Theory (Emerson et. al. 2013:172). På den baggrund læste vi først hele vores datamateriale igennem for at reflektere over de overordnede temaer. Dernæst fulgte vi procedurerne for den åbne kodning og udvalgte få feltnoter og transskriberinger, som vi mente var særligt repræsentative for vores data. Her udvalgte vi to feltnoter samt én transskribering af et interview og sørgede for, at alle tre foreninger var repræsenterede. For at få størst mulig variation og dermed have koder som afspejlede mulige forskelle i aktiviteterne, valgte vi feltnoter, som beskrev forskellige typer af aktiviteter. Vi læste disse datamaterialer igennem sammen i gruppen for på bedst mulig vis at sikre enighed om koderens betydning og kontinuerlighed i den videre kodning. Ifølge Emerson m.fl. går man i denne åbne kodningsfase åbent til værks og koder materialet med henblik på at identificere alle temaer uanset variationen og eventuel relevans (Emerson et. al. 2013:175). Efter denne første kodning sorterede vi koderne ud fra overordnede temaer (Koder – 1. kodning). I første omgang handlede denne fase for os om at skabe et overblik over vores store datamateriale på

ca. 175 sider. Vores koder endte derfor med at blive mere overordnede end denne fase beskrives af Emerson m.fl.. Dernæst kodede vi resten af materialet på baggrund af de identificerede koder og temaer. Denne første kodning af hele vores materiale skabte et nært kendskab til empirien. På baggrund af dette kendskab udarbejdede vi det indledende skelet for vores analyse. Dette skelet var således formet udelukkende på baggrund af vores empiri og de tematikker, vi identificerede herfra. For at kunne arbejde mere i dybden med vores analyse, blev det nødvendigt for os at kode vores materiale endnu engang, da vi fandt, at vores første koder var for generelle. Her kodede vi dog kun de dele af vores data, som allerede var kodet, da vi fandt, at disse dele var de mest relevante for analysen. Igen udarbejdede vi underkoderne med udgangspunkt i empirien, da vi udformede koderne undervejs, som vi arbejdede os igennem materialet. Hvor første kodning var overordnet men alligevel åben, bar denne anden kodning præg af et meget nært kendskab til empirien, hvor vi derfor i højere grad kunne lave koder, som talte ind i vores analytiske pointer. Vi kunne således bedre lave koder som var direkte relevante for vores analyse og mere konkrete og tilgængelige. Dette ses f.eks. i underkoden ”familie-metafor” (Koder – 2. kodning), som før var kodet under ”interne relationer i foreningen” eller ”oplevelsen af fællesskab” (Koder – 1. kodning). Disse pointer var dog fortsat skabt udelukkende ud fra empirien og altså stadig induktivt formet. I denne anden kodning var vi også i højere grad bevidste om retning på vores analyse, hvorfor en del af det materiale, som indledningsvist var blevet kodet, blev fravalgt, da vi ikke fandt det relevant at tage med. Denne anden kodning blev derved en måde for os at sortere vores materiale samt at blive skarpere på, hvilke empiriske fund, vi havde gjort os. Samlet har denne flerdelte kodningsproces været tidskrævende for os, men har samtidigt givet os et indgående kendskab til vores datagrundlag, som i høj grad er bærende for dette speciales undersøgelse.

Induktiv tilgang til analysen

Vi vil i nedenstående afsnit redegøre for den analysestrategi, som vi har anlagt for specialets analyse. Analysen er bygget op omkring vores forskningsspørgsmål, hvilket er med til at skabe retning og struktur for analysen. Analysen har som helhed til formål at besvare problemformuleringen for specialet. Gennem fokus på, hvordan etniske minoritetsforeningers arbejde praktiseres, og hvilken betydning foreningerne har for deres medlemmer, ønsker vi at give en samlet forståelse af etniske minoritetsforeninger.

Vores indsamlede empiri er datagrundlaget for hele analysen, og består af henholdsvis tre interviews med de etniske minoritetsforeningers for- og næstforpersoner, samt feltnoter fra vores i alt 15 besøg, fordelt mellem de tre foreninger. Som beskrevet har vores kodningsstrategi været induktiv, da empirien har været formende for vores koder. Disse induktive koder har været formende for vores analyse, som derved også har været stærkt empiridrevet. Da vi i vores analyse trækker på egen indsamlet empiri, har vi også gjort os nøje overvejelser om fremstillingen af dette. Vi har valgt, at der i analysen indgår længere uddrag fra feltnoter og interviews, for på denne måde at formidle vores empiri og give en så nuanceret forståelse af foreningerne som muligt. Den induktive tilgang har betydet, at de teoretiske begreber, som vi inddrager, ikke altid har været fyldestgørende til at forstå vores empiri, hvorfor vi løbende gennem analysen i højere grad har udvidet eksisterende teori samt udviklet egne begreber, for herigennem teoretisk at kunne forstå og forklare det, som vi i specialet undersøger. Formålet med undersøgelsen er altså, at vi, med afsæt i egen empiri, videnskabeligt fortolker vores datamateriale, for derigennem at danne ny teoretisk viden eller nye begreber, som kan bruges til at forstå og forklare etniske minoritetsforeninger.

Samlet mener vi, at de metodiske og analytiske valg supplerer hinanden og samlet er givende til at besvare vores problemstilling. Gennem casesdesignet, feltarbejdet og teorien om gruppens stil kan vi opnå dybdegående viden om fænomenet i sin kontekst. Den induktive tilgang til kodning og analysen lægger i naturlig forlængelse af dette, da empirien og fænomenet herved bliver udgangspunktet for undersøgelsen. Samlet finder vi, at disse metodiske og teoretiske valg på bedst vis hjælper os med at undersøge, hvordan frivillighed og foreningsliv praktiseres i etniske minoritetsforeninger samt den betydning, foreningerne har for medlemmerne.

Analysens opbygning

Vores analyse er, som nævnt, bygget op omkring fire forskningsspørgsmål, der har til formål at besvare problemformuleringen. Vi vil i følgende afsnit beskrive, hvordan vores analyse er bygget op.

I første analysedel vil vi kort beskrive foreningernes organisering som forening. Denne analysedel skal derved ses som en form for udvidet casebeskrivelse og er med til samlet at give en dybere forståelse af foreningerne. I analysens anden del vil vi dykke ned i, hvordan

etniske minoritetsforeninger praktiserer deres arbejde og aktiviteter. Her vil vi beskrive, hvordan foreningerne forstår og praktiserer frivillighed og opgaver i foreningen generelt. Derudover vil vi undersøge, hvordan aktiviteterne praktiseres i foreningerne. I specialets tredje analysedel vil vi svare på, hvilke betydninger de etniske minoritetsforeninger har for medlemmerne. Her vil vi både komme ind på vejledende, kulturelle og relationelle betydninger. Disse analysedele vil til slut blive samlet i en beskrivelse af etniske minoritetsforeningers gruppestil, som vil danne grundlaget for en karakteristik af etniske minoritetsforeninger som type. Hermed vil vi karakterisere etniske minoritetsforeninger på baggrund af, hvordan foreningernes arbejde praktiseres, og hvilken betydning foreningerne har for deres medlemmer.

Analysedel 1: Fordele ved at være organiseret som forening

I denne første analysedel vil vi beskrive, hvorfor de etniske minoritetsforeninger er organiseret som foreninger. Denne del af analysen handler om de ressourcer, foreningen får adgang til ved at være organiseret som en forening. Samlet bidrager denne analysedel til en mere dybdegående forståelse af de etniske minoritetsforeninger.

At være organiseret som forening

Alle foreningerne ser fordele ved at være organiseret som forening. Hiba fra Forening 1 fortæller, at hun ser foreningen som en måde, hvorpå det bliver lettere at række ud til folk udenfor foreningen:

At have kontakt med danskere fordi jeg synes at have [kontakt mellem] institution til institution, det er helt anderledes fra at have [kontakt mellem] individ til individ. For eksempel hvis jeg bare skal have kontakt med en dansker, så har jeg måske ikke så meget, hvis jeg har kontakt til foreningen, hvor vi har lavet fælles aktiviteter eller hvor vi udveksler aktivitet, så bliver det ligesom flere (...) (Transskribering Hiba:4).

Ifølge Hiba bliver foreningsformen dermed en måde, hvorpå de i foreningen nemmere kan række ud til andre individer og institutioner, hvilket hun anser som lettere, end hvis der skulle etableres en kontakt til andre uden foreningen. Dermed ser vi, at det, at de er organiseret som en forening, bliver opfattet som en fordel ift. at etablere kontakt og samarbejder. Vi identificerer dette som en måde, hvor foreningerne mobiliserer social-organisatoriske ressourcer. Lasse Lindekilde og Thomas Olesen identificerer i teorien om ressourcemobilisering fem hovedtyper af ressourcer, der anvendes for at opnå resultater, herunder social-organisatoriske og materielle ressourcer (Lindekilde & Olesen 2015:69-74),

som er de typer, vi i denne analyse vil benytte. Social-organisatoriske ressourcer er en netværksressource, som opnås gennem uformelle sociale netværk, der er afgørende for muligheden for mobilisering (ibid.:72). Det at medlemmerne mobiliserer sig gennem en forening, giver dem mulighed for at etablere stærke sociale netværk, hvor de nemmere kan skabe samarbejde og etablere kontakt til andre foreninger, institutioner og privatpersoner. Vi ser også at disse social-organisatoriske ressourcer kommer til udtryk i Forening 2 og Forening 3. I Forening 2 samarbejder de med forskellige andre foreninger i kommunen (Transskribering Dalia & Martha:8) mens Forening 3 deltager til forskellige kommunale arrangementer, hvor de kan etablere kontakt til både andre foreninger og enkeltpersoner (Transskribering Ali & Muhammad:3-4). På den måde skaber alle tre foreninger sociale netværk på baggrund af at være organiseret som forening.

I Forening 3 beskriver forpersonen Ali, hvordan det at være organiseret som forening åbner døre for udlån af fysiske faciliteter til foreningens aktiviteter:

Men det med at mødes [hjemme], så har man ikke de samme muligheder. Fordi jeg bor i et hus, og han [Muhammad] bor i en lejlighed (...) Så det med, at man kan samles om eftermiddagen eller i weekenderne, det kan man ikke gøre privat. Og vi har ikke sådan et stort lokale, som vi ejer, hvor vi kan samle os. Så det er det, hvis du er sådan en forening, så kan du låne de her lokaler (Transskribering Ali & Muhammad:4).

Ali udtrykker således, at foreningen giver dem nogle muligheder, som de ellers ikke havde haft. Ved at være organiseret som en forening, får de mulighed for at gøre brug af kommunens lokaler. De havde ikke haft mulighed for at samles lige så mange mennesker privat, hvorfor foreningsformen bliver deres indgang til at kunne dyrke deres fællesskab og samles flere mennesker, end hvad der havde været muligt i private hjem. På samme vis beskriver de i Forening 2, hvordan de booker lokaler hos frivilligcenteret i kommunen til en kvindeggruppe, som mødes i foreningsregi (Feltnoter Forening 2 09.03:1). Forening 1 har ligeledes fast lokale i frivilligcenteret (Transskribering Hiba:3). Vi ser derved, at alle tre foreninger har et samarbejde med kommunen eller frivilligcentre, der stiller lokaler til rådighed for foreningerne. Dette ser vi som materielle ressourcer, der i Lindekilde og Olesens termer blandt andet udgør fysisk kapital i form af f.eks. penge eller bygninger (Lindekilde & Olesen 2015:69). Foreningerne mobiliserer yderligere økonomiske ressourcer, hvilket f.eks. sker gennem medlemskontingenter (Feltnoter Forening 3 12.04:4), derudover samarbejder Forening 1 med andre aktører, herunder Dansk Flygtningehjælp, som giver dem økonomisk støtte til deres aktiviteter (Transskribering Hiba:8). Vi ser disse forskellige eksempler som

udtryk for materielle ressourcer, der giver foreningerne mulighed for at udføre deres aktiviteter eller tage på udflugter. Ligeledes kan foreningernes brug af kommunens eller frivilligcentrets faciliteter forstås som en del af denne fysiske kapital, som stilles til rådighed for foreningerne og som er væsentlige for, at foreningerne kan lykkes med deres aktiviteter.

Delkonklusion

Vi har i denne analysedel undersøgt, hvad formålet for de etniske minoritetsforeninger er ved at være organiseret som forening. Vi finder altså at de etniske minoritetsforeninger ved at være organiseret som forening på forskellig vis drager nytte af denne organiseringsform. Denne organisering giver adgang til socio-organisatoriske ressourcer ved at gøre det lettere for foreningerne at række ud til og samarbejde med andre aktører og danne stærke netværk. Derudover opnår de materielle ressourcer i form af fysisk kapital, hvor foreningerne får mulighed for at gøre brug af kommunens og frivilligcentrets lokaler. Foreningerne fungerer derved som kollektive sammenslutninger, der mobiliserer forskellige former for ressourcer. Foreningerne ville ikke have adgang til de samme ressourcer, hvis de ikke var formelt organiseret som foreninger.

Analysedel 2: Frivillighed og fleksibilitet i etniske minoritetsforeninger

I dette analyseafsnit vil vi belyse, hvordan foreningerne praktiserer deres aktiviteter med særligt fokus på den rolle, som frivillighed spiller i foreningerne og den måde, de løser og fordeler opgaver i forbindelse med foreningernes aktiviteter. Dette vil bidrage til den samlede karakteristik af etniske minoritetsforeninger.

Frivillighed i foreningerne

Som en del af civilsamfundet finder vi det relevant at undersøge, hvordan etniske minoritetsforeninger praktiserer frivillighed og løser opgaver, da det bidrager til den samlede forståelse af etniske minoritetsforeninger. Vi vil derfor først undersøge, hvordan foreningerne forholder sig til rollen som frivillig, og dernæst vil vi undersøge, hvilke andre former for hjælp der finder sted i foreningerne.

Forståelse af frivillighed

Måden hvorpå frivillighed italesættes og rollen som frivillig praktiseres og defineres, er forholdsvis forskellige i de tre foreninger. Vi vil derfor bygge følgende analyseafsnit op omkring beskrivelser af forståelsen af frivillighed i hver forening, for løbende og til sidst at trække pointer på tværs af foreningerne. Dette er med henblik på at få en forståelse af, hvordan foreningerne hver især beskæftiger sig med og forstår frivillighed i foreningen.

Forening 1

Forening 1 er som nævnt en forening under DRC Dansk Flygtningehjælp. Vi har oplevet, hvordan det at være en del af en stor NGO kan skabe udfordringer i og med, at de to aktørers forståelse af frivillige og frivilligt arbejde adskiller sig fra hinanden. Dette sætter Hiba ord på således:

Det er faktisk, Dansk Flygtningehjælp de har sendt et spørgeskema og jeg var lidt tvivl angående frivillig, fordi er det frivillige til vores arrangement eller frivillige til vores medlemmer, for vi har faktisk to slags frivillig. Vi har måske 6-7 danske frivillige som hjælper med lektier og hjælper med forskellige praktiske ting i forhold til fx. Opholdstilladelse eller myndighedspapir (...), men når vi laver vores arrangement, alt fællesspisning alle sociale eller kulturelle aktiviteter så har vi ligesom selvforsynende eller hvad man siger. Jeg kan sige, at vi er fra måske 10 mennesker til 16, 20 mennesker hver gang. (...) det er mere hvis man skal lave fællesspisning man skal måske have 12 mennesker som kommer og laver mad (...). Vi har også lørdagsklub hvor jeg har 8 faste frivillige, men de kommer ikke hver lørdag (...) (Transskribering Hiba:19).

Her sætter hun ord på, hvordan de i foreningen har flere forskellige typer af aktiviteter, hvor hun italesætter direkte, at nogle af aktiviteterne varetages af frivillige, mens hun ikke på samme måde bruger betegnelsen frivillige om dem, der f.eks. laver mad til fællesspisningerne. Dette skaber udfordringer i mødet med en stor NGO, som på baggrund af Hibas udtalelser ikke lader til at rumme denne kompleksitet i deres forståelse af frivillighed. Vi ønsker at forstå dette i lyset af gruppens stil og den fjerde dimension, normer for foreningsliv, som vi har præsenteret tidligere. Her fokuseres der på, hvordan opgaver og ansvar fordeles mellem medlemmerne samt, hvordan de frivillige opgaver rammesættes i foreningen. I ovenstående citat skelner Hiba på den ene side mellem de danske frivillige, som hjælper med lektier og med at udfylde og forstå myndighedspapirer og de frivillige til børneaktiviteterne om lørdagen, som skiftes til at komme. På den anden side nævner hun en række opgaver i forbindelse med fællesspisninger eller lign. arrangementer, hvor det varierer mere, hvem der hjælper, og altså ikke er de samme faste medlemmer. Således finder vi, at

Hiba skelner mellem en mere formel frivilligrolle og dem, der mere spontant hjælper til ved aktiviteterne. Herved er der forskellige typer af roller og opgaver, som løses og varetages i foreningen, og som rammesættes forskelligt som hhv. mere klart definerede frivillige og mere spontan hjælp.

Dem Hiba beskriver som frivillige er altså hhv. det faste hold af frivillige til lørdagsaktiviteterne, som skiftes til at komme og de frivillige, som kommer om torsdagen og hjælper med lektier, myndighedspapirer mv. Til torsdagsaktiviteterne har vi særlig talt meget med Lone og Hanne, som har været frivillige til aktiviteterne siden foreningen startede (Feltnoter Forening 1 29.02:1). Vores indtryk er, at Lone og Hanne normalt altid kommer til aktiviteterne om torsdagen. Men da aktiviteterne var en del anderledes med bl.a. meget få fremmødte grundet ramadan, var de der ikke hver gang under vores feltarbejde. Således ser vi en fællesnævner i, at dem der forstås som frivillige til disse aktiviteter er fast tilknyttet aktiviteten og derved er kontinuerlige i deres frivillighed. Derudover oplevede vi, at flere af dem, Hiba beskriver som frivillige, også bruger begrebet frivillig om deres rolle:

Da jeg kommer tilbage til hvor kvinderne står, spørger den ene mig, om det er mig der er den studerende – hun hedder Shaam og er næstforperson i foreningen. Det svarer jeg selvfølgelig ja til, og hun fortæller, at hun er frivillig i lørdagsklubben og underviser børnene i [modersmål]. Hun fortæller desuden, at hun kommer hver anden lørdag, og at det er derfor, at vi ikke mødte hende, da vi sidste gang var i lørdagsklubben og lave feltarbejde (Feltnoter Forening 1 23.03:2).

Shaam omtaler derved sig selv som frivillig, da hun er underviser i lørdagsaktiviteten.

Således mener vi, at der i Forening 1 er en kompleks tilgang til rollen som frivillig, men der er alligevel klare ideer om, at dem, der står for at arrangere og afholde torsdags- og lørdagsaktiviteterne, er frivillige.

Forening 2

I Forening 2 beskriver forpersonen Dalia tydeligt, hvem der er frivillige i deres aktiviteter.

Dette kommer til udtryk i nedenstående citat, hvor Dalia på et papir tegner foreningens roller og medlemmer:

Interviewer: og hvor mange er i ligesom der står for det?

Dalia: Vi er 4 eller 5 mennesker som står for det, ja. Hvis vi alle sammen kan. Nogle gange er vi 3, men vi er 5–6 mennesker som frivillige vi står der.

I: vil du bare skrive børneklub så vi ligesom ved

D: [skriver] 6 personer som frivillige

I: Så 6 frivillige (Transskribering Dalia & Martha:3-4).

Her betegner hun gruppen af voksne, som fast hjælper til d.eres børneklub, som frivillige. På

samme måde bliver de to voksne, som står for modersmålsundervisningen, også beskrevet

som frivillige af Dalias datter, som er frivillig i børneklubben: *"Azize tilføjer derudover, at der også er "andre frivillige, der står for sprogundervisningen hver anden lørdag"*

(Feltnoter Forening 2 09.03:2). Til vores besøg i børneklubben oplevede vi, hvordan de

frivillige på skift havde forberedt aktiviteter til dagen (Feltnoter Forening 2 09.03:2,4). På

samme måde som til lørdagsaktiviteterne i Forening 1, oplevede vi også, at de frivillige havde

placeret sig mellem børnene (Feltnoter Forening 1 16.03:3; Feltnoter Forening 2 09.03:2). I

begge foreninger er de frivillige fælles om af forberede og facilitere aktiviteterne (Feltnoter Forening 2 09.03:2,4; Feltnoter Forening 1 16.03:3).

Som i Forening 1 er dem, der bliver beskrevet som frivillige i Forening 2, dem som

kontinuerligt er tilknyttet og dem, der har ansvaret for, at aktiviteterne forløber bedst muligt.

Lars Skov Henriksen (2022) definerer frivilligt arbejde som:

En ulønnet indsats, der udføres i en organisatorisk sammenhæng, har en vis kontinuitet og ikke er rettet mod en selv eller ens nærmeste familie (...)

Frivilligt arbejde er således mere forpligtende end deltagelse og medlemskab af foreninger (Henriksen 2022:92).

Herved lægger Henriksen netop vægt på kontinuerligheden og forpligtigelsen, som afgørende

for, at noget kan forstås som frivilligt arbejde. Vi forstår, at denne kontinuerlighed og større

forpligtigelse i form af, at man forventes af møde op og hjælpe med forberedelse eller

afholdelse af aktiviteter som en del af både forståelsen af frivillighed i Forening 1 og

Forening 2. I lyset af dimensionen om normer for foreningsliv, forstår vi dette som et udtryk

for den måde, hvorpå foreningerne rammesætter det frivillige arbejde. Ade, som er en af de

frivillige undervisere til modersmålsundervisningen, svarer dog en smule forvirret, da vi

spørger direkte, om han forstår sig selv som frivillig. Det kommer til udtryk i nogle

refleksioner, vi havde internt i specialegruppen efter en samtale med ham:

Jeg spurgte først, vil du sige, at det her var frivilligt at arbejde? Og igen, det er et spørgsmål, der virker mærkeligt for dem. Han sagde, ja, selvfølgelig er det frivilligt. Det skal være frivilligt. [...] Og det er jo frivilligt, at vi er her, og man bestemmer selv, om man vil komme. Og det skal ligesom være frivilligt (Feltnoter Forening 2 13.04:7).

Den måde vi spørger Ade ind til sit frivillige arbejde på, bærer præg af en bestemt forforståelse, som lægger sig op ad Henriksens beskrivelser af, hvad der definerer frivilligt arbejde. I sit svar lægger Ade vægt på, at det er frivilligt, at de er til aktiviteterne. Vi fortolker her, at frivilligt forstås af Ade som modsætning til tvunget, hvilket adskiller sig fra vores indledende forståelse af frivilligt arbejde. Som vi også vil beskrive nedenfor, er dette en respons, som vi har oplevet flere gange, når vi har spurgt medlemmer af foreningerne, som kontinuerligt løfter vigtige opgaver i foreningens aktiviteter.

Forening 3

Forening 3 adskiller sig fra de andre to foreninger ved, at foreningens forpersoner og medlemmer ikke selv betegner deres arbejde i foreningen som frivilligt arbejde. Dette blev vi opmærksomme på gennem en snak med forpersonen Ali, hvilket vi i forlængelse af feltarbejdet diskuterede:

Noget andet jeg også bed mærke i er, at de ikke bruger ordet frivillighed. Jeg spurgte ham [Ali], da du var på toilettet, nå men hvem er frivillige? Og så sagde han sådan, frivillige, det er der ikke nogen der er. Og så sagde jeg, nå nej okay, I hjælpes bare ad alle sammen eller? Og ja ja. Og så spurgte jeg ift. aktiviteterne, hvem står for det? og så sagde han, at det gjorde han så, og der er nogle faste der står for undervisningen og de der spisninger (Feltnoter Forening 3 30.03:13).

Således beskriver Ali, at der ikke er nogen, de betegner som frivillige i foreningen. Det betyder, at de f.eks. ikke forstår det, at både han og Muhammad underviser i modersmål, som noget, der gør dem til frivillige i foreningen, en rolle som ellers i både Forening 1 og 2 betegnes som frivillig. Dette kommer også til udtryk, da vi spørger Sana og Rim, som er gift med hhv. Ali og Muhammad, om de forstår det, de laver i foreningen, som frivilligt arbejde. De to kvinder er meget aktive og er bl.a. dem, der står for at handle ind til og lave aftensmad hver fredag, når foreningen afholder aktiviteter.

Jeg spørger Sana og Rim om de opfatter det, de laver i foreningen, som frivilligt arbejde. Rim svarer, at de ikke tvinger nogle til at komme her, at man altid kommer frivilligt og hvis man har tid og lyst (...). Jeg prøver at præcisere mit spørgsmål og spørger igen om det er frivilligt arbejde når de f.eks. laver mad, hvortil Sana kigger lidt mærkeligt på mig og siger "jaaah" i et lidt tøvende tonefald [som om spørgsmålet ikke giver særlig meget mening for hende]. De fortæller at det altid er dem, der kommer først og går sidst, men at det ikke gør dem noget. Der kommer også nogle og hjælper nogle gange, men de tvinger ikke nogen til noget, folk kommer bare når de vil (Feltnoter Forening 3 12.04:5).

På samme måde som da vi spurgte Ade fra Forening 2 direkte om hans forstod det, han lavede i foreningen, som frivilligt arbejde, reagerer Sana og Rim ved at forklare, at det er frivilligt at komme i foreningen. Vi fortolker, at de her også henviser til frivilligt som modsætning til tvunget. Efter at have præciseret spørgsmålet, svarer de på en måde, som vi mener viser, at de ikke forstår frivillighed som en retvisende betegnelse for dem og deres arbejde. I lyset af fokus på normer for foreningsliv, ser vi at frivilligheden her fremstår som noget, der ikke er eksplicit defineret. Som nævnt i problemfeltet beskriver Lesley Hustinx, Ram Cnaan og Femida Handy (2010), hvordan frivillighed er et komplekst begreb, som forstås på meget forskellige måder. Den måde, man forstår frivillighed på, kan bl.a. afhænge af kulturelt ophav, hvor Hustinx m.fl. beskriver, at man i flere kulturer slet ikke benytter begrebet frivillighed (Hustinx et. al. 2010:410-411). Således kan informanternes tøvende reaktion på ordet frivillig om deres rolle i foreningerne, være et udtryk for deres kulturelle ophav, hvor man måske ikke har brugt begrebet frivilligt om den type opgaver. En anden mulig årsag for dette kan være, at frivilligt arbejde, som nævnt, kan defineres som noget, der har en vis kontinuitet og ikke er rettet mod en selv eller ens nærmeste familie (Henriksen 2022:92).

I Forening 3 er det særligt de samme få familier, som er meget aktive i foreningen, hvoraf det ofte er dem, der spiser mad sammen til fredagsaktiviteterne og børnene derfra, der modtager modersmålsundervisning. Mange af de medlemmer, som kommer fast til Forening 3s aktiviteter, har været en del af foreningen siden den startede omkring årtusindeskiftet, hvorfor de har været en stor del af hinandens liv længe. Således kan en anden mulig årsag til, at de ikke bruger betegnelsen frivillig om deres roller og indsats i foreningen, være, at dette begreb måske fremstår for formelt i lyset af deres nære relation til hinanden.

Således fremstår det forskelligt, hvordan de i de tre foreninger forstår og bruger begrebet frivillighed. I Forening 1 italesætter Hiba, hvordan der er typer af opgaver og hjælp, som er vigtige, men som hun ikke kategoriserer som frivillighed. Dem der beskrives som frivillige, er personer, der er fast tilknyttet til aktiviteterne og har et vist ansvar i forbindelse med planlægning og afholdelse. Dette gør sig også gældende i Dalias beskrivelser i Forening 2, hvor de frivillige roller klart afgrænsede. Dog oplevede vi hos nogle af de frivillige en tøven i forbindelse med at bruge ordet frivillig om sig selv, hvilket vi også oplevede i Forening 3. Her brugte de dog slet ikke begrebet frivillig. I alle tre foreninger er der dog særlige opgaver såsom undervisning, planlægning af aktiviteter mv., som løftes af de samme personer i en vis kontinuerlighed.

Uformel og gensidig hjælp

I alle tre foreninger har vi oplevet en lang række eksempler på, hvordan medlemmer, som ikke bliver beskrevet som frivillige, udfører vigtige praktiske opgaver i forbindelse med foreningernes aktiviteter. Dette kan forstås gennem Jonathan Hermansen og Thomas P. Bojes (2015) beskrivelser af uformel hjælp. Ifølge dem er uformel hjælp karakteriseret ved praktisk hjælpende handlinger overfor naboer, venner eller familier (Hermansen & Boje 2015:12). Hermansen og Boje beskriver, hvordan den uformelle hjælp ofte ikke vil blive opfattet som en integreret del af civilsamfundet og dermed ikke tilskrives samme værdi som den formelle frivillighed (ibid.:12,27). De argumenterer dog for, at den uformelle hjælp i høj grad bør ses som frivillighed og tages med i vurderingen af det frivillige arbejdes samfundsmæssige betydning (ibid.:12). Af den årsag finder vi det også relevant at kigge på denne form for mere uformel hjælp, som en del af frivilligheden og praktiseringen af det civile engagement i foreningerne.

Vi så uformelle hjælpende handlinger i Forening 1, når en række af de kvindelige medlemmer f.eks. på eget initiativ vaskede op efter en fællesspisning (Feltnoter Forening 1 29.02:7). I mange tilfælde har vi oplevet de gerninger, som medlemmerne indbyrdes gør for hinanden og udfører i foreningerne, som en form for gensidig hjælp mere end et envejsforhold. Ligeledes har vi også i Forening 2 set mange eksempler på, hvordan medlemmerne udfører uformelle praktiske opgaver i forbindelse med afholdelsen af aktiviteter.

Dette kom særligt til udtryk, da der ved flere af vores besøg i foreningen, var forældre, der arrangerede og forberedte mad til børnene undervejs under aktiviteten. Dette kommer bl.a. til udtryk i nedenstående uddrag, hvor en af forældrene, Alora, er dukket op under aktiviteten med brød og vafler til børnene:

Jeg spørger Alora om det var en aftale, at hun skulle bage. Det var det ikke, men bare noget hun gjorde. Alora går ud og henter farverige plastiktallerkener, som hun stiller på bordet. Hun spørger børnene om de har vasket hænder inden de tager en tallerken og stiller sig i kø. Alora begynder at hive vaflerne fra hinanden, sådan at der bliver flere stykker og er til alle. Hun svarer samtidig børnene på deres spørgsmål om, hvad det er. Bisa [en anden forælder] henter en gaffel til frugten ude i det tilstødende rum, da børnene begynder at tage frugt med fingrene (Feltnoter Forening 2 09.03:3).

Når vi spørger Alora ind til, om det var planlagt, at hun skulle medbringe mad til aktiviteten, beskriver hun det selv som noget, hun bare gør. Efter aktiviteten er det ligeledes en af forældrene, der vasker krus, fade og tallerkener op. På samme måde er det til modersmålsundervisningen også fire fædre, som forbereder maden til pausen. De kommer ind efter at have handlet, går ud i køkkenet og forbereder maden, og efter at have serveret maden for børnene, går de igen (Feltnoter Forening 2 13.04:2-3). Ved begge aktiviteter får vi forklaret, at de ikke aftaler på forhånd, hvem der sørger for mad, men at der som oftest er nogle af forældrene, der på eget initiativ sørger for det (Feltnoter Forening 2 09.03:3-4). På samme måde som dem, der hjælper med at lave mad eller tage opvasken efter fællesspisningsaktiviteterne i Forening 1, benævnes de forældre, der sørger for mad og opvask i Forening 2, heller ikke som frivillige af f.eks. forpersonen Dalia. Her finder vi det igen relevant at trække på begrebet om uformel hjælp til at forstå disse handlinger, som i højere grad spontane, hjælpende og praktiske opgaver end som formel frivillighed. Den uformelle hjælp kommer også til udtryk i nedenstående feltnote, hvor en forælder tager opvasken:

I mellemtiden står Bisa ude i køkkenet og det tilstødende lokale og vasker op og sætter på plads. Hun er alene om det. Jeg spørger Bisa, om hun også kommer, når der er [modersmål]-undervisning. Hun siger *"ja, hvis der er brug for hjælp så kommer jeg og hjælper med at få ro på og sådan"*. Jeg spørger om hun ville sige, at hun var frivillig, hvortil hun svarer *"nej, jeg hjælper bare. Jeg har jo ikke meldt mig til"*. Hun supplerer med at sige, at de hjælper hinanden (Feltnoter Forening 2 09.03:4).

Her stiller Bisa netop den uformelle hjælp, som hun ser sig selv udføre, overfor frivilligheden, som noget man melder sig til og derved som noget mere kontinuerligt og formelt. Hun supplerer dette med at sige, at de generelt bare hjælper hinanden. Den uformelle hjælp er som beskrevet, ifølge Hermansen og Boje, essentiel for det frivillige arbejde (Hermansen & Boje 2015:12). Vi ser, at disse uformelle gerninger ikke anerkendes som frivillighed af medlemmerne. Det, at børnene får noget at spise, eller at der bliver vasket op efter maden understøtter, at selve aktiviteten kan forløbe uden problemer og derved også, at det frivillige arbejde kan udføres. Denne uformelle hjælp kom også til udtryk i Forening 3, hvor de unge hjælper hinanden med lektier og uddannelse efter behov, når kvinderne laver mad til aktiviteterne, skiftende medlemmer tager opvasken efter fællesspisningerne eller når Ali og Muhammads voksne børn står for at pynte op til Eid-fejringen (Feltnoter Forening 3 30.03:5,11-12; Feltnoter Forening 3 06.04:7; Feltnoter Forening 3 12.04:1). Vi ser først og fremmest dette i lyset af den dimension af konceptet gruppens stil, som fokuserer på gruppens bånd, nærmere hvad der definerer det gode medlem. Når medlemmerne lægger vægt på, at de generelt hjælper hinanden, ser vi det som et udtryk for, hvordan man i foreningerne forstår det gode medlemskab, nemlig som én der bidrager og hjælper andre. Samtidig finder vi det også relevant at trække på vores dimension om normer for foreningsliv og spørgsmålet om, hvordan ansvar og opgaver fordeles. Disse uformelle hjælpende handlinger viser, hvordan en stor del af opgaverne i foreningerne løses af forskellige medlemmer, uden at det på forhånd er fast defineret, hvem der løser opgaverne.

Vi ser, at meget af den uformelle hjælp, som vi ovenfor har identificeret, er gensidig. Christopher Einolf, Lionel Prouteau, Tamara Nezhina og Aigerim R. Ilbrayeva beskriver, hvordan uformel frivillighed, som overordnet minder om Hermansen og Bojes beskrivelser af uformel hjælp, ofte vil være reciprok, hvor de involverede i en relation eller i uformelle grupper hjælper hinanden på skift (Einolf et. al. 2016:223). Vi mener, at det giver mening at forstå den gensidighed, vi oplever i foreningerne, i tråd med denne iagttagelse om reciprocitet i den uformelle hjælp.

Vi har gentagende gange i foreningerne set hvordan, medlemmerne internt gør tjenester for hinanden. Denne gensidighed vil yderligere komme til udtryk senere i analysen, hvor vi vil beskrive, hvordan medlemmerne på kryds og tværs hjælper hinanden med f.eks. at navigere i forhold til danske myndigheder og sparre om børneopdragelse.

Denne mere ligeværdige gensidighed kom særlig tydeligt til udtryk i Forening 1, hvor en af kvinderne, som er frivillig i lørdagsklubben, også mødte op og fik hjælp til sine skattepapirer til en af torsdagsaktiviteterne (Feltnoter Forening 1 21.03:1-2,5). Vi finder, at det dermed er muligt både at gøre brug af de aktiviteter, som foreningen tilbyder, men samtidigt også have status som frivillig i andre aktiviteter. Dette er et eksempel på, at der i foreningerne ofte veksles mellem de roller, som man kan påtage sig i foreningen ved, at man som medlem det ene øjeblik agerer som frivillig, og det næste som bruger. Foreningerne rummer medlemmer, der har forskellige former for og grader af socioøkonomiske ressourcer. Der er forskel på deres beskæftigelse, hvor længe de har været i Danmark, og hvor godt de taler dansk. Den gensidige hjælp, ser vi derfor også som en måde, hvorpå medlemmers forskellige ressourcer kan komme i spil, hvorved flere på den ene eller anden måde bidrager til foreningen. Det kan f.eks. være ved at lave mad, undervise i modersmål eller hjælpe med IT. Således udviskes grænserne mellem frivillig og bruger af foreningens aktiviteter, når rollerne skifter alt efter situationen. Vi ser, at denne gensidige, fleksible og uformelle måde at løse opgaver og praktisere frivilligt arbejde på står i kontrast til mere klassiske måder at forstå frivillighed. Ofte beskrives frivilligt socialt arbejde som værende karakteriseret af bl.a. en formel organisering og mere klart definerede og afgrænsede opgaver (eg. Social-, Bolig- og Ældreministeriet 2024). Herved ser vi, at den måde det frivillige arbejde praktiseres på i de etniske minoritetsforeninger ofte adskiller sig fra denne forståelse, når de praktiserer frivillighed gennem uformel og gensidig hjælp, og grænserne mellem frivillig og bruger udviskes.

Selvom praktiseringen af frivilligt arbejde er præget af gensidighed, hvor mange medlemmer bidrager til opgaveløsningen i fællesskab, har vi dog set gentagende eksempler på, at forpersonerne løfter et særligt ansvar i foreningen og aktiviteterne. Forpersonerne var til stede til stort set alle aktiviteter, var de først ankomne til aktiviteterne for at låse op og var dem, der styrede aktiviteternes forløb. Dette kommer f.eks. til udtryk, da Hiba fortæller:

Men når de [andre medlemmer] alligevel har behov for at lave fællesspisning, så kontakter de mig, og de kalder mig tante. Så siger de at 'Tante Hiba, vi har behov for at lave en fællesspisning' og så siger jeg 'ja okay, hvad har i behov for?', for eksempel støtter jeg med indkøb (Transskribering Hiba:13-14).

Som Hiba fortæller, er hun den person, man i foreningen kontakter, hvis man har behov for noget bestemt. Den selvsamme rolle, ser vi hos forpersonerne i Forening 3, hvor Ali fortæller, at det er ham og Muhammad, der har en nøgle til det lokale, som de benytter om lørdagen, hvorfor det er dem, man kontakter, hvis man ønsker at gøre brug af det (Transskribering Ali & Muhammad:9-10). Det er altså på samme måde dem, som koordinerer og sørger for, at medlemmernes ønsker om aktiviteter bliver imødekommet. Forpersonerne bliver altså en form for nøglepersoner i foreningerne, da de er meget til stede og er gennemgående i foreningernes aktiviteter, og meget koordinering går igennem dem.

Samlet ser vi, at der udføres meget uformel hjælp i foreningerne, som ofte er en forudsætning for, at aktiviteterne kan gennemføres, hvorved den uformelle hjælp bidrager til foreningernes samlede arbejde. Vi fortolker desuden gensidigheden som et udtryk for, at relationerne i foreningerne er præget af mere ligeværdighed end det ofte gør sig gældende i mere formel frivillighed. Vi forstår foreningerne som præget af en forståelse af, at medlemmerne som ligeværdigt netværk løfter i samlet flok, hvor vi dog ser for- og næstpersonerne løfter et særligt stort ansvar. Denne uformelle tilgang til opgaveløsning ser vi som et udtryk for foreningernes normer for foreningsliv. Dette identificerer vi, da foreningernes opgaver og roller ikke er klart afgrænset, men nærmere præges af en stærk gensidighed, hvilket er kendetegnet for foreningernes måde at praktisere foreningsliv på.

Fleksibilitet i aktiviteterne

I følgende afsnit vil vi kigge nærmere på, hvordan aktiviteterne praktiseres i foreningerne. På flere måder har vi i alle tre foreninger oplevet en høj grad af fleksibilitet i aktiviteterne. F.eks. fortæller Ali fra Forening 3, at de om lørdagen åbner op for lokalet, hvis der er nogle der har behov for det:

Hvis jeg ikke har andre aftaler, så er det hyggeligt at sidde her med et par andre. Men hvis vi [Ali og Muhammad] har andre planer, så aftaler vi, hvem der åbner. Så åbner vi, og så sidder vi her. Nogle gange ringer der nogen fra foreningen. Er der nogen derinde, kan vi sætte os her? Ja, selvfølgelig. Så kommer man her, så sidder man her uofficielt. Vi kan sidde her i to timer, tre timer, fem timer.
(Transskribering Ali & Muhammad:15).

Dette er et eksempel på, at aktiviteterne er fleksible, og at de tilpasser deres lørdagsaktivitet efter det, som der måtte være behov for. Denne fleksibilitet ses også i de andre foreninger. I Forening 1 har de en lørdagsklub hver lørdag, som vi også har oplevet blive tilpasset til medlemmernes behov, hvilket ses i nedenstående feltnote:

I køkkenet fortæller hun os, at lørdagsklubben i dag først starter kl. 10, da det er svært for forældrene at få deres børn op i øjeblikket. Børnene er trætte i øjeblikket da der er ramadan, så derfor er flere af børnene længere oppe (Feltnoter Forening 1 16.03:1).

Dette uddrag viser, hvordan Forening 1 tilpasser deres ellers faste aktivitet i forhold til, hvornår det passer forældrene at komme med deres børn. De er fleksible i forhold til at rykke tidspunktet, selvom det er en planlagt aktivitet, som gentages hver lørdag.

Den samme fleksibilitet ses også i Forening 2, da vi til den første modersmålsundervisning ankommer, hvor det viser sig, at der ikke kommer lige så mange børn, som de havde planlagt. De fortæller os, at de ikke vidste, at der ikke ville dukke så mange børn op, hvorfor de ikke havde kunne forberede os på dette. De frivillige, som stod for modersmålsundervisningen den dag, mødte dog stadig op, men da der ikke er tilmelding til aktiviteten, havde de ikke mulighed for at vide, hvor mange børn der kom (Feltnoter Forening 2 16.03:2-3). Vi ser dermed denne fleksibilitet komme til udtryk på forskellige måder. Generelt er der mange forandringer i aktiviteterne fra gang til gang i forhold til, hvor mange der deltager, hvor længe aktiviteterne varer, og hvilket tidspunkt aktiviteterne starter. Flere af eksemplerne ser vi som et udtryk for, at aktiviteterne tilpasses til medlemmernes behov. Vi ser denne fleksibilitet som et udtryk for normer for foreningsliv, som bl.a. sætter fokus på, hvorvidt aktiviteterne er fast definerede eller fleksible, som et parameter, der kan være med til at give et samlet billede af gruppens stil.

Et andet eksempel på at aktiviteterne er fleksible er, at foreningerne ikke altid overholder deres egne retningslinjer:

Der er en meget lille pige på holdet og jeg spørger Hiba, hvor gammel hun er og hun siger at hun er 6. Hun siger at normalt skal de være 7, men at hun har søskende så det er okay. Så længe de bare går i skole og ikke i børnehave (Feltnoter Forening 1 16.03:7).

Vi ser denne beskrivelse, som et udtryk for, at Hiba vælger at bryde sine egne regler, da hun vurderer, at det i dette tilfælde giver mening, at pigen er med til aktiviteten, selvom hun egentlig ikke opfylder de formelle krav i forhold til alder, for at kunne deltage i lørdagsklubben. Selv samme fleksibilitet kommer til udtryk i Forening 2, hvor vi internt i specialegruppen efter et besøg i foreningen diskuterer følgende:

Det er det med, at de egentlig skulle være fem år. Det var en regel, som Martha og Dalia havde lavet. Altså, det var foreningsregler. Jeg spurgte lidt, om det var kommunens regel i forhold til at låne lokaler, eller hvad det var. Det var ligesom foreningens regler, at man egentlig skulle være fem år, men Ade sagde, at det gik de ikke så meget op i det, fordi forældrene kom ligesom med de børn, der var brug for, skulle komme der. I dag, jeg vil have budt på at den yngste, der var med til aktiviteten, jeg tror, han er to. I hvert fald ikke ældre end to. (Feltnoter Forening 2 13.04:8-9).

Som det fremgår i samtalen, vælger den ansvarlige for modersmålsundervisningen, Ade, at bryde med de regler, som for- og næstforpersonen har sat op, da han vurderer, at det er en fordel for forældrene i foreningen, at de kan tage alle deres børn med, og at det ikke er et problem, hvis børnene er under fem år. Dette ser vi om endnu et eksempel på, at der er en meget fleksibel tilgang til foreningens aktiviteter, og at der er en villighed til at omstille sig alt efter medlemmernes behov.

Ifølge Anders La Cour (2014) rummer den frivillige sociale indsats en formel og en uformel side, som vi også ser eksistere i disse foreninger. Den formelle side omhandler de mere eller mindre klare rammer for den frivilliges rolle og opgaver, hvor den uformelle side repræsenterer den omsorg, som finder sted spontant mellem mennesker, og hvor den frivillige og det La Cour kalder den anden, uafhængigt af foreningen, finder frem til, hvad meningsfuld omsorg er for dem (La Cour 2014:79-81). Det, der adskiller frivilligheden fra professionel omsorg, er, at selvom organisationen udstikker retningslinjer, så er organisationen ikke herre over, hvordan den formelle omsorg udøves i aktiviteten. Organisationer er ifølge La Cour afgørende for, at det frivillige arbejde kan udføres, og uden organisationen argumenterer han for, at det ikke adskiller sig fra privat omsorg mellem venner og familie. Hvordan frivilligheden udføres i sin aktuelle form, er op til den frivillige og den anden (ibid.:81). På trods af, at vi i specialet ikke undersøger personrettede frivillige sociale indsatser i store NGO'er som La Cour, men derimod lokale foreninger, finder vi alligevel beskrivelserne af forholdet mellem den formelle og uformelle omsorg relevant at inddrage til at forstå praktiseringen af aktiviteterne.

I eksemplerne ovenfor kan vi se, hvordan der er en mindre struktureret tilgang i alle tre foreninger, hvor der er plads til, at aktiviteterne kan tilpasses sig de aktuelle behov og omstændigheder i foreningerne. Tilpasningen sker spontant ud fra medlemmernes ønsker og behov på den pågældende dag.

I Forening 1 ser vi dette, når de ændrer tidspunktet for lørdagsklubben for at imødekomme forældrenes behov og i både Forening 1 og 2 brydes reglerne for, hvor gamle børn skal være for at deltage i aktiviteterne. Her mener vi, at den uformelle omsorg, som udfolder sig på interaktionens præmisser, prioriteres over de formelle regler, der i foreningerne er opstillet. Dette viser en fleksibilitet, som er typisk for den uformelle omsorg, hvor aktiviteterne kan forme sig i overensstemmelse med de aktuelle omstændigheder. I eksemplet med Ali fra Forening 3 kan vi se, at de åbner op for lokalet om lørdagen afhængigt af behovet fra medlemmerne. Her er der således ingen formelle regler for, hvornår lokalet åbnes, og hvor længe lokalet forbliver åbent. Foreningernes aktiviteter er også fleksible over tid, når medlemmers behov forandres i takt med, at de bliver mere etablerede i Danmark. Deres behov bevæger sig dermed fra hjælp til at etablere sig, til at handle mere om socialt samvær og et ønske om at opretholde et tilhørsforhold til oprindelseslandet.

For at imødekomme dette behov for foranderlighed benytter særligt Forening 1 og 3 WhatsApp-grupper til at koordinere aktiviteterne. I Forening 1 bruges grupperne bl.a. til at koordinere blandt de frivillige til lørdagsaktiviteterne, hvem der deltager i hvilke aktiviteter og af Hiba til at række ud til medlemmerne efter hjælp til praktiske opgaver i forbindelse med fællesspisninger (Feltnoter Forening 1 23.03:7). I Forening 3 fremgår dette af vores feltnoter:

Derudover kommer der nogle gange nogle af de unge fra foreningen og hjælper de lidt yngre med lektier. Vi spørger om det er fast hvem der hjælper, hvilket det ikke er. De kender hinandens kompetencer og rækker bare ud til hinanden, når der er behov. Enten direkte eller gennem chatten. (Feltnoter Forening 3 30.03:5).

Her bruges den digitale platform til at koordinere internt, når nogle har brug for hjælp til lektier fra andre medlemmer. Dette fortolker vi som en måde for dem at imødekomme den fleksibilitet, som kendetegner aktiviteterne. Disse digitale platforme giver således medlemmerne mulighed for at kommunikere hurtigt og effektivt, hvilket letter koordinationen af forskellige opgaver og aktiviteter. Vi finder, at platformen fungerer som et dynamisk værktøj, hvor medlemmerne kan udveksle information og reagere på behov i realtid.

På denne måde ser vi, at WhatsApp-gruppen bidrager til, at fleksibiliteten i foreningens aktiviteter kan eksistere ved at lette kommunikationen og koordinationen mellem medlemmerne. Vi ser desuden, at disse WhatsApp-grupper er udtryk for det mere ligeværdige netværk i foreningerne, hvor medlemmerne alle kan byde ind og bidrage til koordineringen.

Vi oplevede også Hiba benytte en notesbog til at opretholde overblik over foreningens aktiviteter, hvilket vi ser som endnu et værktøj til at navigere i fleksibiliteten:

Hiba fortæller at efter sidste torsdagsklub vi deltog i, har flere af kvinderne vist interesse for at være mere kreative. Hun er derfor i gang med at stable et kunst/tegne/male-forløb på benene med den lokale billedskole, hvilket hun har noteret i sin lille 'planlægningsbog'. Vi bliver interesserede i denne lille bog, da det lader til at være et planlægningsværktøj for Hiba til foreningens aktiviteter. På hver side fremgår der en aktivitet (torsdagshygge, lørdagsklub, science-projekter eller projekter ud af huset), en dato for aktiviteten, hvor mange deltagere der er plads til, hvor mange der kommer til aktiviteten, samt hvem der kommer og er frivillige ved aktiviteten (Feltnoter Forening 1 16.03:2).

Vi forstår, at planlægningsbogen bliver en måde for Hiba at strukturere og organisere foreningens aktiviteter. Hun er, som nævnt, deltagende ved de fleste aktiviteter og er generelt den, der tager initiativ, står for mere eller mindre al planlægning og forberedelse af aktiviteter. Vi fortolker derved, at bogen bliver en måde for hende at skabe overblik i de mange løse tråde, som findes i foreningen grundet den fleksible organisering.

Et andet udtryk for, at foreningerne er fleksible i deres praktisering af aktiviteterne, er når foreningerne ikke blot tilbyder medlemmerne hjælp, men også imødekommer folk, der kommer udefra, til trods for, at de ikke er medlem af foreningen. Foreningerne er dermed ikke eksklusivt for medlemmer. Internt i foreningerne har vi flere gange oplevet, at der til aktiviteterne har været deltagere, der gjorde brug af foreningens tilbud, men som ikke var medlem af foreningen. Denne fleksible tilgang til deltagelse i foreningen ses både, når der er folk udefra, der søger sociale fællesskaber (Feltnoter Forening 1 28.03:2) eller ved, at udefrakommende gør brug af den modersmålsundervisning, som der i foreningen tilbydes (Feltnoter Forening 3 30.03:5-6). Dette ser vi som et udtryk for, at grænserne for, hvem der kan deltage i foreningernes aktiviteter, er fleksible, når personer uden officielt medlemskab også inkluderes.

Delkonklusion

Vi har i denne anden analysedel undersøgt, hvilken rolle frivillighed spiller i foreningerne samt, hvordan de løfter opgaver i foreningerne. Vi har også undersøgt, hvordan foreningernes aktiviteter praktiseres. Vi har fundet, at begrebet om frivillighed bruges meget forskelligt i de tre foreninger. I to foreninger knyttes rollen som frivillig sammen med ansvar og kontinuerlighed, hvilket ikke på samme måde gør sig gældende i den sidste forening, der slet ikke benytter ordet frivillig.

I alle tre foreninger er der dog både opgaver, som de samme mennesker løfter kontinuerligt over tid og opgaver, der har mere karakter af enkeltstående hjælpende handlinger som samlet bidrager til foreningens arbejde. Generelt ser vi en stor grad af gensidighed og ligeværd i særligt den uformelle hjælp. Vi ser, at foreningernes forpersoner har en stor betydning for foreningerne og aktiviteternes gennemførelse. Stort set al koordinering går gennem forpersonerne, hvorfor de får en central og samlende rolle i foreningerne. I alle foreninger ser vi desuden en høj grad af fleksibilitet, hvor aktiviteterne tilpasses medlemmernes behov. Vi ser eksempler på, at den uformelle omsorg prioriteres over de retningslinjer, som foreningerne har, som bliver en del af fleksibiliteten. Til slut har vi vist, hvordan foreningerne bruger digitale platforme eller planlægningsværktøjer til at koordinere og skabe overblik over aktiviteterne som en måde at understøtte og navigere i fleksibiliteten. Disse fund om måden frivillighed, foreningsliv og aktiviteter forstås og praktiseres i foreningerne, mener vi, er en vigtig del af etniske minoritetsforeningers samlede gruppestil og derved vigtige for en samlet forståelse af foreningerne.

Analysedel 3: Foreningernes betydninger for medlemmerne

I dette analyseafsnit vil vi undersøge, hvilke betydninger foreningerne har for deres medlemmer. Vi har fundet, at foreningerne rummer mange forskellige betydninger, som overordnet kan beskrives som hhv. vejledende, kulturelle og relationelle. Vi vil først illustrere, hvordan foreningerne hjælper medlemmerne med at navigere i det danske samfund. Dernæst vil vi undersøge, hvordan foreningerne fungerer som kulturformidlere, og hvordan de skaber muligheder for, at medlemmerne kan dyrke deres kulturelle ophav. Derudover vil analysen belyse, hvordan foreningerne bidrager til at skabe og styrke sociale relationer. Specifikt vil vi fokusere på, hvordan foreningerne faciliterer et fællesskab, hvor medlemmerne kan dele deres erfaringer og opbygge en følelse af samhørighed. Dette afsnit vil bidrage til en samlet forståelse af de mange og forskelligartede funktioner, foreningerne udfylder og derved fremme en forståelse af foreningernes betydning.

Støtte til at navigere i det danske samfund

For at kunne forstå, hvilken betydning foreningerne har for medlemmerne, er det nødvendigt at se på de forskellige funktioner, foreningerne har. I dette afsnit vil vi belyse, hvordan foreningerne støtter medlemmerne til at navigere og forstå det danske institutionaliserede samfund. Det danske samfund er generelt kendetegnet ved at være institutionaliseret (Greve & Larsen 2014:36-38). Denne støtte kom til udtryk på flere forskellige måder gennem vores feltarbejde i foreningerne. Dalia fra i Forening 2 fortæller, at *“(...) vi har gået rundt i banken, og hvad er banken, hvad er dankort og hvad skal vi udfylde af papirer”* (Transskribering Dalia & Martha:12). I Forening 2 har de således hjulpet medlemmerne med at få en bankkonto. Hiba fra Forening 1 fortæller ligeledes, at de støtter de personer, som kommer fra Land 1, så de lettere kan blive en del af det danske samfund, og derigennem lære at navigere i de forskellige regler (Transskribering Hiba:4). Dette ser vi som en måde, hvorpå foreningerne støtter medlemmerne til at finde fodfæste i det danske institutionaliserede samfund. Denne funktion ser vi fortsat i Forening 1, hvor en familie fik hjælp til at navigere i skattesystemet:

Ved bordet starter de med at sidde sammen både Hibas mand og Hiba, samt Nuray og hendes mand. De taler [modersmål], og fordi deres ærinde er privat, sætter jeg mig ikke over til dem. Dog kan vi høre fra hvor vi sidder, at Hibas mand ringer til SKAT, for at blive klogere på deres situation, da det ikke er noget, som Nuray og hendes mand selv er i stand til (Feltnoter Forening 1 21.03:3).

Beskrivelsen er et eksempel på, at foreningen tilbyder en praktisk hjælp for medlemmerne, som medlemmerne ellers ikke havde haft adgang til, hvis de ikke havde haft foreningen til at hjælpe dem med at navigere og forstå reglerne for skat. En ekstra dimension i dette er, at nogle medlemmer ligeledes har en sprogbarriere. Sprogbarrieren gjorde her, at det var udfordrende for familien at kontakte SKAT. Disse situationer viser, hvilken betydning foreningen har for medlemmerne. De hjælper dem med at håndtere de udfordringer, som kan opstå ved at navigere i danske institutioner. Dette kan have betydning for, at medlemmer fremadrettet har nemmere ved at begå sig i samfundet. Det er også et eksempel på, hvordan medlemmernes behov er med til at styre den rolle, foreningen spiller, og samtidig, som vist i tidligere analyse, hvordan aktiviteterne i foreningerne tilpasser sig medlemmernes behov.

Ali fra Forening 3 fortæller, hvordan de i foreningen sparrer med hinanden ift. at forstå og navigere i de institutioner, som børnefamilier er i berøring med i Danmark:

[...] hvis de har små børn og har problemer, for det har vi også oplevet. Skole og børnehaver, hjemme og lærerne, og hvordan man gør tingene. Fordi der er

nogen, der bliver sådan, vi er opdraget i [Land 3] på en anden måde (Transskribering Ali & Muhammad:13). Således støtter de hinanden i at forstå de normer og kulturelle koder, som findes i institutionerne. Ali fortæller i forlængelse heraf, hvordan de også guider hinanden ift. normer for børneopdragelse, som ofte adskiller sig fra Land 3s. F.eks. ved af guide hinanden om, at man i Danmark ikke slår børn, som ifølge Ali er accepteret børneopdragelse i Land 3 (Transskribering Ali & Muhammad:13-14). Foreningen hjælper derved medlemmerne til at forstå danske normer og navigere i et institutionaliseret samfund. Foreningen bliver derfor et sted, hvor familier kan gå hen, hvis de er i tvivl om, hvordan de skal navigere i samfundets regler og rammer. Som belyst i analysedel to tilpasser foreningerne deres aktiviteter efter medlemmernes behov. Dette er endnu et eksempel på, hvordan man i foreningerne har oplevet et behov for at hjælpe medlemmer til at navigere i samfundets institutioner, og hvordan frivilligheden praktiseres derefter. Ali fortæller yderligere, hvordan foreningen i situationer, hvor der er opstået uenigheder eller uklarheder mellem forældrene og kommunale institutioner, agerer mægler og hjælper forældrene til at forstå forventninger og normer (Transskribering Ali & Muhammad:13-14). Herved forstår vi, at foreningens medlemmer støtter hinanden i at forstå forældreskabet i en dansk institutionaliseret kontekst. Dette kan forstås i lyset af Robert D. Putnams teori om afgrænsende og brobyggende social kapital (Putnam 2000:23). Brobyggende social kapital handler om, hvordan civilsamfundet kan bidrage til social kapital ved at skabe relationer på tværs af socioøkonomiske grupper (Putnam 2000:22-23; Qvist & Jørgensen 2022:461). Ifølge Putnam er brobygning vigtigt i løsningen af samfundsproblemer, da det skaber mulighed for demokratisk samtale med mennesker, der er anderledes fra en selv og dermed tillid i samfundet (Qvist & Jørgensen 2022:461). Vi ser, at foreningerne bygger bro mellem foreningernes medlemmer og det institutionaliserede samfund. Dette ser vi som en måde hvorpå, foreningen bidrager til øget social kapital, når de som brobyggende aktør faciliterer en større forståelse parterne imellem og derigennem bidrager til øget demokratisk samtale og tillid.

Derved ser vi, at foreningerne hjælper medlemmerne med både at navigere i bureaukratiske institutioner såsom bank og SKAT, men samtidig også de mere implicitte kulturelle normer og forventninger, som er forbundet med at være borger i det danske institutionaliseret samfund. Foreningernes arbejde har betydning for, at medlemmerne i højere grad kan deltage

aktivt i samfundets institutioner og bygger samtidig bro mellem medlemmerne og disse institutioner, hvorved de bidrager til en større demokratisk forståelse og tillid.

Sproget og kulturens betydning

En anden central betydning, som foreningerne har for medlemmerne, er af kulturel karakter. I nedstående afsnit vil vi uddybe, hvordan medlemmernes modersmål og oprindelseskultur spiller en væsentlig rolle i foreningerne. Her har vi fundet, at foreningerne fungerer som kulturformidler til lokalsamfundet og kulturopretholder for medlemmerne. Vi vil herunder vise, hvordan foreningen er et rum, hvor medlemmerne kan dyrke deres fælles kulturelle ophav og udtrykke sig frit og nuanceret på deres modersmål. Til sidst i afsnittet belyses det, hvordan modersmålet og de kulturelle værdier videregives til de yngre generationer gennem foreningernes aktiviteter.

Foreningernes rolle i lokalsamfundet

Når vi indledningsvist har spurgt for- og næstforpersonerne om, hvad foreningens formål er, svarer de umiddelbart, at foreningen har til formål at være kulturformidlende og – udvekslende i en interaktion med lokalsamfundet. Vi vil derfor i denne analyse beskrive dette fokus både som et udtryk for en selvforståelse og positionering i forhold til lokalsamfundet, men også som en faktisk funktion, hvor foreningerne bygger bro til lokalsamfundet.

Tager man udgangspunkt i foreningernes positionering i forhold til lokalsamfundet, finder vi det relevant at inddrage Eliasoph og Lichtermans koncept om gruppens stil, herunder særligt deres dimension om gruppens grænser, hvor vi fokuserer på foreningernes relationer til det omkringliggende samfund, og hvordan medlemmerne af gruppen italesætter disse.

I vores indledende interview med Forening 3 spurgte vi ind til formålet med foreningen. Ali fortæller hertil:

(...) vi vil vise den [Land 3]s kultur i dansk samfund. Fordi vi er aktive i kommunen med alle kulturelle arrangementer. Der er vi med, fordi folk har kun hørt om krig og ødelæggelse i vores land. De ved ikke, at vi også har en helt normal kultur. Altså det vi prøver i hvert fald kommunal regi, det er at vise dem, at det er fint nok. Det er rigtigt, at der var krig på forskellige tidspunkter. Men det er ikke en krig [folk fra Land 3] har valgt (Transskribering Ali & Muhammad:3)

Muhammad og Ali lægger vægt på betydningen af at være aktiv i lokalsamfundet og deltage i kommunale arrangementer for at ændre den gængse fortælling om deres kultur. De ønsker at

afvise den stereotype opfattelse af deres oprindelsesland, som ifølge dem, primært er forbundet med krig og ødelæggelse. Deres deltagelse i disse arrangementer er altså en måde at vise, at deres kultur rummer mere end blot de negative fortællinger, som andre i samfundet måske har om dem. Vi finder, at dette citat er et udtryk for, hvordan medlemmerne af Forening 3 ønsker at påvirke deres relation til det omkringliggende samfund og dermed, hvordan andre forstår foreningen. Dette kan ses i lyset af dimensionen om gruppens grænser. Forening 3 har en opfattelse af, at der er en bestemt fortælling om deres oprindelseslands historie, hvorfor de gennem aktiv deltagelse i lokalsamfundet, forsøger at gøre op med denne, så lokalsamfundet dermed får et andet blik for gruppen og derved ser dem i et positivt lys.

På samme vis understreger Hiba vigtigheden i at deltage i lokalsamfundets aktiviteter og udveksle kulturelle perspektiver med andre foreninger:

det er mere at man står repræsenteret selv, man udveksler forskellige aktiviteter sammen med andre lokalforeninger. Og når vi har forskellige kommunale aktiviteter, ligesom [byens] kulturnat, kulturdag, havnedag, eller Folkemøde i vores kommune, det har vi også. Så det er dejligt, at man står som forening og har sin egen stemme og forklarer hvad vi laver af aktiviteter, eller står sammen med andre foreninger faktisk. For eksempel har vi stået sammen med andre foreninger. Vi har stået sammen med Forening 2 eller frivilligcentret. At vise at vi er en del af det danske samfund. Vi samarbejder også med danske foreninger (Transskribering Hiba:5).

For hende handler det ikke blot om at ændre opfattelsen af deres egen kultur overfor andre i samfundet, men om at bygge broer og skabe forståelser mellem forskellige kulturelle lokalforeninger i lokalsamfundet. Forening 1s engagement bliver, ifølge Hiba, et middel til at fremme kulturel udveksling på tværs af forskellige samfundsgrupper. Dalia, forperson i Forening 2, lægger ligeledes vægt på, at foreningen blandt andet er et sted til kulturudveksling, hvor medlemmerne kan lære om dansk kultur og omvendt kan lære andre om deres oprindelseskultur (Transskribering Dalia & Martha:1). I alle tre eksempler er det forpersonerne i foreningerne, som lægger vægt på denne rolle som kulturformidler. Vi mener dog også, at denne kulturformidlende rolle ikke kun skal ses som et udtryk for en selvopfattelse, men også som et udtryk for en faktisk funktion, som foreningerne varetager, da de deltager i mange lokalsamfundsaktiviteter og samarbejder med andre lokalsamfundsaktører. Dette ser vi f.eks. i ovenstående, hvor Hiba fortæller om de mange aktiviteter de deltager i. Hun har også fortalt om de mange forskellige samarbejder de har med andre aktører som den lokale billedskole mv (Transskribering Hiba:5). Ligeledes deltager Forening 3 også til lokale kulturarrangementer, hvor de har deres egen stand

(Transskribering Ali & Muhammad:1-2). Vi oplevede det som en generel tendens, at det i højere grad var forpersonerne, som lagde vægt på denne funktion mere end resten af medlemmerne. Således er der i foreningerne, særligt hos forpersonerne, en selvopfattelse af, at de varetager en kulturformidlende funktion som aktiv og samarbejdende aktør i lokalsamfundet. At det primært er forpersonerne, som lægger vægt på denne kulturformidlende og aktive rolle i lokalsamfundet, kan skyldes, at de er repræsentanter for foreningerne udadtil. Det kan dermed være en måde for forpersonerne at retfærdiggøre foreningernes eksistens ved at lægge vægt på foreningerne som en aktiv del af det lokale civilsamfund.

Således forstår vi i lyset af dimensionen om gruppens grænser, at denne rolle som kulturformidlende aktør gennem en aktiv tilstedeværelse i lokalsamfundet både er et udtryk for en kultur og selvopfattelse, særligt hos forpersonerne, og en måde at positionere sig selv.

Sprogets betydning for foreningernes medlemmer

Gennem vores feltarbejde oplevede vi, at noget af det, som er betydningsfuldt for foreningernes medlemmer, er det at have et fælles sprogligt ophav. Dette forstår vi som et af de bånd, der binder foreningernes medlemmer sammen og som noget, der bidrager til medlemmernes samlede følelse af at høre til og føle sig hjemme. I de tre foreninger er undervisning i modersmål en essentiel del af foreningernes aktivitetskatalog. Derudover tales der primært sproget fra oprindelseslandet i alle tre foreninger til alle aktiviteter, med undtagelse af den yngre generation i foreningerne, som er vokset op i Danmark. Vi vil følgende vise, hvordan det at kunne tale modersmål i foreninger har betydning for medlemmerne.

I de tre foreninger understreger medlemmerne vigtigheden af at kunne tale deres modersmål, som de ser som en afgørende og betydningsfuld del af at være en del af disse foreninger. Medlemmerne fortæller, at det at kunne tale sit modersmål er noget af det særlig betydningsfulde ved at være medlem af etniske minoritetsforeninger. Foreningernes medlemmer kan udtrykke sig frit og ubesværet ved, at de kan tale deres modersmål sammen, hvilket afspejles i vores feltnoter:

Derudover fortalte hun, at det betød meget for hende at komme i foreningen, fordi, at hun her kunne tale [Modersmål] og at det derfor var en anden måde at tale med de andre på, fordi hun ikke hele tiden skulle tænke over ordene (Feltnoter Forening 3 06.04:2).

Det at kunne udtrykke sig frit og nuanceret er ligeledes et vigtigt element i Forening 2s kvindegruppe, hvor de også taler modersmål sammen (Forening 2 09.03:2). I alle tre foreninger er mange af medlemmerne ikke vokset op i Danmark, hvorfor deres modersmål ikke er dansk. De har skulle lære et helt nyt sprog og at udtrykke sig på ny, da de kom til Danmark. Vi ønsker at forstå dette ud fra Eliasoph og Lichtermans beskrivelser af gruppens grænser, hvor man bl.a. fokuserer på, hvad medlemmerne kan gøre og sige i gruppen, som de ikke kan i andre grupper eller institutioner (Eliasoph & Lichterman 2003:785). Vi forstår, at foreningen dermed er et rum, hvor medlemmerne får mulighed for at udtrykke sig på deres modersmål uden at skulle overveje betydningen af ordene eller formuleringer på samme måde som i andre sammenhænge, de måtte indgå i, hvor fællessproget primært er dansk.

I Forening 1 fortæller forpersonen Hiba, at hun faktisk startede i en gruppe, hvor man samlede folk fra flere lande, end blot det land hun selv kom fra:

Og bagefter synes jeg at det var svært, for de har ikke kun til [Folk fra land 1], men de har også flere indvandrere fra andre baggrunde, så jeg ville gerne have en forening, som kun er til vores gruppe, hvor jeg kan tale på samme sprog. Det betyder rigtig meget (Transskribering Hiba:2).

Sprogbarrieren gjorde for Hiba, at hun ønskede at etablere en forening specifikt for dem, der talte samme modersmål som hende, da de derved kunne kommunikere på samme sprog.

Denne udtalelse viser, hvordan sproget spiller en central rolle i hendes ønske om at skabe et rum, hvor hun og andre kan føle sig mere komfortable i at tale det samme sprog. Hun beskriver selv, hvordan hun ikke føler sig lige så velbevandret i det danske sprog, som hun er i sit modersmål. Hun kan ikke formulere sig på samme måde og vil helst, hvis hun skal læse noget, læse det på hendes modersmål (Transskribering Hiba:4-5). Foreningerne får dermed skabt et rum for dem, der er vokset op med et andet sprog som deres modersmål.

Medlemmerne behøver derfor ikke at bekymre sig om sproglige barrierer og kan udtrykke sig på en mere autentisk måde. Eliasoph og Lichtermans fokus på gruppens bånd giver os mulighed for at kigge på, hvad der forstås som det, der binder gruppen sammen (Eliasoph & Lichterman 2003:785-786). Her finder vi det fælles sprog som en af de faktorer, medlemmerne forstår som det, der binder dem sammen. Det fælles sprog bliver betragtet som vigtig for mange medlemmer selv og for deres tilknytning til foreningen. De deler en erkendelse af, at de måske ikke altid har mulighed for at udtrykke sig på samme måde uden for foreningen, hvilket gør det sproglige fællesskab værdifuldt for medlemmerne.

Betydningen af at kunne tale det fælles modersmål kan Marco Antonsichs (2010) beskrivelse af kulturelle faktorerers betydning for belonging, som vi her vil oversætte til tilhørsforhold, bidrage til at forstå. Antonsich argumenterer for, at man bør analysere tilhørsforhold som hhv. en oplevelse af at føle sig hjemme et sted samt tilhørsforhold som en diskursiv ressource, som konstruerer inklusions- og eksklusionskriterier for tilhørsforhold (Antonsich 2010:644). Selvom Antonsich argumenterer for, at det er vigtigt at fokusere på begge tilgange til tilhørsforhold i analyser (ibid.), vil vi kun kigge på tilhørsforhold som individers oplevelse af at høre til og føle sig hjemme. Dette skyldes, at fokus i dette speciale er på foreningerne i relation til medlemmerne, og den betydning foreningerne har for dem. Vi forholder os kun kort og mere principielt til, hvordan medlemmerne navigerer i et politiseret landskab, hvorfor vi ikke vil lave en dybdegående analyse med inddragelse af begreber til dette. Antonsich fremhæver sproget som en essentiel faktor, hvor det at være omkring folk som til fulde både forstår, det man siger, men særligt også hvad man helt mener, kan skabe en følelse af intimitet (ibid.:648). Dette skyldes, at sprog bliver en måde, hvorpå man filtrerer mening og fortolker situationer, hvorfor det at blive forstået og fortolket på de samme præmisser ud fra det samme semantiske univers, kan være vigtigt i oplevelsen af at høre til (ibid.). Antonsich beskriver, hvordan en følelse af tilhørsforhold og oplevelse af hjem, kan bidrage til meningsfuldhed og trivsel (ibid.:649). På baggrund af dette forstår vi medlemmernes ønske om at tale sit modersmål med andre, der har samme modersmål, som noget, der bidrager til en særlig følelse af at blive forstået, hvilket bidrager til en følelse af intimitet og at høre til. Det at kunne formulere sig præcist på sit modersmål og derigennem blive forstået og fortolket korrekt, mener vi således, kan bidrage til medlemmernes følelse af hjem og af at høre til, hvilket styrker den enkeltes trivsel og følelse af meningsfuldhed.

Dyrke sprog og kultur og give det videre til næste generation

Vi har gennem vores feltarbejde oplevet på tværs af de tre foreninger, at det er vigtigt for de af medlemmerne, der er kommet til Danmark som voksne, at de i foreningen har mulighed for at dyrke deres kultur gennem foreningens aktiviteter. Vi har også set, hvordan sproget gennem modersmålsundervisning gives videre til de unge, der har en anden tilgang til at lære sproget. Vi vil i følgende afsnit yderligere beskrive disse betydninger, som sprog og kultur spiller i foreningerne.

Vi har oplevet dyrkelse af sprog og kultur når retterne til fællesspisninger bærer præg af hjemlandets madkultur, sproget der tales i foreningerne primært er medlemmernes modersmål, og når de fejrer kulturelle højtider, der knytter sig til hjemlandet. Antonsich beskriver, at udover sproget, som vi har beskrevet ovenfor, kan dyrkelsen af andre kulturelle og religiøse markører som traditioner, tøj og mad også bidrage til en følelse af fællesskab og intimitet (Antonsich 2010:648). Vi fortolker derved medlemmernes dyrkelse af religiøse højtider, det at de laver og spiser mad fra hjemlandet, har tøj på fra hjemlandet mv., som noget, der bidrager til en følelse af fællesskab og intimitet for medlemmerne og en følelse af at blive forstået. Det at dyrke disse ting i fællesskab i foreningerne bidrager derved til medlemmernes individuelle følelse af at høre til og have hjemme.

I alle tre foreninger underviser medlemmer af foreningerne børnene i modersmål. At børnene lærer og opretholder det oprindelige sprog, er vigtigt for forældrene. Det italesættes, at sproget ikke kun er vigtigt ift. at kunne tale sit modersmål, men også, at det er essentielt at give sproget videre til de generationer, der ikke på samme måde er vokset op med sproget, hvilket i foreningerne sker gennem modersmålsundervisning:

Mudiwa fortæller mig, at hun har undervist i foreningen i halvdanet år, men at hun har været i foreningen omkring to år. (...) Hun siger, at hun er glad for at kunne tale det samme sprog som de andre i foreningen, og dele det med hendes børn også. Hun synes, at det er dejligt, at de kan samles omkring det, og hun siger samtidig, at det vigtigste er, at hun kan se at hendes børn også er glade for at komme i foreningen. Hun fortæller ligeledes, at der er mange af børnene som er født og opvokset i Danmark, så der er på den måde mange der ikke ville have lært deres modersmål, hvis de ikke havde haft foreningen til at samle børnene. Hun fortæller også, at der er to af de børn der er der, som er født i [Land 2] og at de jo kunne flydende [modersmål] da de kom til Danmark, men at foreningen er en god måde at holde det vedlige, da de ellers ville glemme det, da de ikke var ældre, da de kom til Danmark. Derudover fortæller hun, at alle børnene selvfølgelig forstår [modersmål] men at hun synes at det er noget andet, når de også selv kan tale det. Derfor er det vigtigt for hende, at børnene lærer det (Feltnoter Forening 2 13.04:2).

I ovenstående citat nævner Mudiwa, at uden foreningen ville de ikke have mulighed for at lære og holde modersmålet vedlige. I alle tre foreninger varetages modersmålsundervisningen af foreningens egne medlemmer. Det at give forældrenes modersmål videre til næste generation bliver dermed en måde at skabe et tilhørsforhold til forældrenes hjemland for de børn, der vokser op i Danmark. Årsagen til, at det er vigtigt at have sproget at mødes om, og årsagen til, at sproget er vigtigt for børnene og de unge i foreningen, beskrives ligeledes i Forening 3 af Ali som essentielt:

Fordi i min verden, vi er velintegrerede. Fordi hvis man har fast arbejde her. Man betaler skat, og du overholder alle retninger og regler. Og alle vores børn, de er i fuld gang med deres uddannelse. Men vi ved, at lige meget hvor mange år vi bliver her, så vil vi stadigvæk få folk der spørger os, hvor kommer I fra. Det siger vi ofte til vores børn. Nu har alle mine fire børn, de er født og opvokset her. De var ikke så interesserede i at lære [sprog fra Land 3] i starten. De tænkte, hvorfor skal jeg lære det? Vi siger, det kunne godt være, at du rejser hjem sammen med os. Så er det bedre, at du kunne forstå de andre. Men interessen var ikke så stor. (...) Lige meget hvor langt vi kommer, der er altid nogen, der vil spørge, hvor kommer du fra? Og hvis man siger, at jeg kommer derfra. Og du ikke kan sproget. Så er det også lidt mærkeligt. (...) Men det er godt for dig, at have kontakt til sine rødder (Transskribering Ali & Muhammad:5-6).

Ali beskriver en oplevelse af, at selvom man har boet i landet i mange år, så vil der altid komme spørgsmål til ens baggrund, hvorfor han ser sproget som essentielt for de unge i foreningen at lære. Dette skal ses i lyset af, at de børn og unge, der vokser op i Danmark, ikke har haft deres opvækst i forældrenes oprindelsesland og dermed ikke har samme modersmål som deres forældre. I Forening 3 nævner en af de yngre medlemmer Fatima, hvordan hun skal overtage modersmålsundervisningen, da hun er uddannet skolelærer og derfor har erfaring med at undervise på danske skoler. Hun siger selv, at hun som barn huskede modersmålsundervisningen som udenadslære, og at hun selv gerne vil undervise på en anden måde (Feltarbejde Forening 3 13.04:3). Vi ser dette som et udtryk for, at den yngre generation, som begynder at skulle varetage de aktiviteter, der er vigtige for foreningens arbejde, er præget af en opvækst i Danmark og derfor af en anden tilgang til aktiviteterne end tidligere generationer i foreningen.

Udover sproget lægger medlemmerne også vægt på at give kulturelle traditioner videre til børnene. En af de traditioner, der lægges vægt på at give videre, er fejringen af ramadan og Eid. Dette kommer til udtryk i nedenstående uddrag:

Jeg spurgte dernæst hvorfor de var en del af foreningen, hvad de fik ud af det, hvortil kvinden, der havde været her i 6 år svarede, at det var for at kunne fejre traditioner og at hendes børn kunne lære om [Land 3]s kultur, fordi selvom det ikke er sådan, de fejrer Eid i [Land 3], så er det stadig tættere på, end hvis de ikke havde foreningen (Feltnoter Forening 3 13.04:5).

På samme måde som med sproget, bliver det altså for dem, der ikke er født og opvokset i Danmark, vigtigt selv at kunne dyrke hjemlandets kulturelle og religiøse begivenheder. Det handler dog i lige så høj grad om at give disse traditioner videre til sine børn, så de ikke blot kender til den danske kultur, men også får en forståelse for den kultur, deres forældre kommer fra. Dette ønske om at dyrke kulturelle og religiøse højtider forstår vi ud fra Eliasoph

og Lichtermans koncept om gruppens bånd som værende et svar på, hvorvidt medlemmerne i foreningen ser sig som forbundet gennem religion og etnicitet (Eliasoph & Lichterman 2003:785-786). Religion i form af fejringen af ramadan bliver for to af foreningerne centralt og noget, som i de i foreningsregi dyrker sammen gennem aktiviteter. Denne observation har selvfølgelig været påvirket af, at vi har gennemført vores feltarbejde under ramadan, men ikke desto mindre, er ramadan og aktiviteter forbundet med fasten, en del af foreningernes faste årshjul.

I forbindelse med at vi talte med medlemmerne om det at dyrke et fælles kulturelt ophav, oplevede vi ofte, at de næsten blev undskyldende eller skulle tydeliggøre, at de selvfølgelig også dyrkede det danske:

De unge kvinder vil meget gerne fortælle om deres forhold til foreningen. De siger at det er vigtigt at føre kulturen videre til næste generation. At de selv, men i endnu højere grad deres egne børn, jo lærer en masse om dansk kultur, men at det også er vigtigt at kende til [Land 3] og have indsigt i kulturen og fastholde landets kultur. Kvinden der bor i Sverige, som sidder ved siden af mig, skynder sig dog at understrege, at de jo også går op i dansk kultur, og at det også er vigtigt, sådan næsten undskyldende eller i forsvar (Feltnoter Forening 3 30.03:6).

I ovenstående uddrag understreger kvinden, at de også dyrker dansk kultur. Vi forstår det som et forsøg på at italesætte, at de altså ikke forsøger at segregere sig fra det danske, men i stedet forsøger at finde en balance mellem at dyrke deres fælles ophav samtidigt med, at de bliver klogere på og lærer mere om det danske. Vi ser disse udtalelser i lyset af, hvordan integration i Danmark ofte bliver italesat politisk som assimilation, hvor der lægges vægt på, at immigranter må indordne sig og dyrke danske normer og standarder for at blive set som integreret (Rytter 2019:683). Herved ser vi, at medlemmerne potentielt forstår, at det at dyrke deres oprindelseskultur og modersmål, kan opfattes som en potentiel modarbejdelse af deres integration og altså som noget negativt. Som beskrevet i vores metodiske overvejelser navigerer medlemmerne af foreningerne i et politisk spændingsfelt, hvor der er mange holdninger til deres ageren. Vi ser derved denne kommentar som endnu et udtryk for, at medlemmerne positionerer sig overfor os.

Gennem vores undersøgelser af sproget og kulturens betydning for medlemmerne i foreningerne har vi samlet vist, hvordan foreningerne både fungerer som kulturformidlere og kulturopretholdere. Rollen som kulturformidler kommer til udtryk gennem foreningernes aktive deltagelse i lokalsamfundet. Samtidig fungerer foreningerne som kulturopretholdere,

når der skabes et rum, hvor medlemmerne sammen kan tale deres modersmål, hvilket kan bidrage til en følelse af tilhørsforhold. Dette tilhørsforhold styrkes yderligere, når medlemmerne dyrker deres kulturelle ophav og traditioner sammen. Vi forstår, at medlemmerne generelt bindes sammen af at dyrke et fælles sprogligt og kulturelt ophav. Samtidig fremstår det vigtigt for medlemmer, der ikke er født og opvokset i Danmark, at give sproget og de kulturelle traditioner videre til næste generation for at opretholde en forbindelse for dem til oprindelseslandet.

Relationer og fællesskab

Den tredje centrale betydning, som vi har identificeret, at de etniske minoritetsforeninger spiller for medlemmerne, centrerer sig om det relationelle. I dette afsnit vil vi afdække, hvordan foreningerne bliver et sted, hvor medlemmerne kan skabe og dyrke sociale relationer, og hvordan gruppens aktiviteter er med til at styrke medlemmernes bånd til hinanden. Vi vil dernæst tydeliggøre dette bånd, som foreningerne er med til at skabe ved at vise, hvordan medlemmerne deltager i hinandens liv også ved store livsbegivenheder. I afsnittet vil vi tydeliggøre, hvordan de stærke relationer, som foreningerne muliggør, er med til at skabe et særligt trygt rum, hvor medlemmerne kan dele deres følelser samt hvordan det, at medlemmerne står i samme position gør, at foreningen har en særlig betydning, som er med til at definere den gruppestil, som karakteriserer disse foreninger.

Vigtigheden ved relationer

Gennem vores feltarbejde oplevede vi, at de netværk og relationer, som foreningerne skaber for medlemmerne, er vigtige for dem. Dette afsnit vil fokusere på, hvordan foreningernes medlemmer fortæller om vigtigheden ved at have relationer og netværk gennem foreningen. Til at forstå dette vil vi inddrage Eliasoph og Lichtermans beskrivelser af gruppens bånd som en måde at operationalisere undersøgelser af gruppens samlede stil (Eliasoph & Lichterman 2003:785-786). Her fokuserer vi på, om det at mødes i gruppen, forstås som noget godt i sig selv eller som en nødvendighed for at opnå et større mål.

Følgende citat viser, hvordan foreningen oplever netværket og relationerne i foreningerne som noget godt i sig selv. Hiba fra Forening 1 beskriver:

Det giver energi, men jeg kan også se at det lykkes, at de lige som har hinanden og det lykkes at det styrker deres sociale netværk at de ikke er ensomme på den måde, selvom vi stadig er ensomme, på grund af at vi gerne vil have mere

tilknytning til danskere, men vi har en stærk tilknytning til hinanden
(Transskribering Hiba:25).

Hiba fremhæver betydningen af det sociale netværk, som foreningen kan skabe for dens medlemmer. Hun pointerer, at netværket ikke blot giver energi til medlemmerne, men også bidrager til at mindske følelsen af ensomhed. Vigtigheden ved disse netværk kommer ligeledes til udtryk i Forening 2, hvor Dalia fortæller:

(...) som jeg siger det er fordi, så har man hinanden, hvis der ikke er nogen forening, så møder vi ikke hinanden også går vi vores egen vej og så er der ikke det sociale, at vi siger hvordan går det med jer. (...) det er sådan, hvis vi ikke er her, jeg kan ikke gå rundt, i Danmark vores sociale liv er jo meget ”er du hjemme” eller man ringer og alt det der, det er ikke ligesom i [Land 2] hvor det er meget ”åh skal vi drikke kaffe og te” (Transskribering Dalia & Martha:13)

Dalia beskriver her, hvordan foreningen som netværk, bliver en måde at udvide medlemmernes sociale liv, da det sociale liv i Danmark ikke afspejler det sociale liv, som medlemmerne havde i Land 2. Vi fortolker Dalias udtalelse som et udtryk for, at det har været udfordrende for medlemmerne at navigere i denne nye kultur for socialt samvær. Hun beskriver forskellen i kulturen i Danmark fra Land 2, hvor medlemmerne i foreningen er mere vant til spontane møder, hvilket ikke på samme måde gør sig gældende i Danmark. Det er derfor vigtigt for dem at have dette fællesskab i foreningen, som et socialt samlingspunkt, hvor de kan genfinde nogle af de sociale mønstre og traditioner, som de kender fra Land 2. Foreningen er dog ikke kun vigtig for de voksne medlemmer i foreningen, men er også vigtig for børnene, hvor Dalia forklarer, at de glæder sig til at komme i foreningen og bliver kede af det, hvis aktiviteten er aflyst (Feltnoter Forening 2 09.03:5). Når børnene glæder sig til at deltage, ser vi det som et udtryk for, at de også ser foreningen som et sted for social interaktion med andre børn. Når børnene bliver kede af det, hvis en aktivitet er aflyst, indikerer det ligeledes, at foreningens aktiviteter er en integreret del af deres liv, som de sætter pris på. Netværket, som foreningen skaber, har derfor en vigtig social rolle for både børn og voksne medlemmer. Dette ser vi som en del af gruppens samlede stil, da vi vha. gruppens bånd kan forstå, hvorvidt det er vigtigt for gruppens medlemmer at mødes for mødets skyld, eller om det er en nødvendighed for at opnå gruppens formål (Eliasoph & Lichterman 2003:785-786). Herved ser vi både Hiba og Dalias beskrivelser af, at netværket og de sociale relationer i foreningerne er vigtige, som et udtryk for, at man i gruppen anser det at bruge tid sammen som noget positivt i sig selv og som en vigtig funktion i foreningerne, der desuden modvirker ensomhed for medlemmerne. I Forening 3 fremhæves vigtigheden ved relationer ligeledes blandt medlemmerne. Nogle af de medlemmer, som ofte

kommer i foreningen, pointerer de samme ting, som Dalia og Hiba fortæller. Hos de medlemmer, som ikke deltager lige så ofte i foreningens aktiviteter, har foreningen dog ligeledes en stor betydning:

Jeg spurgte ind til, hvilken betydning det har for hende at komme i foreningen, hvortil hun svarer, at det er dejligt at se folk og se sine venner og høre, hvordan det går, da der går lang tid mellem de ser hinanden, og det derfor har stor betydning at se dem til sådanne nogle arrangementer som Eid-fejringen (Feltnoter Forening 3 13.04:5).

For kvinden fra Forening 3 er foreningen ligeledes vigtig, da hun får mulighed for at se folk, som hun ikke normalt ville se. Hun har som flere af de andre unge i foreningen deltaget i mange af foreningens aktiviteter, herunder særligt modersmålsundervisningen, da hun var barn. I dag er hun dog flyttet længere væk og kommer derfor ikke så ofte (Feltnoter Forening 3 13.04:5). Selvom hun ikke deltager regelmæssigt i aktiviteterne, bliver foreningen for hende et socialt samlingspunkt, som handler om de sociale forbindelser og den gensynsglæde, som foreningen kan tilbyde. På samme måde som ved Dalia og Hiba, ser vi dette i lyset af dimensionen om gruppens stil, hvor foreningerne er et sted, hvor medlemmerne mødes og glædes over hinandens selskab, hvilket vi ser bidrager til at skabe en følelse af fællesskab. I alle tre foreninger fremhæves de som et socialt samlingspunkt, hvor relationerne og fællesskabet har en vigtig funktion i sig selv.

For at kunne forstå gruppens samlede kultur er det nødvendigt at kigge på de normer for tale, som hersker i gruppen, hvor man undersøger, hvad der er acceptabel tale (Eliasoph & Lichterman 2003:786). Vi vil primært bruge dette fokus til at kigge på, hvilke typer af samtale, der anses som ønsket i gruppen, og hvordan de taler med hinanden og reagerer på forskellige samtaleemner. Gennem vores feltarbejde oplevede vi, hvordan hverdagssnak og uformel smalltalk var en dominerende norm for tale i foreningerne. Dette kommer f.eks. til udtryk i nedenstående uddrag:

Da jeg kommer ind igen, spørger Aisha om [vi] vil spille Uno. [...] Der bliver hentet et kæmpe papbærger med slik, som nogle har haft med. De diskuterer, hvor gammelt slikket er, da nogle har hørt at det er flere år gammelt, hvilket andre afviser. Humøret er højt mens vi spiller det, der viser sig at blive verdens længste spil Uno. Pigerne driller hinanden, når de glemmer at det er deres tur, og snakken går derudad. På et tidspunkt udbryder Maryam, som har siddet på telefonen, om de andre har set, at en kendt imam kommer til Danmark for at prædike. Det er de andre ret oppe og køre over, og Fatima har allerede købt billet sammen med en masse venner (Feltnoter Forening 3 06.04:7).

Denne aften var, som mange andre gange i foreningen, præget af snak på kryds og tværs mellem medlemmerne samt opløftende snakke om hverdagsliv. I ovenstående uddrag taler medlemmerne sammen om alt fra det slik de spiser til at købe billetter til en prædiken hos en kendt imam. Dette ser vi også som et udtryk for den førnævnte uformelle måde at praktisere foreningsliv på. De sociale relationer mellem medlemmerne er vigtige for deres foreningsdeltagelse, hvor samværet er uformelt og præget af dagligdagsinteraktioner.

Samlet ser vi, at foreningerne spiller en central rolle i at skabe og opretholde vigtige sociale netværk og relationer blandt deres medlemmer, præget af uformelt samvær. Dette sociale bånd modvirker ensomhed og styrker fællesskabsfølelsen.

Når foreningen og privatlivet smelter sammen

En anden måde, hvorpå vi oplevede vigtigheden ved relationer og fællesskab i foreningerne, var, når medlemmerne både fejrer individuelle livsbegivenheder i foreningerne og samtidig dyrker relationerne udenfor foreningens aktiviteter. Dette vil vi i følgende afsnit beskrive nærmere.

I alle tre foreninger har medlemmerne beskrevet, hvordan de deltager i fejringen af hinandens vigtige livsbegivenheder. Det kan f.eks. være som gæster til bryllupper, begravelser, studenterfejringer, babyshower mv. (Feltnoter Forening 1 29.02:1; Feltnoter Forening 2 13.04:5; Feltnoter Forening 3 30.03:4). I alle tre foreninger ser vi eksempler på, at de fejrer disse begivenheder med de andre medlemmer fra foreningen. Medlemmer i foreningen får således mulighed for at følge hinanden både til planlagte aktiviteter i foreningen, men også store livsbegivenheder både i og udenfor foreningen. Forening 3 arrangerede for første gang i sommeren 2023 en stor fest for de medlemmer, der blev studenter eller på anden vis færdiggjorde studie (Feltnoter Forening 3 30.03:5). I både Forening 1 og 2 har vi op til flere gange oplevet fødselsdagsfejringer til foreningernes aktiviteter (Feltnoter Forening 1 29.02:7-8, Feltnoter Forening 2 09.03:4). På vores første besøg til en fællesspisning i Forening 1, blev Lone fejret, da hun havde fødselsdag dagen efter. Allerede inden maden blev serveret, præsenterede Hiba, mens Lone kort var væk, at de den dag skulle fejre Lones fødselsdag:

Ude foran døren til foreningslokalet står Hiba, Rala og en tredje med en rullebogn. På rullebognen står en håndfuld kager af forskellig slags og de er i gang med at sætte lys og danske flag i kagerne. De fniser over situationen og tysser på hinanden. De tænder lysene og går med rullebognen ind i foreningslokalet, hvor resten af kvinderne samt Lone og Hanne er. Hiba synger

for på ”I dag er det Lones fødselsdag” og nogle af kvinderne synger med. Det er ikke alle der synger med, men en del forsøger ihærdigt. Sangen efterfølges af klapsalver og lykønskninger fra kvinderne. Hurtigt går sangen over i happy birthday på [modersmål], hvor der bliver sunget langt højere. Flere af kvinderne filmer og alles øjne er rettet mod Lone, som sidder ved midten af bordet. Lone fremstår overvældet, glad og en smule rørt over situationen. Hun tager sig til ansigtet og smiler meget. Igen efterfølges sangen af klap og hujen. Hiba har kørt rullevoغن med kage hen til Lone, som rejser sig op og puster lysene på kagerne ud – igen til hujen og klappen. Foran Lone er der placeret en pakke, som så vidt [vi] havde opfanget, er fra en af kvinderne, som Lone har hjulpet særligt meget med uddannelse. Derudover overleverer Hiba to store lilla blomster i pletter til Lone (Feltnoter Forening 1 29.02:7-8).

Her ser vi, at der var blevet gjort meget ud af Lones fødselsdag, hvor medlemmer i foreningen både havde forberedt gaver og kager. Vi oplevede et stort engagement fra alle de tilstedeværende kvinder, som, efter bedste evne, sang med på sangene og ønskede Lone tillykke. Således er foreningerne også et sted for fejring af hinandens individuelle livsbegivenheder. Derved er det ikke kun fejring, som er relateret til foreningerne, men også personlige øjeblikke, som fylder i foreningerne.

Der er også eksempler på, hvordan medlemmernes relationer går udover foreningens rammer, når de hjælper hinanden i hverdagen udenfor foreningens aktiviteter. Ade, der underviser i modersmål i Forening 2, beskriver, at han rækker ud til de andre medlemmer fra foreningen, hvis han f.eks. har brug for hjælp til at passe sine børn (Feltnoter Forening 2 13.04:5). I det tilfælde skriver han ud i foreningens fælles chat for at efterspørge hjælp. Han tilføjer, at de generelt bruger og hjælper hinanden, hvis der er noget galt (ibid.). Således ser vi, at relationerne og samværet går udover de faste aktiviteter i foreningerne. Det samme gør sig gældende, når de unge i foreningerne samles udenfor foreningens aktiviteter. De mødes f.eks. om at se fodbold, tager til koncert sammen, rejse sammen eller på anden vis hænge ud (Feltnoter Forening 2 09.03:2; Feltnoter Forening 3 06.04:3; Transskribering Dalia:7). Derved overskrider relationerne foreningen som ramme, når medlemmerne også ses udenfor foreningens aktiviteter.

På den måde smelter foreningsliv og privatliv sammen, når medlemmerne fejrer hinandens individuelle livsbegivenheder i foreningsregi og samtidig ses og hjælper hinanden uden for foreningens aktiviteter.

Et rum til at dele

Vi vil i følgende afsnit belyse, hvordan det, at foreningen skaber et rum, hvor medlemmerne kan dele, spare og støtte hinanden emotionelt, har en stor betydning for medlemmerne.

Til vores første besøg i Forening 3, oplevede vi, hvordan foreningerne er et rum, hvor medlemmerne finder emotionel støtte i hinanden:

Midt i den hektiske energi ser jeg ud af øjenkrogen en kvinde, der ser oprørt ud, hun græder. Rundt om hende står en håndfuld kvinder og taler med hende med alvorlige miner, som om de trøster hende og lytter på det hun måtte være oprørt over (Feltnoter Forening 3 30.03:3).

Denne situation fortolker vi som et udtryk for, at kvinden, der er ked af det, føler sig tryk og komfortabel i det fælles foreningsrum til at være sårbar. Vi forstår derved, at det ikke bliver set som noget negativt, at kvinden deler denne sårbarhed, og der derved er en accepteret, og måske endda ønsket, norm for, at man i foreningen kan tale om personlige, sårbare emner. I Forening 2 har de en kvindegruppe, hvor fokus netop er på at dele med hinanden. Følgende er et uddrag, hvor Dalia efter vores interview med hende beskriver vigtigheden af deres kvindegruppe:

(...) Dalia forklarer at de også har en kvindegruppe, som mødes en gang i mellem på [kulturcenter i kommunen]. Det er Dalia, der står for det, nogle gange på opfordring fra kvinderne, som ønsker at mødes, så skriver hun videre ud til de andre. (...) Kvinderne mødes og deler og sparrer med hinanden om alt fra tøj og madpakker til børnene til forskellige udfordringer, som de står overfor, bl.a. udfordringer med deres mænd. (...) Dalia lægger med en lidt alvorlig mine vægt på, at gruppen er utrolig vigtigt ift. at de kan dele med hinanden og at det er et sted, hvor de kan passe på hinanden. Hun lægger vægt på vigtigheden i at de er der for hinanden og at man har et sted, hvor man kan fortælle. (...) Til disse kvindegrupper taler de [modersmål] sammen, hvilket er essentielt for at de kan dele med hinanden på den måde, som de gør (Feltnoter Forening 2 09.03:1-2).

Her lægger Dalia særligt vægt på vigtigheden i, at kvinderne støtter hinanden og har et sted, hvor de kan dele og fortælle om det, de måtte have på sinde. Her beskriver Dalia også, hvordan det er en særlig fordel, at kvinderne taler deres modersmål i denne gruppe, da de på den måde kan dele mere frit, end hvis de skulle tale dansk. Således er det også en af foreningernes funktioner at facilitere et rum, hvor medlemmerne kan dele og spare om hverdagsudfordringer såvel som de større problemer, de måtte stå overfor. Her bliver rummet endda faciliteret ved, at der er en aktivitet, som handler om netop det, at være sårbar og dele med hinanden.

Netop dette faciliterede rum kommer også til udtryk ved et af vores besøg til torsdagsaktiviteten i Forening 1, hvor Hiba fortæller, at der til aktiviteten kommer en kvinde, hvis familie har fundet Hiba nummer, hvorefter kvinden har kontaktet hende. I vores feltnoter har vi beskrevet, at Hiba fortæller, at kvinden *“er ensom, hvorfor hun kommer til aktiviteten i dag, for at få lidt selskab og nogle at snakke med. (...)”* (Feltnoter Forening 1 21.03:2). Kvinden, som vi her kalder Raneem, ender med at sidde sammen med os samt Lone, da Hiba er i gang med noget andet. Raneem begynder hurtigt på eget initiativ at fortælle om både de fysiske og psykiske udfordringer, hun står med. Det meste af aftenen går med, at Raneem deler og fortæller, mens vi og Lone lytter og spørger ind. I feltnoterne beskriver vi, hvordan *“hun var særdeles følelsesladet og påvirket af sin egen situation”* (Feltnoter Forening 1 21.03:2). Da der er gået noget tid, siger Raneem farvel og *“beklager at hun har været så følelsesladet, og vi forsikrer hende alle om, at det skal hun ikke tænke på, og Hiba siger, at hun også græder tit, og det gør de tit i foreningen”* (Feltnoter Forening 1 21.03:5). Denne situation viser, hvordan foreningen er et sted, hvor folk kommer for at få emotionel støtte samt et rum, der har til formål at modvirke ensomhed. Dimensionen om normer for tale lægger vægt på, hvilke ønsker der er for tale i gruppen. Vi forstår ovenstående eksempel som et udtryk for, at der i Forening 1, såvel som i de andre foreninger, er et ønske og en norm om, at foreningen er et trygt rum, hvor man kan tale om svære emotionelle emner. Samtidig viser Hibas udtalelse om, at de ofte græder i foreningen, at dette ikke kun gør sig gældende ved denne særlige lejlighed, men at foreningen generelt er et emotionelt trygt rum, hvor medlemmerne deler og sparer om udfordringer med hinanden. Derudover ser vi gennem vores fokus på normer for tale også Hibas respons på Raneems undskyldning, som et udtryk for, at der i foreningen også er en klar norm om, hvordan man bør reagere, når nogen bringer noget sårbart op i foreningen. I foreningen responderede de andre generelt ved at lytte aktivt, stille spørgsmål og udvise forståelse, og Hiba forsikrede Raneem om, at hun altid er velkommen til at dele det sårbare. Derved ser vi, at der en norm om, at man i foreningen udviser omsorg og plads, når nogen er sårbare. Vi ser den samme norm gøre sig gældende i Forening 2 og 3, når de, som beskrevet, også skaber rum til at dele sårbare ting med hinanden.

Ud fra vores fokus på normer for tale, kan vi altså se, at alle tre foreninger er et sted, hvor der er plads til at dele personlige og sårbare fortællinger. Selvom rummet bliver faciliteret forskelligt, fra faste møder i Forening 2, til mere spontane situationer i Forening 1 og

Forening 3, er det tydeligt, at deling af personlige fortællinger og åbenhed er en fælles norm i alle tre foreninger. Deres fortællinger og sårbarhed er altså en norm i gruppen, hvor de får mulighed for at støtte hinanden følelsesmæssigt og dele det, der måtte være svært. Samtidig oplevede vi også normer for, hvordan medlemmerne reagerede, når nogle delte noget svært og sårbart. Her lyttede man aktivt og udviste omsorg og medfølelse. Disse normer for tale ser vi som en del af gruppens samlede stil.

At stå i samme position

De fleste af medlemmerne i de tre foreninger har flytterfaringer og har oplevet at være nye i Danmark. Vi finder, at foreningerne har en stor betydning for medlemmerne, da de oplevede en særlig værdi ved at stå i samme position som mange af de andre medlemmer ved at dele de samme livsomstændigheder, hvilket vi vil beskrive i følgende afsnit.

Til en torsdagsaktivitet i Forening 1, kom Raneem, som blev introduceret i sidste afsnit, igen. En af de andre kvinder, Sheba, havde den dag to poser med tøj med, som skulle lappes, syes til og lægges op. Det er en aktivitet, de ofte bruger tid på til torsdagsaktiviteterne. Følgende er fra vores feltnoter fra denne torsdag:

Imens Hiba finder symaskine og andet grej frem, sidder Raneem og Sheba og taler sammen om familie og deres situation her i Danmark. Snakken minder lidt om den vi havde med Raneem i torsdags, og så alligevel ikke. Det er meget følelsesladet, og de sidder begge med tårer i øjnene, hvorfor vi rækker dem hver lidt køkkenrulle. Kvinderne lader til at kunne relatere til hinandens fortællinger. De har begge fortsat familie hjemme i deres hjemland, som de savner. De synes begge det er svært at komme til et land, hvor der er regler man ikke forstår, de synes begge sproget er svært. Deres fortællinger minder på en eller anden måde om hinandens, selvom de ikke kommer fra samme land. De støtter hinanden, er lyttende og anerkendende når den anden taler (Feltnoter Forening 1 28.03:2-3).

I modsætning til første gang Raneem var i Forening 1, hvor det primært var os og Lone, som hun talte med, taler hun denne gang med Sheba, som kan genkende udfordringerne ved at være ny i Danmark og have familie i sit oprindelsesland. Samtalen centrerer sig om det fælles i deres fortællinger og den måde, de kan spejle sig i hinanden. Kvinderne taler ikke samme sprog og kommer ikke fra samme land, men deler alligevel på mange måder samme livsvilkår og fortælling. Vi fortolker, at den genkendelse, de to møder hos hinanden, gør samtalen yderligere følelsesladet. Eliasoph og Lichterman beskriver, hvordan man gennem fokus på gruppens bånd kan kigge på, hvordan gruppen forholder sig til medlemmerne, som adskiller sig fra resten af gruppen (Eliasoph & Lichterman 2003:786). Raneem kommer fra et andet

land end Land 1 og har desuden et andet modersmål end størstedelen af de andre medlemmer. Herved forstår vi, at Raneem, som på disse parametre adskiller sig fra de andre medlemmer, alligevel inddrages i fællesskabet og omfavnes af de andre kvinder. Som vi har vist, er noget af det, medlemmerne særligt samles om, dyrkelse af deres sproglige og kulturelle baggrund. Vi mener derved, at dette eksempel viser noget om foreningens bånd, når personer, som ellers adskiller sig fra gruppen på disse særlige parametre, er velkomne på trods af sprogbarriere. Det, at medlemmerne har ens oplevelser og står i samme position, er nok til at blive inddraget i fællesskabet i foreningen.

Til at forstå dette yderligere finder vi det relevant at inddrage Victor Turners (1966) begreb om liminalfase. Turner har på baggrund af sine observationer af ritualer i Afrika i 1966, udarbejdet en teori om liminalitet. Turner beskriver i denne teori neofytterne, der er personer, som gennemgår et overgangsritual, hvor alt fratages samtidig med, at de adskilles fra de medmennesker, som de normalt omgås. Han nævner, hvordan denne gruppe oftest samler sig i fællesskab, og at der mellem dem ikke er noget hierarki (ibid.:95-96). Selvom Turners feltarbejde er langt fra vores arbejde med etniske minoritetsforeninger, finder vi det alligevel givende at trække på ideen om, at individer, der udstødes, befinder sig i et stadie, hvor de ikke længere hører til deres gamle fællesskab og endnu heller ikke i det nye. I denne særlige fase skabes der et fællesskab mellem dem, der står i denne position sammen. Vi forstår her, at medlemmerne i foreningerne som migranter eller flygtninge, ved ankomst til Danmark befinder sig en form for liminalfase. Raneem og Sheba fra Forening 1 har flygtningebaggrund og kan sammenlignes med neofytterne, ud fra Turners beskrivelse, da de gennem krig og flugt er blevet frataget deres gamle liv og familie og nu oplever et stort savn til hjemlandet. I delingen af deres fortælling skabes en relation og et fællesskab mellem dem, da de kan relatere til hinandens position. Således bliver deres traumatiserende erfaringer med flugt og ankomst til Danmark afgørende for deres fælles liminalitet, som bliver grobund for et nyt fællesskab. Hvor det i kvindegruppen i Forening 2 blev fremhævet, at det var en fordel at tale samme sprog (Feltnoter Forening 2 09.03:2), ser vi i denne situation, hvordan det at kunne spejle sig i hinandens oplevelser også kan være en vej til at dele, sparre og give emotionel støtte, selvom medlemmerne ikke taler samme sprog.

I Forening 1 bruger de også det, at mange har haft traumatiske oplevelser, der minder om hinandens, aktivt, når de f.eks. sammen tager på tur med Oslobåden, for at få en god

oplevelse med det at være på åbent vand. Noget der ellers for mange af medlemmerne er forbundet med voldsomme og traumatiske oplevelser som en del af deres flugt til Danmark (Feltnoter Forening 1 28.03:5). At tage sammen på Oslobåden bliver således en måde for medlemmerne i fællesskab at arbejde med og overkomme de udfordringer, som er særlige for deres situation. Det, at de kan spejle sig i et fælles traume, er særligt for disse foreninger, da de herigennem står i samme position. Som beskrevet i tidligere afsnit, har vi identificeret en norm for tale i foreningerne, hvor der faciliteres og lægges vægt på at skabe et trygt rum til at dele. Dette ser vi igen komme til udtryk, når de i foreningen taler om og bearbejder deres traumer sammen. Den særlige betydning det har at dele med nogen, som står i samme situation, bliver også fremhævet af Ade, som underviser i modersmålet hver anden lørdag. Han fortæller bl.a., at fordi de har de samme problemer og står i de samme udfordringer, bedre har kunne støtte og hjælpe hinanden, særligt da de kom til Danmark (Feltnoter Forening 2 13.04:7-8). I alle tre foreninger ser vi således eksempler på medlemmer, som finder et fællesskab i det at stå i samme position. Dette forstår vi i lyset af Turners begreb om liminalfasen, da foreningernes medlemmer ikke længere tilhører det fællesskab de havde i deres oprindelsesland, og på samme tid endnu ikke indgår i nye fællesskaber i Danmark. Vi forstår, at foreningernes fællesskab derved er opstået i dette tomrum og den overgang. Vi ser, hvordan medlemmerne gennem deres fælles sårbare fortælling og spejling i hinandens oplevelser skaber i et nyt fællesskab. Disse fund lægger sig i forlængelse af andre forskere, der, som vi har beskrevet i vores litteraturgennemgang, finder, at foreningerne bl.a. skabes som respons på ønsket om at være en del af et kollektiv, med andre i lignende situationer, hvorved foreningerne bliver et rum for psykologisk støtte og genkendelig kommunikation, som kan skabe en oplevelse af tilhørsforhold for medlemmerne (Espadas et. al. 2013; Babis 2016).

Vi ser, hvordan det at foreningernes medlemmer står i samme position og deler en form for skæbnefortælling, skaber et særligt fællesskab og trygt rum for medlemmerne. Det at dele de samme traumer bliver en vej ind i foreningerne, selvom man ikke taler samme sprog eller kommer fra samme land, som ellers er særlige parametre for foreningerne. Vi ser, at medlemmerne befinder sig i en liminalfase, når de ved ankomst til Danmark hverken er en del af gamle eller nye fællesskaber, hvorved foreningen bliver et vigtigt fællesskab i denne fase. Det at medlemmerne gennem en form for fælles skæbnefortælling kan spejle sig i hinandens oplevelser, er en vigtig del af de betydninger, foreningerne har for medlemmerne.

Foreningen som en familie

I alle tre foreninger har medlemmerne gjort brug af familietermer om hinanden, hvilket vi i følgende ønsker at sætte fokus på, da det siger noget om karakteren af de relationer medlemmerne har til hinanden og derved den betydning, foreningen spiller for dem.

I Forening 3 beskriver medlemmerne, hvordan følelsen af at være som familie opstod i forbindelse med det at være ny i Danmark og støtte hinanden med udfordringer, der er forbundet til at være ny i landet. Dette kommer til udtryk i en samtale med Maham, en af kvinderne, som kommer meget i Forening 3:

Jeg spurgte, hvad det havde betydet at være en del af foreningen, hvortil hun svarede, at det var vigtigt for hendes børn, som har venner i foreningen. For hende selv, var det ligeledes et sted hun kom, fordi hun kendte folk godt og det derfor betød meget for hende at se folk. Dernæst spurgte jeg til, hvad foreningen havde betydet gennem årene. Dette spørgsmål gav hende en lidt mere alvorlig mine i ansigtet, mens hun svarede, *“da jeg kom hertil, der kender man jo ingenting, og så er det rart at have hinanden”*. Hun uddyber, at de ikke kendte sproget og ikke kendte andre mennesker, hvorfor det var rart at have hinanden og at de hjalp hinanden. Hun kunne ikke rigtig sætte ord på, hvad det var de hjalp hinanden med, så jeg spurgte om de f.eks. hjalp hinanden gennem følelsesmæssig støtte, hvortil hun med en alvorlig mine svarede *“åh ja, meget. Det er som søskende”* (Feltnoter Forening 3 13.04:6).

I dag er foreningen således et sted, hvor Maham ser mange af sine venner og dyrker sine relationer til dem. Hun lægger vægt på, at det i den første tid, de var i Danmark, var særligt vigtigt at have hinanden, hvor de støttede og hjalp hinanden. Det at kunne hjælpe og støtte hinanden i den tid, har således gjort, at hun opfatter de andre medlemmer som søskende. Lignende udtrykker Farida, en af de andre kvinder fra Forening 3, hvordan en følelse af familie blev skabt ud fra et fravær af nære relationer, da de kom til Danmark:

Jeg spørger ind til hendes relation til foreningen. Hun fortæller at dem der kommer til disse Iftar arrangementer mere eller mindre har kendt hinanden siden foreningen startede og at børnene derfor er vokset op sammen og i dag er mange af dem voksne. [...]. Hun beskriver foreningen som en lille landsby og en slags for familie – særligt den lille kerne af medlemmer som kommer til denne type aktiviteter. Mange af dem, der kommer her, ankom til Danmark uden særlig meget familie. Derfor blev foreningen og medlemmerne en slags familie for hinanden (Feltnoter Forening 3 30.03:4).

Således vokser en familiefølelse ud af oplevelsen af behovet for gensidig støtte samt et fravær af nære relationer ved flugt til et nyt land. Dette ser vi som ved eksemplerne i sidste afsnit, som endnu et eksempel på, hvordan medlemmerne særligt i den første tid i Danmark befandt

sig i en liminalfase, hvor de havde et særligt behov for nære relationer, som foreningerne blev et svar på. Det, at foreningens medlemmer italesætter foreningerne som familie, kan ses i lyset af, hvordan flere af foreningens medlemmer også har fortalt os, hvordan de fortsat har familie i deres hjemland (Feltnoter Forening 1 28.03:2-3). Det, at foreningen bliver en form for udvidet familie for foreningens medlemmer, ser vi ske i fraværet af den biologiske familie, som mange af medlemmerne fortsat har i hjemlandet, eller som er spredt i flere forskellige lande. Derfor har de ikke længere samme regelmæssige kontakt med dem og er ikke en del af hinandens hverdagsliv.

Brugen af familie som beskrivende for relationerne i foreningen kommer bl.a. til udtryk, når Hiba i Forening 1 beskriver at blive kaldt "*Tante Hiba*" (Transskribering Hiba:13) af foreningens medlemmer eller når både Dalia og Martha fra Forening 2 beskriver at blive kaldt "*mor*" (Transskribering Dalia & Martha:1). Vi forstår denne måde at tiltale for- og næstforpersoner i familietermer i hhv. Forening 1 og 2 som et tegn på, at der i foreningerne findes endnu en norm for tale, hvor det i foreningssammenhæng er passende at gøre brug af familietermer for for- og næstforpersonerne. Det at bruge familie som metafor til at beskrive de relationer, medlemmerne har til hinanden i foreningen, kommer også til udtryk på anden vis. I Forening 1 beskriver Lone og Hanne, hvordan de i deres frivillige virke nærmest bliver en del af familierne for dem, de har hjulpet. De beskriver, hvordan de har fulgt folk længe og både har været med, når medlemmerne fik studenterhue på, har hjulpet dem med at tage deres uddannelser og været gæster til deres bryllupper (Feltnoter Forening 1 29.02:1-2). Lone og Hanne lægger dermed vægt på, at de familiære bånd mellem medlemmerne i foreningen dannes gennem en længere periode ved at deltage i vigtige livsbegivenheder. Dette adskiller sig derved fra ovenstående eksempler, hvor vi viste, at oplevelsen af at være som familie voksede ud af at stå i en fælles usikker position og dele samme fortælling.

Til at belyse, hvordan familiefølelsen opstår ved at dele vigtige livsøjeblikke, vil vi inddrage Janet Carstens (1995;2000) begreb om forbundethed, som beskriver, hvordan dybe følelser af forbundethed kan skabes processuelt. På baggrund af sine studier af slægtskab på øen Langkawi i Malaysia, præsenterer Carsten sin teori om relatedness, som vi i dette afsnit, har oversat til forbundethed. Med teorien om forbundethed lægger hun vægt på at undersøge, hvordan mennesker skaber relationer til hinanden og de forståelser af forbundethed, der knyttes til dem (Mogensen & Olwig 2013:24). Carsten argumenterer for, at slægtskab ikke

skal forstås som noget universelt biologisk betinget, men i stedet som noget processuelt, der både kan skabes og vedligeholdes gennem praksis og hverdagshandlinger (Carsten 2000:17-18). I Carstens egne undersøgelser demonstrerer hun, hvordan mennesker på Langkawi opretholder forbindelse ved at dele mad og på den måde opnår en følelse af fællesskab, hvilket bidrager til at skabe stærke sociale bånd, som dermed gør dem til familie (Carsten 1995:223-224). Dog ser vi en vigtig forskel på Carstens studier og medlemmerne i de tre foreninger i vores feltarbejde i og med, at medlemmerne i foreningerne italesætter hinanden (lige)som familie, og altså ikke som faktisk værende hinandens familie. Inspireret af Carstens begreb om forbundethed som noget processuelt, ser vi alligevel medlemmernes beskrivelser af deres indbyrdes relationer, som et udtryk for en dyb følelse af forbundethed lig med den, de kender fra biologisk familie. Vi mener, at denne følelse af forbundethed skabes processuelt mellem medlemmerne i foreningerne, når de som i ovenstående eksempler, f.eks. fejrer fødselsdage i foreningerne eller deltager til hinandens bryllupper. I Forening 2 var det primært forpersonen Dalia, som i vores interview beskrev de relationer, medlemmerne har til hinanden, som familie. Dette ses bl.a. i Dalias beskrivelser af, hvorfor de stiftede foreningen:

[...] Vi har muligheden for at have en forening, også kan man kende hinanden bedre, idet vi er familie, idet vi ligesom kan åbne os og tale om, hvad vi har på hjertet. Det var svært for 5,6,7 år siden, fordi vi ikke kendte hinanden, men det med at møde hinanden og kende hinanden [...], så det var en dejlig måde vi har stiftet [foreningen], for hvor kan vi ellers mødes henne? Det var også svært [...] [medlemmerne] havde også nogle problemer med dansk kultur og mad og sprog og det hele. Så det har hjulpet stille og roligt at komme tæt på hinanden og kende hinanden og idet vi har det godt og som familie. I dag er vi ikke som en forening, men som familie (Transskribering Dalia & Martha:2).

Således lægger Dalia vægt på det at kende hinanden godt over tid og en tæthed til at dele med hinanden, som faktorer der gør relationerne familiære. Dette ser vi som endnu en måde, hvorpå medlemmer opnår en følelse af forbundethed over tid. Herved ser vi, hvordan familiefølelsen og forbundethed opstår på baggrund af både at stå i samme position, dele store livsbegivenheder eller tilbringe meget tid med hinanden og kende hinanden godt. Ikke desto mindre går brugen af familie på tværs af foreningerne.

Hvor Carstens begreb om forbundethed har bidraget til vores forståelse af, hvordan familiefølelsen kan opstå processuelt, vil vi i følgende inddrage Antonsichs beskrivelser af relationelle faktorer som fordrende for oplevelse af tilhørsforhold og hjem. Herved kan vi blive klogere på, hvad denne familiefølelse kan have for medlemmerne. Ifølge Antonsich refererer de relationelle faktorer til personlige og sociale bånd, som beriger et menneskes liv

på et bestemt sted (Antonsich 2010:647). Her fokuserer Antonsich særligt på de relationer, som er længerevarende, stabile og opleves som signifikante i forhold til at være kilde til omsorg (ibid.). Vi forstår her medlemmernes nære og familiære relationer som noget, der derved har potentiale for at bidrage til deres følelse af tilhørsforhold, og derved generelt bidrage positivt til deres følelse af at høre til. I lyset af Antonsichs tilgang til tilhørsforhold, ser vi det at have nære og omsorgsfulde relationer i foreningerne som en måde, hvorpå medlemmerne øger deres følelse af tilhørsforhold til det sted, de befinder sig og derved bidrager til at de finder sig tilpas og til rette som nye borgere i Danmark. Som beskrevet kan en følelse af at høre hjemme et sted lede til en øget oplevelse af at leve et meningsfuldt liv (ibid.:649). Omvendt kan et fravær af dette tilhørsforhold lede til ensomhed, isolation og en følelse af fremmedgørelse (ibid.). Indledningsvist i denne tredje analysedel beskrev vi, hvordan Hiba lagde vægt på vigtigheden i det netværk, som foreningen faciliterer, da det modvirker en ensomhed blandt medlemmerne (Transskribering Hiba:25). Denne udtalelse ser vi derved som et eksempel på, hvordan netværkene i foreningerne og de nære relationer bidrager til en følelse af at høre til og modvirker ensomhed.

I sidstnævnte citat, hvor Dalia beskriver vigtigheden i at kende hinanden godt, opstiller hun en form for modsætningsforhold mellem det at være en forening og en familie, når hun til sidst siger, at de ikke er som en forening, men mere er som en familie. Vi fortolker ud fra citatet, at Dalia har en forståelse af, at man i foreninger ikke normalt deler ting med hinanden, som de gør i Forening 2, hvorfor hun nærmere vil se dem som familie fremfor forening. Denne modsætning mellem forening og familie kommer også til udtryk i en snak med Yasmin, som er en af de unge i Forening 3:

Derudover understreger de hvor meget fællesskabet i foreningen betyder for dem, de beskriver at de har et meget tæt bånd, at det er *"unbreakable"*. [...] Yasmin siger, at de nogle gange helt glemmer, at de faktisk er en forening, *"vi er som en familie"* gentager hun på forskellig vis. De mener at deres tætte bånd blandt 2. generation skyldes at deres forældre har et tæt bånd til hinanden, som de har givet videre. Men det er ikke sikkert at de ville være ligeså tætte, hvis de ikke var en forening. For det at det er en forening gør at de kommer fast 1 gang om ugen og fastholder det, hvilket måske var gledet ud i sandet hvis det ikke var arrangeret i foreningsregi (Feltnoter Forening 3 30.03:6-7).

Her fremhæver Yasmin, hvordan det, at de er en forening, træder i baggrunden til fordel for en oplevelse af at være i familie. Igen italesættes familie og forening som noget modsatrettet, hvor familiære bånd er ubrydelige i modsætning til de relationer, som medlemmerne tænker,

at man ellers ville skabe i foreninger. Foreningslivet karakteriseres generelt som værende mere formelt, og hvor det frivillige arbejde, der udføres i foreningerne, er til gavn for andre end ens familie eller slægt (Social-, Bolig- og Ældreministeriet 2024). Således bryder familiefølelsen i de etniske minoritetsforeninger med denne generelle forståelse af civilsamfundet. Det er netop dette modsætningsforhold, vi ser, at Yasmin beskriver. Ligesom Dalia kommer det familiære også for Yasmin gennem de tætte bånd, som er kommet af, at deres forældre er tætte med hinanden. Selvom Yasmin opstiller denne modsætning, lægger hun dog vægt på, at disse nære relationer er muliggjort af netop det faktum, at de er en forening. Hvis de ikke var en formaliseret forening, hvor de ses ugentligt til foreningens aktiviteter, var de muligvis ikke blevet lige så tætte. På samme måde fremhæver Dalia også, at foreningen har været afgørende i faciliteringen af, at medlemmerne har kunne mødes og er derved essentiel for de relationer, der er opstået imellem dem. Således opstilles foreningen altså som modsætning til familiefølelsen og som noget, der ikke passer med den dybe følelse af forbundethed, som de oplever. Men samtidig er foreningerne essentielle faciliterende strukturer for, at denne følelse af familie og derved oplevelse af forbundethed kan opstå.

Samlet har vi vist, hvordan nære relationer og netværk er en stor del af foreningernes betydninger for medlemmerne. Her har vi set, hvordan foreningerne bliver et sted for netværk og samvær mellem medlemmerne. Vi har vist, hvordan medlemmerne indgår i foreningerne på en måde, hvor grænserne mellem privatliv og foreningsliv opløses. Der eksisterer en norm om, at foreningerne skal facilitere et trygt rum, hvor medlemmerne kan dele svære ting og give emotionel støtte til hinanden. Dette tydeliggøres yderligere, når medlemmerne kan spejle sig i hinandens situationer, da de fleste af medlemmerne deler en form for skæbnefortælling. Relationerne mellem medlemmerne bliver ofte italesat som værende meget nære, og for nogle medlemmer bliver relationerne oplevet som en form for familie.

Delkonklusion

I denne tredje analysedel har vi undersøgt, hvilke betydninger de etniske minoritetsforeninger har for medlemmerne, da vi mener, at dette bidrager til en samlet forståelse af etniske minoritetsforeninger. Vi har overordnet fundet, at foreningerne rummer mange betydninger, som vi har inddelt i tre kategorier; vejledende, kulturelle og relationelle. Vi har identificeret, at foreningerne først og fremmest spiller en vejledende rolle. Dette kommer til udtryk, når foreningerne bliver et sted, hvor medlemmerne kan få hjælp til at navigere i det danske

samfunds mange institutioner. Udover at være vejledende, har vi fundet, at de etniske minoritetsforeninger har en kulturel betydning som hhv. kulturformidlere og kulturopretholdere. Foreningerne fungerer som kulturformidlere ved at spille en aktiv rolle i lokalsamfundet. Samtidig er de et sted, hvor medlemmerne kan dyrke og opretholde kulturel identitet ved at tale deres modersmål, dyrke kulturelle traditioner og give sprog og kultur videre til næste generation. Den sidste betydning, som vi har identificeret, at foreningerne har for medlemmerne, er af relationel karakter. Relationerne i foreningerne dyrkes gennem uformelt samvær, hvor foreningsliv og privatliv på forskellige måder smelter sammen. Samtidig er det at kunne dele personlige fortællinger og yde emotionel støtte en stor del af det relationelle rum i foreningerne, hvor, det at mange medlemmer deler en form for fælles skæbnefortælling bidrager til, at foreningerne bliver et særligt fællesskab og trygt rum. Dette betyder, at foreningerne bliver skabende for en familiefølelse for nogle medlemmer.

En samlet karakteristik af etniske minoritetsforeninger

Vi har gennem vores analyser undersøgt, hvordan etniske minoritetsforeningers arbejde praktiseres samt, hvilken betydning foreningerne har for deres medlemmer. Vi vil i følgende samle vores fund i en karakteristik af etniske minoritetsforeningers gruppestil. Her argumenterer vi for, at den måde foreningernes arbejde praktiseres på, bedst kan forstås i sammenhæng med den betydning foreningerne har for medlemmerne. Efterfølgende vil vi sætte denne karakteristik op mod typologier over forening, for at blive klogere på, hvordan etniske minoritetsforeninger adskiller sig fra typiske forståelser af foreninger.

Etniske minoritetsforeningers gruppestil

I dette speciale har vi på forskellig vis identificeret centrale træk ved det, vi kalder, gruppens stil i etniske minoritetsforeninger. Dette har vi gjort ved at fokusere på gruppens grænser, gruppens bånd og normer for tale i foreningerne. Derudover har vi identificeret en yderligere dimension, som vi har fundet relevant til at forstå etniske minoritetsforeninger, nemlig normer for foreningsliv. I beskrivelsen af etniske minoritetsforeningers samlede gruppestil, vil vi vise, hvordan den måde foreningerne praktiserer deres arbejde og foreningsliv på, hænger sammen med de mange betydninger, som de har for medlemmerne.

Når vi gennem vores analyse har fokuseret på normer for foreningsliv herunder, hvordan ansvar og opgaver fordeles og rammesættes samt, hvordan frivillighed forstås i foreningerne,

har vi set, at medlemmerne lægger vægt på at hjælpe hinanden gensidigt. Disse uformelle og hjælpende handlinger er en stor del af den måde, hvorpå foreningslivet og foreningernes arbejde praktiseres. Denne mere uformelle tilgang til opgaveløsningen ses også i medlemmernes generelle brug af begrebet frivillig, som der ofte ikke er helt klare rammer for, og hvor en del af medlemmerne ikke virker til at bruge begrebet frivillig om deres rolle i foreningen. Samtidig har vi gennem dimensionen om normer for foreningsliv vist, hvordan aktiviteterne er meget fleksible. Dette kommer til udtryk når de tilpasses medlemmernes behov både på den korte bane, når de ændrer starttidspunktet for aktiviteten i en periode, eller på den lange bane, når selve aktiviteterne ændrer sig over tid alt efter, hvor længe medlemmerne har været i Danmark. Denne fleksible og uformelle tilgang til aktiviteterne har vi også set, når der ofte ikke er klarhed omkring, hvor mange der vil dukke op til aktiviteten, eller når retningslinjer nedprioriteres til fordel for pragmatiske løsninger. Vi finder altså, at foreningerne i høj grad er til for og orienterer sig mod medlemmerne og deres behov. Kigger man på gruppens grænser, altså den måde de etniske minoritetsforeninger forstår sig selv i relation til det omkringliggende samfund, ser vi, at foreningerne positionerer sig som en aktiv aktør i lokalsamfundet, der ønsker at fremme kulturudveksling. Samtidig bliver foreningerne et sted, hvor medlemmerne kan udtrykke sig på deres modersmål, hvilket står i modsætning til andre interaktioner, medlemmerne har udenfor foreningerne. Kigger man i stedet på gruppens bånd, altså det medlemmerne forstår binder dem sammen, ser vi, at medlemmerne forbindes gennem dyrkelsen af sprog og kultur fra oprindelseslandet. Medlemmerne samles også gennem deres fælles skæbnefortællinger om flugt og ankomst til Danmark. Den sidste dimension, som vi har undersøgt, er normer for tale i foreningerne, hvor vi har identificeret normer om hverdagssnak og hverdagssamvær, hvor medlemmerne indgår i uformelle samtaler med hinanden, hvor de taler om det, der fylder i hverdagen og griner sammen. Derudover har vi fundet, at medlemmerne deler og yder emotionel støtte for hinanden som endnu en norm for tale. Samtidig italesætter medlemmerne deres indbyrdes relationer som meget nære og for nogle en form for familie. Denne familiære og uformelle omgang med hinanden kommer yderligere til udtryk, når medlemmerne både ses og hjælper hinanden udenfor foreningens aktiviteter og samtidig fejrer fødselsdage og på anden vis deler livsbegivenheder i foreningen, hvorved vi har argumenteret for, at det private og foreningerne smelter sammen.

Vi finder, at der er en sammenhæng mellem den fleksible praktisering af frivillighed og gensidig hjælp på den ene side og disse nære relationer på den anden side. I de foreninger, hvor medlemmerne ikke kategoriserer deres arbejde som frivilligt arbejde, ser vi det som et muligt udtryk for, at relationerne er præget af ligeværdighed og nærhed. Således fortolker vi deres tilbageholdenhed med at italesætte deres indsats i foreningerne som frivilligt arbejde, som et udtryk for, at de nære relationer gør, at aktiviteterne mere får karakter af at hjælpe andre, man står nær, end formel frivillighed. Samtidig har vi også beskrevet, hvordan nogle af foreningerne aktivt bruger begrebet frivillig om medlemmer, som kontinuerligt løfter en opgave i foreningerne. Vi ser dog alligevel at relationerne i disse foreninger også er præget af ligeværdighed og nærhed, på samme måde som i foreningerne, hvor frivillighed ikke italesættes direkte.

Vi ser også en klar sammenhæng ved, at foreningernes mange betydninger afspejler sig i den fleksible og medlemsorienterede måde, hvorpå foreningernes aktiviteter praktiseres. De mange forskellige funktioner, som foreningerne udfylder, afspejler alle de forskellige behov medlemmerne har i den livssituation, de befinder sig i. Vi argumenterer for, at denne multifunktionelle rolle, som foreningerne spiller, kommer til udtryk i den store grad af fleksibilitet i måden, hvor medlemmerne udøver og praktiserer foreningens aktiviteter på.

Typologiforståelser og totalforeningen

Vi vil i dette afsnit, med udgangspunkt i ovenstående karakteristik af de etniske minoritetsforeningers gruppestil, kigge på, hvordan disse foreninger placerer sig ift. klassiske måder at forstå og typologisere foreninger. På baggrund af dette vil vi beskrive, hvordan etniske minoritetsforeninger har en særegen gruppestil, hvorfor vi vil præsentere vores eget begreb for foreningerne, nemlig totalforeningen.

Vi finder, at der er en tendens til at kategorisere og forstå både foreninger og etniske minoritetsforeninger ud fra foreningernes aktiviteter eller funktioner. Bjarne Ibsen skelner i sin definition af foreninger og frivillige organisationer mellem fire typer, hvor foreningerne adskiller sig fra hinanden ud fra to dimensioner inddelt på hhv. en vertikal og horisontal akse (Ibsen 2014:157; Figur 1). Den vertikale dimension siger noget om, hvorvidt en forening er konflikt- eller konsensusorienteret, altså om foreningen indgår i konflikt med andre organisationer eller beskæftiger sig med mål, hvor der ikke er uenighed. På den horisontale

dimension skelner Ibsen mellem medlems- eller samfundsorienterede foreninger, der handler om, hvorvidt foreningerne arbejder for egne medlemmer eller i højere grad har fokus på samfundet eller den bredere gruppe (Ibsen 2014:158). De fire idealtyper for foreninger, han præsenterer, er interesseforeningen, den idébestemte forening, lokalforeningen og aktivitetsforeningen. Ibsen skelner mellem foreningstyperne ud fra, hvad medlemmerne i foreningerne forenes om (ibid.). Her beskrives f.eks. aktivitetsforeningen som medlems- og konsensusorienteret, hvor civilsamfundet har funktion af at være en social mødeplads (ibid.). I den anden ende finder vi idéforeningen, som er medlems- og konfliktorienteret, og hvor civilsamfundet har funktion af at være en værdikamp (ibid.). Ibsens typologi er derved også en form for funktionsbeskrivelse over de forskellige foreningers funktion i det danske samfund. Ibsen beskriver, at typologierne skal ses som idealtyper, hvor foreninger oftest vil indeholde flere dele (ibid.:159).

	Medlemsorienteret	Samfundsorienteret
Konsensusorienteret	AKTIVITETSFORENING Civilsamfundet som social mødeplads (social kapital)	LOKALFORENING Civilsamfundet som social integration (kommunitarisme)
Konfliktorienteret	INTERESSEFORENING Civilsamfundet som interessekamp (interesseorganisation, korporatisme)	IDÉBESTEMT FORENING Civilsamfundet som værdikamp (folkebevægelse, social bevægelse)

Figur 1: Typologi over frivillige foreninger og organisationer
 Kilde: Ibsen 2014:157

Selvom etniske minoritetsforeninger kan siges at have træk fra de forskellige typer af foreninger i Ibsens typologi, finder vi dog i sidste ende ikke denne typologi fyldestgørende til at beskrive etniske minoritetsforeninger, da de mange forskellige og fleksible funktioner går på tværs af Ibsens opdeling. Selvom Ibsen beskriver, at foreninger ofte har træk fra flere af idealtyperne, mener vi ikke, at denne typologi evner at beskrive de etniske minoritetsforeningers særlige karakter. Samtidig kan typologien ikke hjælpe med at beskrive den måde, etniske minoritetsforeninger praktiserer foreningsliv på, hvilket vi mener er essentielt for at forstå denne type forening. Ligeledes finder vi samme type udfordringer i eksisterende typologier over etniske minoritetsforeninger. Eksempler på sådanne typologier er Mikkelsen, der kategoriserer foreningerne ud fra aktivitet og formål. Selvom han erkender, at foreningerne skifter aktiviteter og form over tid samt, at de ofte har flere typer af

aktiviteter, vælger han alligevel at beskrive foreningerne ud fra aktiviteter, f.eks. værested/klub, idrætsklub, religiøs organisation mv. (Mikkelsen 2011:63-65). Udfordringen ved begge disse typologier er, at de i en grad bygger på en form for silo-opdeling, hvor foreningerne antages at kunne deles op i separate kategorier ud fra aktiviteter, formål eller lignende.

Vi mener ikke, at disse opdelinger er givende for ønsket om at forstå etniske minoritetsforeninger, der, som vi har vist, i høj grad rummer sin egen unikke gruppestil. På baggrund af vores analyser ønsker vi derfor at kategorisere etniske minoritetsforeninger på en måde, som rummer denne kompleksitet. Denne særlige kategori har vi valgt at kalde totalforeningen. Totalforeningen er fleksibel i sin praktisering, organisering og i sit udbud af aktiviteter, da den imødekommer omskiftelige behov blandt medlemmerne. Den er derved en slags aktør for hverdagslivet, der løfter mange forskellige opgaver, der relaterer sig til flere forskellige aspekter af medlemmernes liv; vejledende, kulturelle såvel som relationelle. Dette hænger sammen med, at totalforeningens medlemmer ikke blot er bundet sammen gennem foreningen som formel ramme, men nærmere på baggrund af det skæbnefællesskab, som medlemmerne deler med hinanden, der derved bliver den samlende effekt i foreningen. Herved praktiseres frivilligheden i totalforeningen mere uformelt, fleksibelt og gensidigt end det måske ofte ses i andre foreninger. Den er ikke altid klart afgrænset til særlige opgaver og personer, men eksisterer i stedet som et netværk af personer og gensidige handlinger, hvor grænserne mellem medlem og frivillig udviskes. Medlemmer af totalforeningen nærer, bl.a. i kraft af deres skæbnefællesskab, dybe, familiære relationer til hinanden, som taler ind i mere ubrydelige tilhørsforhold. Dette, mener vi, står i kontrast til den gængse opfattelse af civilsamfundet, som mere brydelig og i modsætning til det familiære.

Således mener vi ikke, at klassiske forståelser af foreninger, foreningsliv og frivillighed kan beskrive etniske minoritetsforeninger som foreningsform tilstrækkeligt. Ved at kategorisere etniske minoritetsforeninger som en totalforening frem for at anvende de mere silo-opdelte måder at kategorisere foreninger på, kan vi forstå foreningerne mere holistisk. Herved kigger vi på foreningerne i sin helhed ved at fokusere på, hvordan foreningernes arbejde praktiseres i relation til de mange betydninger, som foreningerne har for medlemmerne. Vi mener på denne baggrund, at det er essentielt at medtage undersøgelser af, hvordan foreningslivet

praktiseres i relation til betydningerne, for i sin helhed at kunne forstå etniske minoritetsforeninger som fænomen.

Diskussion af specialets betydning for forskningen og socialpolitikken

På baggrund af vores karakteristik af etniske minoritetsforeninger finder vi det relevant at diskutere, hvordan vores fund i specialet kan bidrage til nye indsigter for både forskningen og socialpolitikken.

Som nævnt indledningsvist har der de sidste mange år ikke været foretaget ny systematisk forskning om etniske minoritetsforeninger i Danmark. Samtidig er der en tendens til at antage, at foreningsformen som organisering fordrer en særlig måde at praktisere foreningsliv på. Vi har gennem specialet undersøgt, hvordan foreningslivet faktisk udspiller sig i de etniske minoritetsforeninger i et ønske om at undersøge foreningerne på deres egne præmisser. Her har vi fundet, at klassiske begreber om foreninger og forståelser af frivillighed ikke har været fyldestgørende til at beskrive de etniske minoritetsforeninger. Vi mener, at vores case kan fungere som et eksempel på, at det kan være vigtigt ikke at antage, at alle foreninger gøres på samme måde og har de samme funktioner. Det er i stedet en fordel at benytte metoder og tilgange som udvikler begreber og forståelser på baggrund af empiriske fund, når man undersøger frivillige foreninger, som er et felt, der rummer en stor variation og kompleksitet. Vi argumenterer derfor for, at det kan være en fordel at undersøge foreningerne nysgerrigt på deres egne præmisser og ud fra den kontekst, som foreningens medlemmer indgår i, for derigennem at forstå dem som en helhed.

Som vi har identificeret i vores problemfelt, fremhæves civilsamfundet politisk som løftestang for integration af etniske minoriteter. Dette hænger sammen med en større politisk interesse for de frivillige foreninger som aktør i velfærdspolitiske indsatser. Vi har gennem vores analyser identificeret, hvordan etniske minoritetsforeninger på forskellig vis bidrager til medlemmernes integration til det danske samfund samtidig med, at de bliver rum for en eksistentiel omsorg. Medlemmerne i foreningerne indgår i vigtige sociale netværk med hinanden, hvilket medvirker til at skabe et trygt rum og øget trivsel. Samtidig bliver foreningerne et sted, hvor medlemmerne får hjælp til at navigere i det danske institutionaliserede samfund gennem hjælp til at forstå regler og kulturelle koder. Vi forstår derved etniske minoritetsforeningers arbejde som vigtige frivillige sociale indsatser, da de er

med til at øge medlemmernes velfærd. Vi mener derfor, at disse foreninger er en potentiel vigtig aktør, hvis civilsamfundet skal bidrage til integrations- og velfærdsindsatser. Gennem et større fokus på etniske minoritetsforeninger vil man socialpolitisk kunne gøre en stor forskel for nytilkomne borgere, som ved ankomst til Danmark står i en særlig udsat position.

Skal etniske minoritetsforeninger i højere grad indgå i mere formelle samarbejder med f.eks. større NGO'er eller kommuner som en del af integrations- og velfærdsindsatser, mener vi, at det er vigtigt at overveje, om den store fleksibilitet og uformelle organisering i de etniske minoritetsforeninger egner sig til dette. Her ser vi et muligt sammenstød mellem de større organisationers mere formaliserede tilgang og de etniske minoritetsforeningers konstante foranderlighed. Dette sammenstød kan komme til udtryk ift. krav om afrapportering, retningslinjer for det frivillige arbejde, klarhed over hvem der er frivillige og herunder, hvem der skal indhentes børneattester på. Samtidig er der en risiko for, at mere formaliserede krav og retningslinjer vil kunne kompromittere de særlige potentialer ved måden, etniske minoritetsforeninger praktiserer foreningsliv på, som belyst er særligt givende til at rumme målgruppens behov. Skal man indgå i samarbejde, er det derfor vigtigt at have for øje, om man som mere formaliseret organisation eller institution kan skabe plads til de etniske minoritetsforeningernes særlige foreningsform fremfor automatisk at implementere egne retningslinjer. Er dette muligt i praksis, mener vi, at sådanne samarbejder rummer store potentialer.

Konklusion

Vi har i dette speciale undersøgt, hvordan etniske minoritetsforeningers arbejde praktiseres, og hvilken betydning foreningerne har for deres medlemmer, for at kunne give en samlet karakteristik af etniske minoritetsforeninger. Dette har vi undersøgt med henblik på at opnå en helhedsorienteret og dybdegående forståelse for etniske minoritetsforeninger som fænomen. Vi har undersøgt dette gennem et casestudie, bestående af tre etniske minoritetsforeninger, hvor vi har udført semistrukturerede interviews og deltagerobservationer. Derudover har vi været inspireret af hermeneutikken, induktiv databearbejdning og teorien om gruppens stil. Samlet har dette metodiske og analytiske design givet os mulighed for at forme vores viden gennem vores empiriske fund og forstå fænomenet i sin kompleksitet.

Ved at være organiseret som forening opnår foreningerne forskellige former for kollektive ressourcer, som styrker foreningernes muligheder for at praktisere deres arbejde og deres mulighed for samarbejde med andre aktører. Disse ressourcer bliver dermed forudsætningen for, at medlemmerne kan samles og foreningerne kan udøve deres arbejde. I vores undersøgelser af, hvordan foreningernes arbejde praktiseres, har vi fundet, at det varierer, i hvor høj grad foreningerne og medlemmerne benytter begrebet frivillighed om de opgaver, som løftes i foreningerne. I alle tre foreninger eksisterer der både mere formaliserede og rammesatte opgaver og mere uformel og gensidig hjælp. Vi kan konkludere, at foreningernes aktiviteter praktiseres med en høj grad af fleksibilitet og uformalitet, når aktiviteterne formes efter medlemmernes skiftende behov. I analysen af foreningernes betydning for medlemmerne kan vi konkludere, at foreningerne både rummer vejledende, kulturelle og relationelle betydninger. Foreningerne har en vejledende funktion, når de tilbyder støtte til at forstå og navigere i det danske samfund. Samtidig fungerer foreningerne både som aktør for kulturformidling, gennem aktiv deltagelse i lokalsamfundet, og kulturopretholder, når medlemmerne dyrker og opretholder kulturel identitet i foreningen. Den relationelle betydning kommer til udtryk ved, at foreningerne bliver fremhævet som et sted, hvor medlemmerne kan dyrke relationer og socialt samvær. Betydningen af disse relationer bliver yderligere forstærket, når medlemmerne deler personlige oplevelser, står i samme position og yder emotionel støtte til hinanden. Disse relationer opleves for en del af medlemmerne som en form for familie.

På baggrund af disse indsigter har vi udarbejdet en samlet karakteristik af etniske minoritetsforeninger. Vi kan konkludere, at klassiske forståelser af civilsamfund og frivillighed ikke er fyldestgørende til at forstå etniske minoritetsforeninger, hvorfor vi har præsenteret etniske minoritetsforeninger som en totalforening. Totalforeningen er karakteriseret ved at være uformel, fleksibel og gensidig i sin praktisering af aktiviteter og foreningsliv. Foreningen er medlemsorienteret, hvilket kommer til udtryk i de mange forskellige betydninger, som foreningerne udfylder for medlemmerne. Vi kan konkludere, at medlemmerne i foreningen knyttes til hinanden gennem en form for skæbnefællesskab, hvor relationerne er dybe og familiære, mere end foreningen som formel ramme. I totalforeningen er grænserne mellem medlem og frivillig ikke klart definerede, hvor foreningen karakteriseres af at være et netværk af personer og gensidige handlinger. Etniske minoritetsforeningers måde at praktisere foreningsliv på, og de mange betydninger

foreningerne rummer for medlemmerne, gør derved foreningerne til vigtige aktører for medlemmernes velfærd og integration. På baggrund af dette mener vi, at socialt arbejde og socialpolitikken med fordel kan vende blikket mod de etniske minoritetsforeninger i indsatser for nytilkomne borgeres integration og velfærd.

Litteraturliste

- Abbott, A. (1992) What do cases do?, I Ragin, C. C. & Becker, H. S. (red) What is a case? Exploring the foundations of social inquiry, UK: Cambridge University Press, Cambridge pp. 53-80
- Andersen, M. H., Jørgensen, L. & Davidsen, S. (2019) Litteratur-og informationssøgning i samfundsvidenskaberne, I Kristensen, C. J. & Hussain, M. A. (red.) Metoder i samfundsvidenskaberne, Forfatterne og Samfundslitteratur, København, pp. 61-75
- Antonsich, M. (2010) Searching for Belonging - An Analytical Framework. Geography compass, 4(6):644–659
- Babis, D. (2016). Understanding diversity in the phenomenon of immigrant organizations: A comprehensive framework, Journal of International Migration and Integration, 17(2):355–369
- Boje, T. P., Espersen, H. H., Fridberg, T., Henriksen, L. S. og Ibsen, B. (2023) Indledning, I Boje, T. P., Espersen, H. H., Fridberg, T., Henriksen, L. S. og Ibsen, B. (red.) Gør frivilligt arbejde samfundet bedre?, Nyt fra samfundsvidenskaberne, pp. 9-18
- Brinkmann, S. (2010) Etik I en kvalitativ verden, I Brinkmann, S. og Tangaard, L. (red.) Kvalitative metoder: En grundbog, Hans Reitzels, København, pp. 463-480
- Bundesen, P. & Henriksen, L. S. (2016) Frivilligt Socialt Arbejde, I Møller, I. H. & Larsen, J. E. (red.) Socialpolitik, 4. udgave, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 563-581
- Campbell, S., Greenwood, M., Prior, S., Shearer, T., Walkem, K., Young, S., Bywaters, D. & Walker, K. (2020) Purposive sampling: complex or simple? Research case examples, Journal of research in nursing, 25(8):652–661
- Carlsen, L. (2018) Forskningsetik i praksis, I Monrad, M. & Olesen, S. P. (red.) Forskningsmetode i socialt arbejde, Hans Reitzels forlag, København, pp. 253-272
- Carsten, J. (1995) The Substance of Kinship and the Heat of the Hearth: Feeding, Personhood, and Relatedness among Malays in Pulau Langkawi, American Ethnologist, 22(2):223-241

Carsten, J. (2000) Introduction: Cultures of Relatedness, I Carsten, J. (red.) Cultures of Relatedness. New Approaches to the Study of Kinship, Cambridge University Press, Cambridge, pp. 1-36

Christensen, G. & Christensen, S. R. (2006) Etniske minoriteter, frivilligt socialt arbejde og integration - afdækning af muligheder og perspektiver. Socialforskningsinstituttet, København

Den store Danske (2009) Ind-sam, <https://denstoredanske.lex.dk/IND-sam> [21.05.2024]

Diversity Works (2024) Alliancen, <https://diversityworks.dk/alliancen/> [21.05.2024]

DRC Dansk Flygtningehjælp (2017) Inspiration til samarbejde mellem kommuner og etniske minoritetsforeninger, <https://integration.drc.ngo/media/tk0fqfcd/inspiration-til-samarbejde-mellem-kommuner-og-etniske-minoritetsforeninger.pdf>

Einolf, C. J., Prouteau, L., Nezhina, T. & Ilbrayeva, A. R. (2016) Informal, Unorganized Volunteering, I Smith, D. H, Stebbins, R. A & Grotz, J. (red.) The Palgrave Handbook of Volunteering, Civic Participation, and Nonprofit Associations, Palgrave Macmillan, New York, pp. 223-241

Eliasoph, N. & Lichterman, P. (2003) Culture in interaction, American Journal of Sociology, 108(4):735-794

Emerson, R. M., Fretz, R. I. & Shaw, L. L. (2011) Processing Fieldnotes: Coding and memoring, I Emerson, R. M., Fretz, R. I. & Shaw, L. L. (red.) Writing Ethnographic Fieldnotes, 2. udgave, University of Chicago Press, USA, pp. 171-200

Espadas, M. Á., Aboussi, M. & Lozano, E. R. (2013) Associations of Immigrants in the Third Sector in Andalucía: Governance and Networking Issues, VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations, 24(2):441–460

Frederiksen, M. (2018) Design, I Monrad, M & Olesen, S. P. (red.) Forskningsmetode i socialt arbejde, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 83-106

Frederiksen, M. (2020) Mixed Methods-forskning, I Brinkmann, S & Tanggaard, L. (red.)
Kvalitative metoder. En grundbog, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 257-277

Gilje, N. (2017) Hermeneutik – teori og metode, I Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (red.)
Kvalitativ analyse syv traditioner, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 125-153

Greve, B. & Larsen, J. E. (2014) Udviklingen af det nyere danske samfund, I Greve, B.,
Jørgensen, A. & Larsen, J. E. (red.) Det danske samfund, Hans Reitzels Forlag, København,
pp. 21-42

Grubb, A. & Henriksen, L. S. (2018) On the Changing Civic Landscape in Denmark and its
Consequences for Civic Action, VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and
Nonprofit Organizations, 30(1):62-73

Handy, F. & Greenspan, I. (2009) Immigrant Volunteering – A steppingstone to integration?,
Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, 38(6):956-982

Henriksen, L. S. (2022) Det civile samfund, I Greve, B., Larsen, J. E. og Jørgensen, A. (red.)
Det danske samfund, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 79-105

Hermansen, J. & Boje, T. P. (2015) Formel frivillighed og uformel hjælp - to former for civilt
engagement?, Dansk sociologi, 2(26):11-31

Hjære, M & Balslev, M. (2001) Frivillighed blandt etniske minoritetsforeninger. Center for
frivilligt socialt arbejde, Odense

Hustinx, L., Cnaan, R. A. & Handy, F. (2010) Navigating Theories of Volunteering: A
Hybrid Map for a Complex Phenomenon, Journal for the Theory of Social Behavior,
40(4):410-434

Hussain, M. (2002) Etniske minoriteters politiske organisering i Danmark, I Mikkelsen, F.
(red.) Bevægelser i demokrati – Foreninger og kollektive auktioner i Danmark, Aarhus
Universitetsforlag, Aarhus, pp. 160-173

Ibsen, B. (2014) Foreningerne i Danmark – i samspil med det offentlige. I Böss, M. (red.)
Folkestyrets rugekasser, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus, pp. 150-165

IFSW (2024) Global definition of social work. International Federation of social work,
<https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> [21.05.2024]

Integrationsbarometer (2024). 4. Medborgerskab.
https://integrationsbarometer.dk/barometer/sammenlign/?v=069da4110712&include_country%3Aboolean=on&indicators%3Alist=4N1&indicators%3Alist=4N2&indicators%3Alist=4N3 [28.02.2024]

Jardim, C & Da Silva, S. M (2019) The role of immigrant associations in the social inclusion of young people with migrant background, *Journal of Social Science Education*, 18(4):51-66

Juul, S. (2012) Fænomenologi, I Juul, S. & Pedersen, K. B. (red.) *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring*, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 65-106

Juul, S. (2012) Hermeneutik, I Juul, S. & Pedersen, K. B. (red.) *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori – en indføring*, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 107-148

Jørgensen, A. B & Qvist, H. Y (2023) Indvandreres integration i den frivillige sektor, I Boje, T. P., Espersen, H. H., Fridberg, T., Henriksen, L. S. og Ibsen, B. (red.) *Gør frivilligt arbejde samfundet bedre*, Nyt fra Samfundsvidenskaberne, pp. 141-168

La Cour, A. (2014) Frivilliggørelse, I La Cour, A. (red.) *Frivillighedens logik og dens politik – en analyse af den personrettede frivillige sociale indsats og statens frivillighedspolitik*, Nyt fra Samfundsvidenskaberne, Frederiksberg, pp. 11-35

La Cour, A. (2014) Frivillighedens logik, I La Cour, A. (red.) *Frivillighedens logik og dens politik – en analyse af den personrettede frivillige sociale indsats og statens frivillighedspolitik*, Nyt fra Samfundsvidenskaberne, Frederiksberg, pp.79-104

Layton-Henry, Z (1990) Immigrant associations, I Layton-Henry, Z. (red.) *The political rights of migrant workers in western europe*, pp. 94-112

LBK nr. 1146 af 22/06/2020, Integrationsloven

Lindekilde, L. & Olesen, T. (2015) Ressourcemobilisering, I Lindekilde, L. & Olesen, T. (red.) Politisk protest, aktivisme og sociale bevægelser, Hans Reitzels Forlag, København, pp.67-80

Martinez-Damia, S., Marzana, D., Paloma, V. & Marta, E. (2023) Community participation among immigrants: A generative journey towards personal growth, International Journal of Intercultural Relations, 96:1-11

Merriam, S. B. & Tisdell, E. J. (2015) Six common qualitative research designs, I Merriam, S. B. & Tisdell, E. J. (red.) Qualitative Research - A guide to design and implementation, Wiley, Newark, pp. 22-42

Mikkelsen, F. (2003): Indvandrerorganisationer i et integrationsperspektiv, I Mikkelsen, F. (red.) Indvandrerorganisationer i Norden. Nordisk Ministerråd, København, pp. 11-24

Mikkelsen, F. (2006) Indvandrere og civilsamfund: en forskningsoversigt vedrørende etniske minoriteters deltagelse i civilsamfundet samt kulturmødet mellem minoriteter og danskere på arbejdspladsen, i boligområder og i foreninger, AMID Working paper series, 19:1-31

Mikkelsen, F. (2011) Indvandrerorganisationer i Danmark. I Mikkelsen, F. (red.). Transnational identitet under forandring. Indvandreernes sociale, religiøse og politiske mobilisering i Danmark 1965-2010, Museum Tusulanums Forlag, København, pp. 61-78

Mikkelsen, F. (2016) Civil samfundsdeltagelse, I Goli, M. og Greve, B. (red.) Integration: Dynamikker og drivkræfter, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 229-254

Mogensen, H. O. & Dalsgård, A. L. (2018) At være til stede: Deltagelse og observation, I Bundgaard, H., Mogensen, H. & Rubow, C. (red.) Antropologiske projekter – en grundbog, Samfundslitteratur, Frederiksberg, pp. 163-180

Mogensen, H. O. & Olwig, K. F. (2013) Introduktion. Familie og slægtsskab: antropologiske perspektiver på nære relationer, I Mogensen, H. O. & Olwig, K. F. (red.) Familie og slægtsskab - Antropologiske perspektiver, Samfundslitteratur, Frederiksberg, pp. 9-32

Moya, J. G (2005) Immigrants and Associations, A Global and Historical Perspective, Journal of Ethnic and Migration Studies, 31(5):833-864

- Mørck, Y. (2019) Feltstudiet, I Kristensen, C. J. & Hussain, M. A. (red.) Metoder i samfundsvidenskaberne, Forfatterne og Samfundslitteratur, København, pp. 177-190.
- Olesen, S. P. & Carlsen, L. T. (2018) Analyse af tekst, I Monrad, M. & Olesen, S. P. (red.) Forskningsmetoder i socialt arbejde, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 171-202
- Olesen, S. P. & Monrad, M. (2018) Indledning, I Monrad, M. & Olesen, S. P. (red.) Forskningsmetoder i socialt arbejde, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 9-32
- Poulsen, B. (2019) Semistrukturerede interviews, I Kristensen, C. J. & Hussain, M. A. (red.) Metoder i samfundsvidenskaberne, Forfatterne og Samfundslitteratur, København, pp. 97-116
- Predelli, L. N (2008) Political and Cultural Ethnic Mobilisation: The Role of Immigrant Associations in Norway, Journal of Ethnic and Migration Studies, 34(6):935-954
- Putnam, R. D. (2000) Thinking about social change in America, I Putnam, R. D. (red.) Bowling Alone, Simon & Schuster Paperbacks, New York, pp. 15-30
- Qvist, H. Y. & Jørgensen, A. B. (2022) Social kapital, I Greve, B. & Larsen, J. E. (red.) Det danske samfund – centrale ideer og principper, 2. udgave, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 453-477
- Rytter, M. (2019) Writing Against Integration: Danish Imaginaries of Culture, Race and Belonging, Etnos – Journal of Anthropology, 84(4):678-697
- Schrover, M. & Vermeulen, F. (2005) Immigrant Organisations, Journal of Ethnic and Migration Studies, 31(5):823-832
- Simonsen, K. B. (2017). Integration af indvandrere i Danmark. Politica, 49(3):207-226
- Social-, Bolig- og Ældreministeriet (2024) Den frivillige sociale indsats, <https://www.sm.dk/arbejdsomraader/frivillig-social-indsats/den-frivillige-sociale-indsats> [21.05.2024]
- Tanggaard, L., & Brinkmann, S. (2020) Interviewet: Samtalen som forskningsmetode, I Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red.) Kvalitative metoder. En grundbog, Hans Reitzels Forlag, København, pp. 33-64

Thualagant, N. (2019) Kontekstualiserede casestudier, I Kristensen, C. J. & Hussain, M. A. (red.) Metoder i samfundsvidenskaberne, Samfundslitteratur, København, pp. 343-355

Turner, V. (1966) Liminality and Communitas, I Turner, V. (red) The Ritual Process – Structure and anti-structure, Cornell University Press, New York, pp. 94-130

Udlændinge- og Integrationsministeriet (2021) Foreningsdeltagelse og integration, I Regeringens Integrationshandlingsplan - Status på indsatsen i 2021, Udlændinge- og Integrationsministeriet, København, pp. 1-28

Villadsen, K. (2008) Doing Without State and Civil Society as Universals: 'Dispositifs' of Care Beyond the Classic Sector Divide, Journal of Civil Society, 4(3):171-191

Wang, L. (2017) Ethnic/Immigrant Associations and Minorities'/Immigrant Voluntary Participation, Voluntaristics Review, 2(4):1-95

Wiertz, D. (2016) Segregation in Civic Life: Ethnic Sorting and Mixing across Voluntary Associations, American Sociological Review, 81(4), pp. 800-827

Bilag

Transskribering Ali & Muhammad

Transskribering Dalia & Martha

Transskribering Hiba

Feltnoter Forening 1 29.02

Feltnoter Forening 1 05.03

Feltnoter Forening 1 16.03

Feltnoter Forening 1 21.03

Feltnoter Forening 1 23.03

Feltnoter Forening 1 28.03

Feltnoter Forening 1 30.03

Feltnoter Forening 1 12.04

Feltnoter Forening 2 09.03

Feltnoter Forening 2 16.03

Feltnoter Forening 2 13.04

Birka Dam Heskjær Christensen
Cecilie Matilde Kvist Whyte
Clara Ketill Skibild
Mathilde Kulmsee Hagmann

Aalborg Universitet, 4. semester
Antal tegn: 233.754

Feltnoter Forening 3 30.03

Feltnoter Forening 3 06.04

Feltnoter Forening 3 12.04

Feltnoter Forening 3 13.04

Koder – 1. kodning

Koder – 2. kodning

Persongalleri